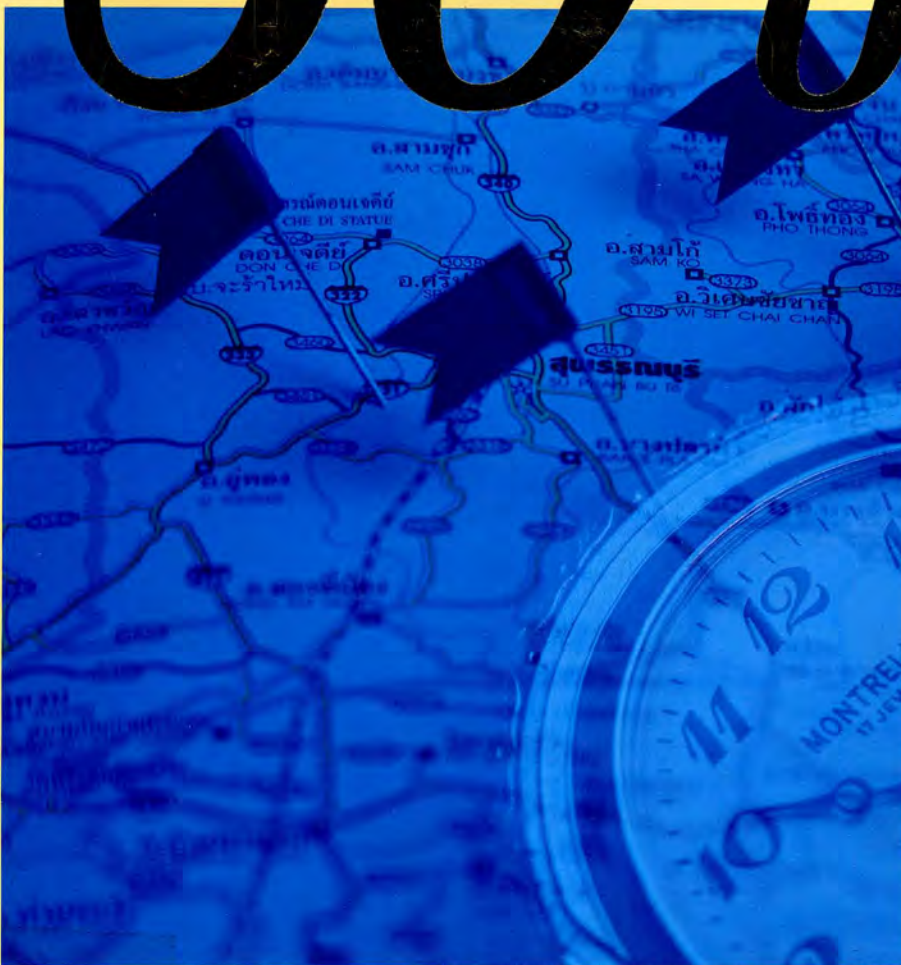




# 30 ปี

3 ทศวรรษแห่งการพัฒนาชนบทไทย

# รพช.



# พระบรมราโชวาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช

พระราชทานแก่คณะผู้บริหารงานเร่งรัดพัฒนาชนบทระดับผู้ว่าราชการจังหวัด

ณ พระที่นั่งอัมพรสถาน วันศุกร์ที่ 13 มิถุนายน 2512

"การพัฒนาชนบทเป็นงานที่สำคัญ  
เป็นงานที่ยาก เป็นงานที่จะต้องทำให้ได้  
ด้วยความสามารถ ด้วยความเฉลียวฉลาด  
คือทั้งเฉลียวทั้งฉลาด ต้องทำด้วยความบริสุทธิ์ใจ  
มีใฝ่หัดที่จะหาทางด้วยวิธีการใด ๆ  
ใครอยากหาทางขอให้ลาออกจากตำแหน่ง  
ไปทำการค้าดีกว่า เพราะว่าถ้าทำผิดพลาดไปแล้ว  
บ้านเมืองเราล่มจม  
และเมื่อบ้านเมืองของเราล่มจมแล้วเราอยู่ไม่ได้  
ก็เท่ากับเสียหายหมดทุกอย่าง"





3 สาร ฯ พณฯ นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

4 สาร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย

5 สาร ปลัดกระทรวงมหาดไทย

6 สาร เลขาธิการเร่ร่อนรัดพัฒนาชนบท

7 สาร รองเลขาธิการเร่ร่อนรัดพัฒนาชนบท

10 สาร นายช่างใหญ่

11 จดดีดเลขาธิการเร่ร่อนรัดพัฒนาชนบท

12 การทักสำนักงานเร่ร่อนรัดพัฒนาชนบท

14 แผนภูมิและการจัดจอบคักร

15 จักรดำลึงบุคคลากร

16 สภามะเครื่องจักรกร

18 ขบประมาณสำนักงานเร่ร่อนรัดพัฒนาชนบทปี 2509-2539

19 ผลการดำเนิงาน รพช. (ปี 2509-ปัจจุบัน)

31 ผลการดำเนิงาน ปิงขประมาณ 2538

32 เป้าหมายงาน รพช. ปี 2539

34 รพช. กับโครงการพระราชดำริ

36 โครงการเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

40 คำบรรยายเรื่อง "พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับการพัฒนา"

44 รพช. ขยายผลการดำเนิงานตาม "ทฤษฎีใหม่"

48 จากใจอดีตเลขาธิการเร่ร่อนรัดพัฒนาชนบท นายประสพ สฤษุม

49 30 ปี รพช.

74 รพช. ในทศวรรษหน้า

76 โครงการย้ายทางหลวงชนบท รพช. มิดใหม่แห่งการพัฒนาฯ

81 รพช. ให้จะไรกับเยาวชนชนบท

85 ความก้าวหน้าการบริหารงาน คุณภาพสำนักงานฯ (TQM.)

91 มุมมองจากภายนอก

95 พลึงไฟฟ้าจักรวาล

# ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย



สารขอ

## ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

เนื่องในโอกาสคล้ายวันก่อตั้งสำนักขบเร่งรัดพัฒนาชนบท ครบรอบปีที่ 30

วันที่ 26 มกราคม 2539

ในโอกาสที่สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท ได้ก้าวมาถึงทศวรรษที่สาม ในวันที่ 26 มกราคม 2539 นี้ ผมขอแสดงความยินดีและแสดงความปรารถนาดีมายังข้าราชการ เจ้าหน้าที่ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในงานของสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบททุกท่าน

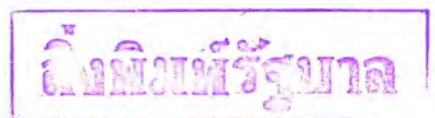
รัฐบาลตระหนักและเห็นคุณค่าในผลงานและความสำเร็จของงานพัฒนาชนบท ซึ่งสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทได้รับผิดชอบดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และยาวนานถึง 30 ปี จากชนบทที่ทุรกันดาร ยากแค้น และแห้งแล้ง กลายเป็นชนบทที่มีถนนหนทางไปมาหาสู่กันได้เกือบทั่วทุกหมู่บ้าน ส่งผลให้สภาพความเป็นอยู่ของพี่น้องประชาชนโดยรวมดีขึ้น อย่างไรก็ตาม รัฐบาลมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวชนบทให้ดีกว่าที่เป็นอยู่ในขณะนี้ ในอนาคตชนบทจะต้องได้รับการพัฒนาไปในทิศทางที่ผสมผสานระหว่างการพัฒนาสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เน้นการกระจายอำนาจของรัฐและเพิ่มบทบาทของประชาชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

ดังนั้น ในโอกาสที่สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทจะครบรอบปีที่ 30 ของการก่อตั้ง จึงจำเป็นต้องกำหนดแนวทางในการพัฒนาชนบทพร้อมปรับวิธีการดำเนินงานให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐ เพื่อให้ชนบทได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

ผมหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ปีที่ 30 ของสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท จะเป็นปีที่มีความหมายและเป็นปีที่แสดงถึงผลสำเร็จของการปฏิบัติงานยิ่งๆ ขึ้นไป ผมขออำนวยการให้ทุกท่านประสบแต่ความสุข ความเจริญ มีพลานามัยที่สมบูรณ์ แข็งแรง พร้อมทั้งจะร่วมแรง ร่วมใจเพื่อสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าแก่ชนบทและความผาสุกของพี่น้องประชาชนตลอดไป

(นายบรรหาร ศิลปอาชา)

นายกรัฐมนตรี และ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย



# รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย



สารขอ

## รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย

เนื่องในโอกาสคล้ายวันก่อตั้งสำนักงานเรือดพัฒนาชนบทครบรอบปีที่ 30  
วันที่ 26 มกราคม 2539

สำนักงาน รพช. เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของพี่น้องชาวนบตทั่วประเทศ ชื่อ รพช.เป็นที่คุ้นหูและติดปากของชาวนบต เมื่อยามที่มีความทุกข์ มีปัญหา หรือมีภัยพิบัติ เขาเหล่านั้นมั่นใจว่าหากมาหา รพช. แล้วปัญหาต่างๆ จะบรรเทาเบาบางลงไปได้ในระดับหนึ่ง จึงขอให้ความภาคภูมิใจในผลการดำเนินงานและรักษาความภาคภูมิใจนี้ไว้ให้ยาวนานเพื่อเกียรติและศักดิ์ศรีของสถาบัน 30 ปีที่ผ่านมา เป็นห้วงเวลาที่ รพช. สังสมประสบการณ มีการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการทำงานให้สอดคล้องและสนองนโยบายของรัฐและของกระทรวงมหาดไทยได้อย่างดียิ่ง ณ บัดนี้ สถานะของ รพช. มีความมั่นคงแข็งแกร่ง พร้อมที่จะทำงานเพื่อประโยชน์สุขของชาวนบตในทุกสถานการณ ทั้งการพัฒนาทางด้านโครงสร้างพื้นฐานและการพัฒนาคน ขอให้นำความรู้ความชำนาญ ประสบการณ์ไปใช้ปรับปรุงส่งเสริมงานพัฒนาชนบทให้ดียิ่งขึ้น และขอให้ตระหนักว่าความเชื่อถือ ศรัทธา ของประชาชนเท่านั้นจะเป็นแรงผลักดันให้ทุกสิ่งทุกอย่างประสบความสำเรจ

ในโอกาสวันครบรอบการก่อตั้งสำนักงาน รพช. ปีที่ 30 ในวันที่ 26 มกราคม 2539 ขออำนวยการให้ทุกท่านมีพลานามัยที่สมบูรณ ประสบแต่ความสุขสมหวัง ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเลียงสละ จริงใจ และจริงจัง ใช้ความรู้ความสามารถให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศชาติสืบไป

(นายเกียรติชัย ชัยเชาวรัตน์)

รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย



สารของ

## ปลัดกระทรวงมหาดไทย

เนื่องในโอกาสวันคล้ายวันก่อตั้งสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทครบรอบปีที่ 30

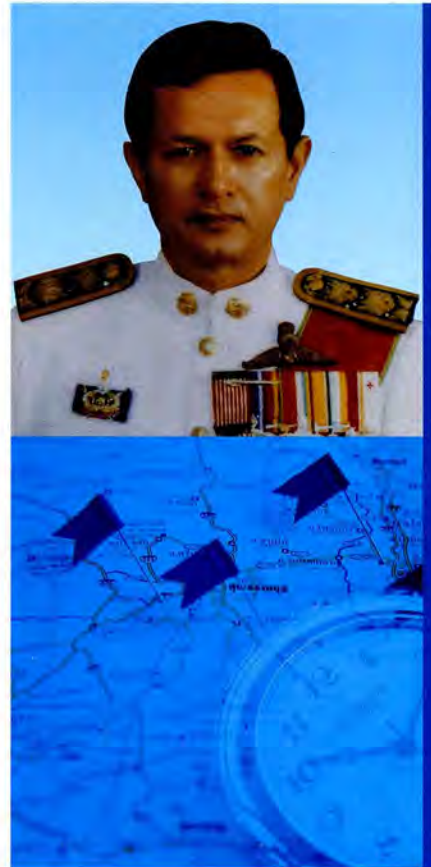
วันที่ 26 มกราคม 2539

การพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อยกระดับรายได้และชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในชนบทให้ดีขึ้น เป็นภารกิจหลักของสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท จากผลสำเร็จในการดำเนินงานพัฒนาของรพช.ใน 30 ปีที่ผ่านมา ทั้งในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจและการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม ได้เป็นที่ประจักษ์ต่อสายตาของประชาชนทั่วไปทุกระดับนั้น ย่อมแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพและศักยภาพของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่รพช.ทุกระดับ ที่ได้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเอาใจใส่ มีวิริยะ อุตสาหะ เต็มกำลังความสามารถอย่างไม่หยุดยั้ง เพื่อความอยู่ดีกินดี มีสุขของพี่น้องประชาชนชาวชนบทอันเป็นเป้าหมายหลัก สมดังคำขวัญกระทรวงมหาดไทยที่ว่า “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” เป็นประการสำคัญ

ในวาระวันคล้ายวันก่อตั้งสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทที่ได้เวียนมาบรรจบครบรอบปีที่ 30 ในวันที่ 26 มกราคม 2539 นี้ ผมขอส่งความปรารถนาดีมายังข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน รพช.ทุกท่าน จงมีความสุข ความเจริญ ทั้งในหน้าที่การงานและชีวิตส่วนตัว มีพลังกายและพลังปัญญาที่เข้มแข็งในการปฏิบัติภาระหน้าที่ให้สำเร็จเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน และร่วมกันพัฒนาประเทศไทยให้เจริญรุ่งเรืองและมั่นคงตลอดไป

(นายอารีย์ วงศ์อารยะ)

ปลัดกระทรวงมหาดไทย





สารขอ

## เลขาธิการเร่งรัดพัฒนาชนบท

เนื่องในโอกาสวันคล้ายวันก่อตั้งสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทครบรอบปีที่ 30

วันที่ 26 มกราคม 2539

นับตั้งแต่ รพช. ซึ่งเป็นหน่วยงานหนึ่งของประเทศที่มีหน้าที่ด้านการพัฒนาชนบท ได้รับการสถาปนาขึ้นเมื่อวันที่ 26 มกราคม 2509 จวบถึงวันนี้ ครบ 30 ปีเต็ม การพัฒนาทาง หลวงชนบท แหล่งน้ำ และอาชีพ ของ รพช. ได้เจริญรุดหน้ามาอย่างต่อเนื่อง โดยเอื้ออำนวย บัณฑิตที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ การสร้างงานและการเพิ่มพูนรายได้ให้แก่ประชาชนในชนบทมา โดยตลอด จนได้รับความศรัทธาจากประชาชนและความไว้วางใจจากฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร มอบหมายภารกิจให้ รพช. เร่งแก้ไขปัญหาความขาดแคลนบริการพื้นฐานไปพร้อมกับดำเนินแผน เชิงรุกในการกระจายความเจริญให้ครอบคลุมพื้นที่ชนบทอย่างเพียงพอที่จะเสริมสร้างศักยภาพ ของชุมชน รองรับนโยบายทางเศรษฐกิจของรัฐบาลที่มุ่งขยายและเปิดโอกาสทางเศรษฐกิจของ ประเทศสู่มีดินนาชาติ

กลยุทธ์หลักที่จะนำรพช. ให้บรรลุเป้าหมายของการพัฒนาดังกล่าวได้อย่างจริงจังใน อนาคตอันใกล้ คือการพัฒนาองค์กรให้มีโครงสร้างการกระจายอำนาจแบบเบ็ดเสร็จ เพื่อให้การ วางแผน การบริหารงาน การบริหารงบประมาณ และการบริหารเวลา เป็นไปด้วยความคล่องตัว สามารถให้บริการประชาชนได้อย่างฉับไว ทันต่อเหตุการณ์ และตรงกับความต้องการของท้องถิ่น ดั้งนั้น แผนการพัฒนาองค์กรให้มี “สำนัก ระดับ 9” ทั้งในส่วนกลางและในภูมิภาค จึงเป็น ความเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ของการจัดระบบงาน ขนาดและรูปแบบขององค์กร ให้มีประสิทธิภาพ สูงสุด นอกเหนือจากการให้ความสำคัญในเรื่อง การใช้หลักบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์การ การสร้างทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ และเทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการข้อมูลข่าวสาร ให้ สอดคล้องเหมาะสมกับขอบเขตและปริมาณงานที่อยู่ในความรับผิดชอบ อย่างไรก็ตาม แนวทาง การบริหารที่ รพช.ถือปฏิบัติอยู่ในปัจจุบัน คือ การกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่ภูมิภาค กล่าวได้ว่า ภายใต้นโยบายของรัฐบาล รพช.เป็นหน่วยงานที่สนองนโยบายดังกล่าวได้อย่างเต็มที่ โดยยึดหลักการกระจายอำนาจการบริหารทุกด้านให้ผู้ว่าราชการจังหวัด และผู้อำนวยการศูนย์ ปฏิบัติการรพช. ทั่วประเทศ เนื่องจาก รพช. ตระหนักถึงความสำคัญของหน่วยปฏิบัติในภูมิภาค ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับอำนาจเต็มในการอนุมัติให้เป็นไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ ผมจึง ขอขอบคุณผู้ร่วมงานในส่วนกลางที่ได้เสียสละอำนาจซึ่งเคยมีอยู่ ปฏิบัติงานด้วยความอดทน มี วิสัยทัศน์กว้างไกล ให้ความร่วมมือกับผมด้วยความจริงใจ ทำให้โครงการพัฒนากระจายถึง ประชาชนในทุกพื้นที่อย่างรวดเร็ว ผลที่ตามมาคืองบประมาณจะเพิ่มสูงขึ้น และสนองตอบ ประชาชนได้รวดเร็วมากยิ่งขึ้น

ณ วันนี้ เป็นต้นไป การดำเนินภารกิจของ รพช.จะก้าวหน้าต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง ทั้ง ภารกิจหลักและภารกิจพิเศษอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนด หรือตามที่กระทรวงหรือคณะรัฐมนตรี มอบหมาย ผมขอให้เพื่อนร่วมงานทุกหน่วยทุกระดับ จงใช้สติปัญญา ความรู้ ความสามารถ ทักษะ และการทำงานเป็นทีม เพื่อประสานความร่วมมือต่อกันด้วยความสามัคคีและความรัก ความผูกพันต่อหน่วยงาน รพช. อันเป็นที่รักยิ่งของเรา มีการกำหนดแผนการทำงานอย่างชัดเจน ตลอดจนดำเนินการติดตามเร่งรัดการปฏิบัติงานทุกระยะอย่างสม่ำเสมอ โดยมีเป้าหมายให้ บังเกิดผลงานเชิงสร้างสรรค์ที่เปี่ยมด้วยคุณภาพและได้มาตรฐานในระดับสากลสืบทอดประชาชน ในชนบทอย่างเต็มที่ อันจะนำมาซึ่งความเจริญรุ่งเรืองทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และ ความมั่นคงให้แก่ประเทศไทยโดยส่วนรวมในที่สุด

(นายเฉลิม พรหมเลิศ)

เลขาธิการเร่งรัดพัฒนาชนบท



สารของ

## รองเลขาธิการเร่งรัดพัฒนาชนบท

เนื่องในโอกาสวันคล้ายวันก่อตั้งสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทครบรอบปีที่ 30  
วันที่ 26 มกราคม 2539

จากอดีตถึงปัจจุบัน สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท ได้ปฏิบัติภารกิจหน้าที่สนองต่อนโยบายการพัฒนาชนบทของรัฐบาล เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่ ของประชาชนในชนบทให้อยู่ดีมีสุข โดยในปัจจุบัน สังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ด้านเทคโนโลยีระบบข้อมูลข่าวสาร ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม การดำเนินชีวิตของสังคมชนบท สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักหน่วยงานหนึ่ง ด้านการพัฒนาชนบทของกระทรวงมหาดไทย จึงต้องพัฒนาปรับปรุงระบบงาน พัฒนาบุคลากร เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์วิธีการทำงานพัฒนาชนบทให้สอดคล้องกับสภาพสังคมโลกยุคโลกาภิวัตน์ หลักการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์การ เป็นแนวกลยุทธ์ วิธีทำงานประการหนึ่ง ในการพัฒนาคุณภาพให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ที่ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของเจ้าหน้าที่รพช.ทุกท่าน เพื่อให้งานพัฒนาชนบทของสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย นอกจากนี้ระบบข้อมูลข่าวสารงานรพช.ที่ถูกต้องแม่นยำ เป็นปัจจัยสำคัญที่จะใช้ในการวางแผน วิเคราะห์ เพื่อกำหนดแนวทางปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิผลรวดเร็ว สอดคล้องกับสถานการณ์การพัฒนาชนบทในปัจจุบัน

ในวาระที่สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท ครบรอบการก่อตั้ง 30 ปี ในวันที่ 26 มกราคม 2539 จึงขอส่งความปรารถนาดีมายังเจ้าหน้าที่รพช.ทุกท่าน ที่ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาได้ร่วมมือร่วมใจทุ่มเทปฏิบัติงาน จนทำให้งานรพช.บรรลุผลสำเร็จสนองต่อความต้องการของชาวชนบท ขอให้ทุกท่านมีความสุข ความเจริญ และพร้อมที่จะก้าวไปข้างหน้าด้วยความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติหน้าที่เพื่อพัฒนาชนบท พัฒนาประเทศ ให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

(นายชัยพร รัตนาคะ)

รองเลขาธิการเร่งรัดพัฒนาชนบท





สารขอบ

## รองเลขาธิการเร่งรัดพัฒนาชนบท

เนื่องในโอกาสวันคล้ายวันก่อตั้งสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทครบรอบปีที่ 30  
วันที่ 26 มกราคม 2539

สำนักงาน รพช.ได้เริ่มก่อตั้งเมื่อวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2509 จนถึงวันนี้ (26 มกราคม 2539) มีอายุครบ 30 ปีบริบูรณ์แล้ว และในระยะเวลา 30 ปีที่ผ่านมา ได้ทำการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ถนน สะพาน แหล่งน้ำ อันถือเป็นความจำเป็นพื้นฐานที่สำคัญของชนบท ควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ การส่งเสริมอาชีพและรายได้ การพัฒนาเยาวชนชนบท ผลการดำเนินงานกล่าวได้ว่าประสบความสำเร็จในระดับที่น่าพึงพอใจ ชนบทไทยมีความเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น การดำเนินงานของสำนักงานรพช. จึงนับเป็นตัวกลางที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตชาวชนบทที่ทุกฝ่ายต่างให้การยอมรับกันอย่างกว้างขวางในวันนี้

ในโอกาสครบรอบ 30 ปี ของสำนักงานรพช. ขออำนาจพรให้เจ้าหน้าที่ของรพช. ทุกท่าน ที่ได้ทุ่มเททั้งกำลังกาย กำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ ประสบความสุขสมหวัง มีผลานามัยที่สมบูรณ์ มีขวัญ กำลังใจ ในการปฏิบัติงาน สามารถฝ่าฟันอุปสรรคทั้งหลายทั้งปวง ด้วยพลังของความสามัคคี เกิดการร่วมแรงร่วมใจเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวในการพัฒนาชนบทและพัฒนาประเทศชาติอันเป็นที่รักยิ่งของเราทุกคนอย่างต่อเนื่องและมั่นคงตลอดไป

(นายชัยสิทธิ์ โหดระกิตย์)

รองเลขาธิการเร่งรัดพัฒนาชนบท



สารขอ  
รองเลขาธิการเร่งรัดพัฒนาชนบท

เนื่องในโอกาสวันคล้ายวันก่อตั้งสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทครบรอบปีที่ 30  
วันที่ 26 มกราคม 2539

นับจาก 26 มกราคม พุทธศักราช 2509 อันเป็นวันเริ่มต้น...จวบจนปัจจุบัน สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท กระทรวงมหาดไทย ได้ทำงานพัฒนาคุณภาพชีวิต ยกกระดับความเป็นอยู่ของพี่น้องประชาชนในชนบท มาเป็นเวลาถึง 30 ปีแล้ว ไม่ว่าจะเป็นการอำนวยความสะดวกด้านถนน สะพาน แหล่งน้ำ ตลอดจนการฝึกฝนพัฒนาอาชีพเพิ่มพูนรายได้ สร้างความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมแก่ชุมชน

30 ปี ของรพช. จึงมีเพียงมีความหมายต่อก้าวอย่างและพัฒนาของหน่วยงาน แต่ยังหมายถึงความเจริญก้าวหน้า ความอยู่ดีมีสุขของประชาชนซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนยากไร้ ชัดสน และยังต้องการความร่วมมือ ช่วยเหลือในอีกหลาย ๆ ด้านของชีวิตเป็นประการสำคัญ ซึ่งผู้คนในชนบทเหล่านี้ก็คือคนส่วนใหญ่ของประเทศนั่นเอง

ในวาระแห่งการครบรอบการก่อตั้งสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท ปีที่ 30 นี้ จึงเป็นโอกาสที่ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ เพื่อนร่วมงานชาวรพช.ทุกคน จะได้ตระหนักในคุณค่าของงาน "เร่งรัดพัฒนาชนบท" ที่ได้กระทำต่อเนื่องกันมา เพื่อจะได้เพิ่มพูนสำนึกความรับผิดชอบที่จะทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจ สติปัญญา ความรู้ ความสามารถ ในการที่จะอำนวยความสะดวกแก่พี่น้องประชาชน สังคม ประเทศชาติ อย่างเข้มแข็งสืบต่อไป

(นายปรีณะ ลิพัฒนะพันธ์)

รองเลขาธิการเร่งรัดพัฒนาชนบท





## สารของ นายช่างใหญ่

เนื่องในโอกาสวันคล้ายวันก่อตั้งสำนักขานเร่ร็ดพัฒนาดชนบทครบรอบปีที่ 30  
วันที่ 26 มกราคม 2539

ระยะเวลา 3 ทศวรรษ ที่ รพช. มุ่งมั่นจัดความยากไร้ในชนบทโดยเริ่มดำเนินงานในพื้นที่ชายแดนที่มีปัญหาความมั่นคงในอดีตและขยายเขตปฏิบัติงานเรื่อยมาตามสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง จนครบ 75 จังหวัดทั่วประเทศในปัจจุบัน ได้สร้างความเจริญด้านโครงสร้างพื้นฐานและปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชนในภูมิภาคต่างๆ อย่างกว้างขวาง ซึ่งความสำเร็จที่ปรากฏต่อสาธารณชนในลักษณะเป็นรูปธรรมโดดเด่นทั้งหมดเกิดขึ้นได้จากพลังความร่วมมือของเจ้าหน้าที่ รพช. ทุกยุคทุกสมัย ที่มีความพากเพียรอดสาหะฟันฝ่าอุปสรรคนานัปการตลอดมา จนรพช.เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายจวบจนบัดนี้

ในโอกาสครบรอบ 30 ปี ของ รพช. ในวันนี้ ผมจึงขอให้ทุกท่านยืนหยัดในความดิงงามดังกล่าวที่สั่งสมมาอย่างต่อเนื่องนี้ไว้ พร้อมกับทุมเทสดีปัญญาและตั้งใจปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างเต็มขีดความสามารถ มีความสามัคคี เสียสละ ยึดมั่นในหลักคุณธรรม เพื่อเร่ร็ดสร้างสรรค์ผลงาน คุณภาพที่จะกระจายประโยชน์สุขสู่พี่น้องเพื่อนร่วมชาติของเราให้ทั่วถึงโดยเร็วสมตามความมุ่งหมายของงาน “เร่ร็ดพัฒนาดชนบท” อย่างแท้จริง

(นายอารักษ์ ภูตระกูล)  
นายช่างใหญ่

# อดีตเลขาธิการ เร่งรัดพัฒนาชนบท

**นายประสงค์ สุขุม**

11 ม.ค. 2509 - 31 ธ.ค. 2519



**นายทวี ชูทรัพย์**

1 ต.ค. 2527 - 30 ก.ย. 2530



**นายอนันต์ อนันตกุล**

1 ม.ค. 2520 - 1 ต.ค. 2520



**นายสนั่น วงศ์พิ้วพันธ์ุ**

1 ต.ค. 2530 - 6 มี.ค. 2531



**นายอนันต์ สงวนนาม**

2 ต.ค. 2520 - 30 ก.ย. 2523



**นายโชค วรรณ พูลสวัสดิ์**

7 มี.ค. 2531 - 30 ก.ย. 2534



**นายสมพร กลิ่นพงษา**

1 ต.ค. 2523 - 30 ก.ย. 2527



**นายนิวัฒน์ พิบูลย์**

1 ต.ค. 2534 - 30 ก.ย. 2537





สำนักงาน รพช. มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชกฤษฎีกา แบ่งส่วนราชการสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2536 ดังนี้

(1) ก่อสร้าง ขยาย บูรณะและบำรุงรักษาทางหลวงชนบทตามกฎหมายว่าด้วยทางหลวง

(2) ก่อสร้าง บูรณะและบำรุงรักษาแหล่งน้ำเพื่ออุปโภคบริโภค และแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรในชนบท

(3) ฝึกอบรมและพัฒนาในกลุ่มเยาวชนอายุระหว่าง 15-25 ปี ให้มีบทบาทในการพัฒนาชนบท โดยการให้ความรู้และฝึกอบรมทักษะในการประกอบอาชีพทางด้านช่าง

(4) สนับสนุนและประสานงานเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพและรายได้ของชาวชนบทในพื้นที่ที่มีการก่อสร้างทางหลวงชนบท และแหล่งน้ำ โดยการให้ความรู้ทางเทคนิคและวิชาการ

(5) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท หรือตามที่กระทรวงหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

ภายใต้อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายข้างต้น สำนักงาน รพช. ปฏิบัติภารกิจหลัก 4 ประการ ดังนี้

(1) การก่อสร้างทางหลวงชนบท

ดำเนินการก่อสร้างทางหลวงชนบทตามพระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. 2535 ให้ทั่วถึงและเพียงพอทั่วประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์หลัก 4 ประการ คือ (ก) เพื่อให้มีทางหลวงชนบทเข้าสู่หมู่บ้านที่ยังขาดแคลนทาง (ข) เพื่อให้มีทางหลวงชนบทเข้าสู่แหล่งผลิตที่มีเศรษฐกิจสูงหรือแหล่งท่องเที่ยว(ค)เพื่อให้มีทางหลวงชนบทเชื่อมโยงกับทางหลวงแผ่นดิน ระหว่างตำบลต่อตำบล และเส้นทางเชื่อมโยงกับอำเภอ โดยก่อสร้างเป็นถนนราดยางหรือคอนกรีต (ง) เพื่อปรับปรุงสภาพเส้นทางที่มีอยู่แล้ว แต่ยังไม่มีความเหมาะสม ได้รับความเสียหาย

โดยทางหลวงชนบทที่สำนักงาน รพช. และทุกหน่วยงานดำเนินการตามพระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. 2535 ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2536 เป็นต้นไป ได้มีการกำหนดเป็นมาตรฐานการก่อสร้างเดียวกันและทางหลวงชนบทส่วนหนึ่งที่สำนักงาน รพช. ก่อสร้างจะเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญสาขาหนึ่ง ที่จะนำไปสู่การสร้างความเจริญและเอื้ออำนวย ต่อการลงทุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านพัฒนาอุตสาหกรรมและพัฒนาเศรษฐกิจสาขาอื่น ๆ ในชนบทอย่างต่อเนื่อง อันจะยังผลให้เกิดการจ้างงาน การกระจายรายได้และความเจริญสู่ภูมิภาคและชนบทในระยะยาวตามนโยบายของรัฐบาลและกระทรวงมหาดไทย ได้อย่างแท้จริง

(2) การบูรณะและซ่อมบำรุงทางหลวงชนบท

ดำเนินการบูรณะราดยางหรือก่อสร้างผิวจราจรคอนกรีต และซ่อมบำรุงทางหลวงชนบทที่ดำเนินการก่อสร้างไว้แล้วทุกประเภท

(3) การพัฒนาแหล่งน้ำชนบท

โดยก่อสร้างแหล่งน้ำผิวดิน (อ่างเก็บน้ำ ฝายน้ำล้น ขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติ ขุดสระน้ำ) ระบบส่งน้ำ แหล่งน้ำใต้ดิน (เจาะบ่อน้ำบาดาล) เพื่อให้ชาวชนบทใช้อุปโภคบริโภค และเสริมการเกษตรในพื้นที่นอกเขตชลประทานให้ทั่วถึงและเพียงพอทั่วประเทศ นอกจากนี้ สำนักงาน รพช. ยังได้รับมอบหมายจากคณะรัฐมนตรีให้แก้ไขปัญหาขาดแคลนน้ำในชนบท 2 เรื่อง ดังนี้



ก. การซ่อมบำรุงรักษาบ่อน้ำบาดาลและเครื่องสูบน้ำมือโยกที่ทุกหน่วยงานได้เจาะไว้แล้วทั่วประเทศ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2536 ซึ่งสำนักงาน รพช. กำหนดแผนงานดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2537 จำนวน 100,000 บ่อ และดำเนินการต่อเนื่องมาในปี 2538 จำนวน 130,742 บ่อ สำหรับในปี 2539 กำหนดแผนไว้ 145,000 บ่อ

ข. การก่อสร้างระบบประปาชนบท ให้ครบ 5,000 หมู่บ้าน ภายใน 4 ปี ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2536 ซึ่งสำนักงาน รพช. กำหนดแผนดำเนินการไว้ ดังนี้ ปี 2537 จำนวน 1,000 หมู่บ้าน ปี 2538 และปี 2539 ปีละ 1,500 หมู่บ้าน ปี 2540 จำนวน 1,000 หมู่บ้าน

(4) การพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวชนบท

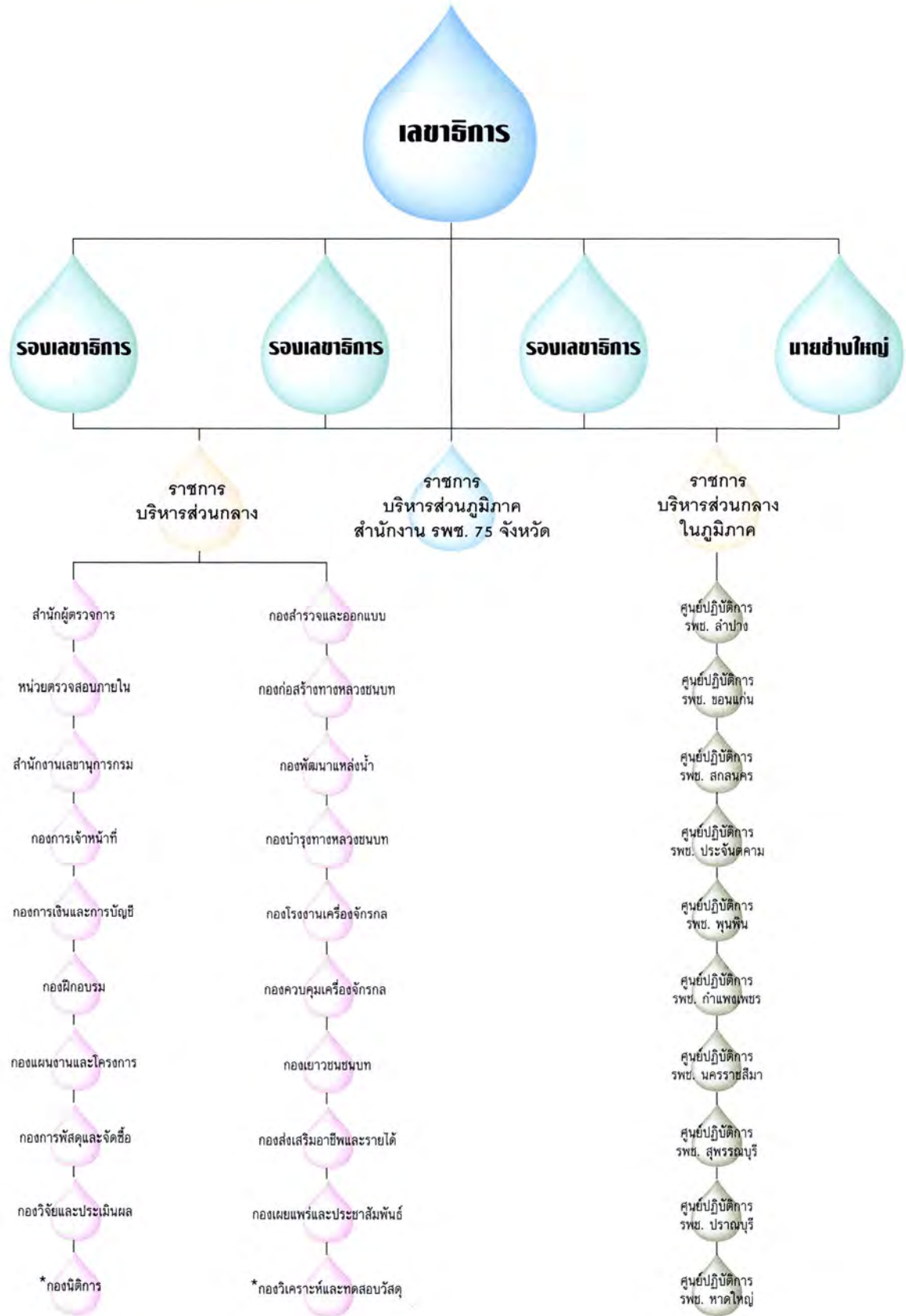
ดำเนินการพัฒนาเยาวชนชนบท ส่งเสริมอาชีพและธุรกิจ และประสานมวลชนชนบท ในพื้นที่ที่ได้ดำเนินการพัฒนาทางหลวงชนบท และแหล่งน้ำชนบทไว้แล้ว โดยพัฒนาเยาวชนนอกระบบโรงเรียนในด้านทักษะฝีมือด้านช่าง เพื่อให้มีอาชีพตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน พัฒนากลุ่มชาวชนบทให้มีขีดความสามารถในการประกอบอาชีพที่ชาวชนบทต้องการ เพื่อสร้างรายได้ที่มั่นคงต่อเนื่องและการมีงานทำ อันจะนำไปสู่การปรับปรุงมาตรฐานความเป็นอยู่ของชาวชนบทให้ดีขึ้นและเป็นการลดปัญหาการเคลื่อนย้ายแรงงาน

ภารกิจตามข้อ (1)-(3) เป็นภารกิจด้านพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ และภารกิจตามข้อ (4) เป็นภารกิจด้านพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

นอกเหนือจากภารกิจหลัก 4 ประการดังกล่าวแล้ว สำนักงาน รพช. ยังมีบทบาทในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ดำเนินการแก้ไขปัญหาและบรรเทาความเดือดร้อนของชาวชนบทที่ได้รับจากการเกิดสาธารณภัย พัฒนาการพยาบาลธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนปฏิบัติการพิเศษอื่น ๆ ตามที่รัฐบาลและกระทรวงมหาดไทย มอบหมาย



# แผนภูมิและการจัดองค์กร



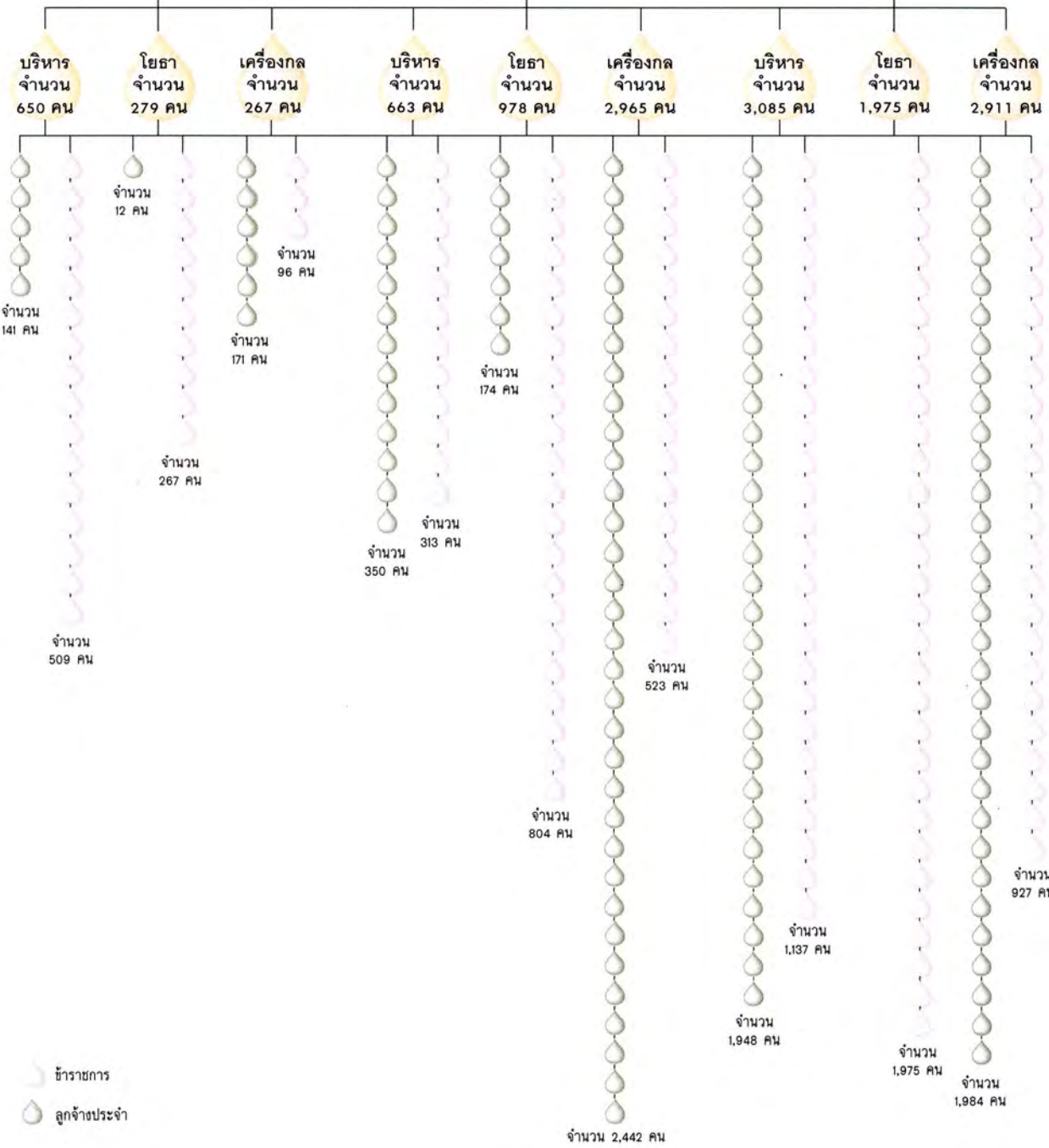
\* กองที่สำนักงาน รพช. จัดตั้งขึ้นใหม่

**รวมทั้งหมด  
13,773 คน**

**ส่วนกลาง  
จำนวน 1,196 คน**

**ศูนย์ สพช. 10 ศูนย์  
จำนวน 4,606 คน**

**สำนักงาน สพช. จังหวัด  
75 จังหวัด  
จำนวน 7,971 คน**



# สถานะเครื่องจักรกล



สำนักงานรพช.มีหน่วยงานที่เป็นเขตปฏิบัติการเร่งรัดพัฒนา  
ชนบททั้งหมด 75 จังหวัด และ 10 ศูนย์ปฏิบัติการ โดยมีหน่วยงานที่มี  
เครื่องจักรกล รวม 88 หน่วยงาน ได้แก่

- |                              |            |
|------------------------------|------------|
| 1. จังหวัด                   | 75 จังหวัด |
| 2. ศูนย์ปฏิบัติการ รพช.      | 10 ศูนย์ฯ  |
| 3. กองโรงงานเครื่องจักรกล    | 1 หน่วยงาน |
| 4. สำนักงานเลขานุการกรม      | 1 หน่วยงาน |
| 5. กองวิเคราะห์และทดสอบวัสดุ | 1 หน่วยงาน |

จำนวนเครื่องจักรกล รวมทุกหน่วยงาน มีทั้งสิ้น 8,782  
รายการ คิดเป็นมูลค่าประมาณ 4,543 ล้านบาท จำแนกเครื่องจักรกล  
ตามลักษณะต่าง ๆ ได้ดังนี้

## จำแนกตามประเภท

- |                       |                       |
|-----------------------|-----------------------|
| - ประเภทยานพาหนะ      | 2,653 รายการ (30.21%) |
| - ประเภทเครื่องจักรกล | 3,912 รายการ (44.55%) |
| - ประเภทอุปกรณ์       | 2,217 รายการ (25.24%) |
- สนับสนุนงานก่อสร้าง





## สรุปชุดเครื่องจักรกล สำนักงาน เร่งรัดพัฒนาชนบท ปีงบประมาณ 2539

ที่	ชุดเครื่องจักรกล	ขีดความสามารถ	จำนวนชุด
1	ชุดก่อสร้างทางมาตรฐาน รพช.	20 กม./ปี/ชุด	37
2	ชุดซ่อมสร้างทาง	10 กม./ปี/ชุด	38
3	ชุดซ่อมบำรุงทางขนาดใหญ่	150 กม./ปี/ชุด	197
4	ชุดก่อสร้างแหล่งน้ำผิวดิน	- อ่างเก็บน้ำ 2 อ่าง/ปี/ชุด - สระ 6 สระ/ปี/ชุด - ขุดลอก 3 โครงการ/ปี/ชุด	20
5	ชุดสนับสนุนฯ	-	61
6	ชุดเจาะบ่อบาดาลแบบกระแทกขนาดใหญ่	40 บ่อ/ปี/ชุด	11
7	ชุดเจาะบ่อบาดาลแบบกระแทกขนาดกลาง	40 บ่อ/ปี/ชุด	36
8	ชุดเจาะบ่อบาดาลแบบหมุนขนาดใหญ่	60 บ่อ/ปี/ชุด	41
9	ชุดพัฒนาบ่อบาดาล	100 บ่อ/ปี/ชุด	39
10	ชุดขุดบ่อน้ำตื้น	150 บ่อ/ปี/ชุด	10
11	ชุดลาดยาง	60 กม./ปี/ชุด	10
12	ชุดซ่อมทางลาดยาง	100 กม./ปี/ชุด	59
13	ชุดซ่อมบำรุงทางขนาดเล็ก	50 กม./ปี/ชุด	34
14	ชุดบรรเทาสาธารณภัย	-	3
	<b>รวม</b>		<b>596</b>

### จำแนกตามแหล่งได้รับ

- จัดซื้อโดยเงินงบประมาณ 4,919 รายการ (56.01%)
- ได้รับความช่วยเหลือ 2,545 รายการ (28.98%)  
จากต่างประเทศ
- ได้รับตามโครงการเงินกู้ 1,095 รายการ (12.47%)
- องค์การบริหารส่วนจังหวัด 38 รายการ (0.43%)  
(ใช้ในงาน รพช.)
- แหล่งน้ำ (เช่น 185 รายการ (2.11%)  
จากฐานทัพสหรัฐอเมริกา)

### จำแนกตามสภาพ

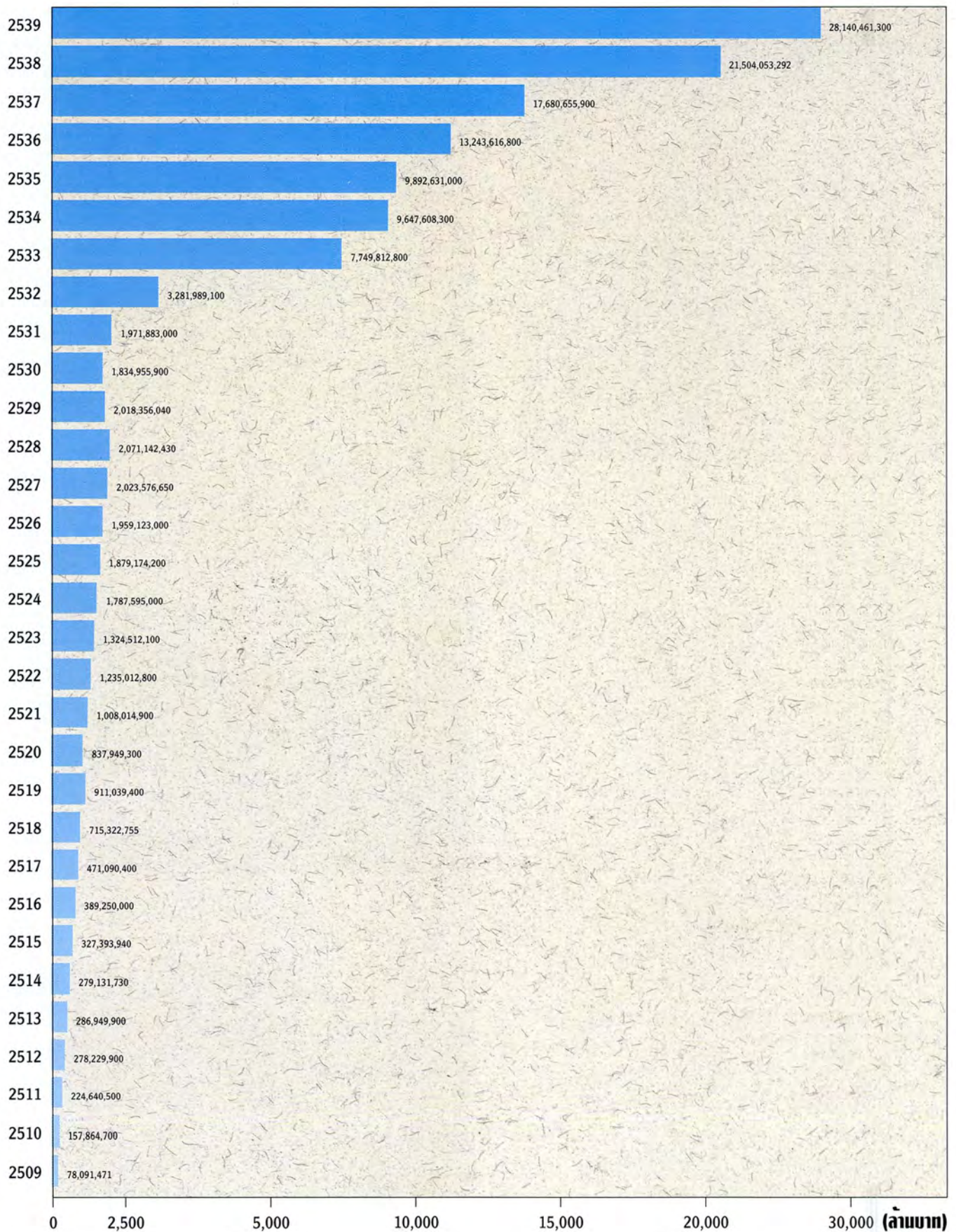
- สภาพใช้งานได้ดีมาก 3,064 รายการ (34.89%)  
(สภาพ A)
- สภาพใช้งานได้ดี 1,294 รายการ (14.73%)  
(สภาพ B)
- สภาพใช้งานได้ดีพอใช้ 3,239 รายการ (36.89%)  
(สภาพ C)
- สภาพใช้งานไม่ได้ดี 846 รายการ (9.63%)  
(สภาพ D)
- สภาพชำรุดใช้งานไม่ได้ 339 รายการ (3.86%)  
(สภาพ E)

### จำแนกตามอายุเครื่องจักรกล

- อายุ ไม่เกิน 5 ปี 3,737 รายการ (42.55%)
- อายุ 6-10 ปี 395 รายการ (4.50%)
- อายุ 11-15 ปี 1,259 รายการ (14.34%)
- อายุมากกว่า 15 ปี 3,391 รายการ (38.61%)



# งบประมาณสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท ปี 2509-2539













ก่อสร้างทางหลวงชนบท

● ผิวจราจรลูกรัง	22,441	กิโลเมตร
● ผิวจราจรลาดยาง	12,471	กิโลเมตร
● ผิวจราจรคอนกรีต	1,342	กิโลเมตร
● สะพาน คสล.	124,472	เมตร







**พัฒนาแหล่งน้ำชนบท**

- ก่อสร้างแหล่งน้ำผิวดิน
  - อ่างเก็บน้ำ / ฝายน้ำล้น 954 แห่ง
  - ขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติ/  
ขุดสระน้ำ 5,501 แห่ง
  - ระบบส่งน้ำ 254 แห่ง



● พัฒนาแหล่งน้ำใต้ดิน

- ขุดเจาะบ่อบาดาล 32,119 บ่อ
- บ่อน้ำตื้น 14,144 บ่อ





● ภาพนะเก็บน้ำสะอาด

- ถังปูนขนาด 3,200 ลิตร 78,638 ใบ
- ถังคอนกรีตเสริมเหล็ก 16,089 ใบ 20 ลบ.ม.
- ระบบประปาชนบท 2,071 แห่ง



ส่งเสริมและพัฒนากลุ่มอาชีพ 9,804 กลุ่ม และเยาวชน







**ก่อสร้างทางหลวงชนบท**

- ผิวจราจรลูกรัง	657 กิโลเมตร
- ผิวจราจรลาดยาง	1,990 กิโลเมตร
- ผิวจราจรคอนกรีต	20 กิโลเมตร
- สะพาน คสล.	18,703 เมตร

**พัฒนาแหล่งน้ำชนบท**

● <b>ก่อสร้างแหล่งน้ำผิวดิน</b>	
- อ่างเก็บ / ฝายน้ำล้น	44 แห่ง
- ขุดลอก / ขุดสระน้ำ	1,011 แห่ง
- ระบบส่งน้ำ	18 แห่ง
● <b>พัฒนาแหล่งน้ำใต้ดิน</b>	
- ขุดเจาะบ่อนบาดาล	4,098 บ่อ
- บ่อน้ำตื้น	1,174 บ่อ
● <b>กักขังเก็บน้ำสะอาด</b>	
- ถึง คสล. 20 ลบ.ม.	7,499 ใบ
● <b>ระบบประปาชนบท</b>	1,071 แห่ง

ส่งเสริมและพัฒนากลุ่มอาชีพ และเยาวชน 231 กลุ่ม



## ก่อสร้างทางหลวงชนบท

- ผิวจราจรลูกรัง	500 กิโลเมตร
- ผิวจราจรลาดยาง	2,850 กิโลเมตร
- ผิวจราจร คสล.	50 กิโลเมตร
- สะพาน คสล.	22,780 เมตร
- ท่อ คสล.	100 แห่ง
- ดินถมป้องกันกัดเซาะคอสะพาน	800 แห่ง

## บูรณะและซ่อมบำรุงทางหลวงชนบท

● บำรุงปกติ	
- ทางผิวจราจรลูกรัง	15,100 กิโลเมตร
- ทางผิวจราจรลาดยาง	7,440 กิโลเมตร
- ทางผิวจราจรคอนกรีต	1,100 กิโลเมตร
● เสริมผิวจราจรลูกรัง	500 กิโลเมตร
● เสริมผิวจราจรลาดยาง	100 กิโลเมตร
● ซ่อมสร้างทางลูกรัง	200 กิโลเมตร
● ซ่อมสร้างทางลาดยาง	400 กิโลเมตร
● บูรณะทางลาดยาง	4,840 กิโลเมตร





### พัฒนาเยาวชนชนบท

- จัดตั้งกลุ่มอบรมปูพื้นฐาน	120	กลุ่ม
- อบรมที่ปรึกษาเยาวชน	3	รุ่น
- อบรมผู้นำเยาวชน	12	รุ่น
- อบรมผู้นำเยาวชนชายแดนภาคใต้	3	รุ่น
- อบรมช่างพื้นฐาน	100	รุ่น
- อบรมช่างชนบท 120 วัน	15	รุ่น
- สัมมนาผู้นำเยาวชนดีเด่น	1	รุ่น
- สัมมนาที่ปรึกษาเยาวชน	1	รุ่น
- เผยแพร่เทคโนโลยีพื้นบ้าน	300	กลุ่ม
- ฟื้นฟูทรัพยากรท้องถิ่น	680	กลุ่ม
- อบรมที่ปรึกษาเยาวชน	1	รุ่น
ด้านป้องกันยาเสพติด		
- อบรมเยาวชนด้านป้องกันยาเสพติด	10	รุ่น
ระดับหมู่บ้าน		
- สนับสนุนจัดตั้งสถาน	50	แห่ง
ประกอบการร้านช่าง		

### พัฒนาแหล่งน้ำ

- ก่อสร้างอ่างเก็บน้ำ/ฝายน้ำล้น	75	แห่ง
- ระบบส่งน้ำ	50	แห่ง
- ขุดลอกแหล่งน้ำ/ขุดสระน้ำ	1,000	แห่ง
- บ่อบาดาล	2,500	แห่ง
- ระบบประปาขนาดย่อมพร้อมขยาย	1,500	แห่ง
- ซ่อมบำรุงแหล่งน้ำผิวดิน	200	แห่ง
- บำรุงรักษาบ่อบาดาล	145,000	บ่อ
- พัฒนาบ่อบาดาล	3,500	บ่อ

### ส่งเสริมอาชีพและรายได้

- ส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์บก	30	กลุ่ม
- ส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์น้ำ	53	กลุ่ม
- ส่งเสริมการปลูกพืช	100	กลุ่ม
- ส่งเสริมการทำหัตถกรรม	15	กลุ่ม
และอุตสาหกรรมในครัวเรือน		
- ฝึกอบรมด้านส่งเสริมอาชีพ	87	รุ่น



# รพช. กับโครงการพระราชดำริ



ผลการดำเนินงานตั้งแต่เริ่มโครงการเมื่อปี พ.ศ. 2519-2538



## ก่อสร้างทางหลวงชนบท

ทางหลวงชนบท 1,192.561 กิโลเมตร

สะพาน คสล. 2,085 กิโลเมตร

บурณะและซ่อมบำรุงทาง 461.559 กิโลเมตร

## พัฒนาแหล่งน้ำชนบท

ก่อสร้างอ่างเก็บน้ำ/ฝายน้ำล้น 96 โครงการ

ระบบส่งน้ำ 35 โครงการ

ขุดสระน้ำ 3 แห่ง

ภาชนะเก็บน้ำสะอาดขนาด 3200 ลิตร 77 ใบ

ขุดบ่อบาดาล / บ่อน้ำตื้น 36 โครงการ

ส่งเสริมอาชีพและธุรกิจ 35 โครงการ

พัฒนาเยาวชนชนบท 33 โครงการ

โครงการพัฒนารณรงค์การใช้หญ้าแฝก 210 แห่ง





# โครงการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี



การดำเนินงานพัฒนาของสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทนั้น มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อแก้ปัญหาของพื้นที่ชนบท ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนโยบายของรัฐที่มุ่งเน้นการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคและชนบท และเร่งรัดพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งจะนำความเจริญรุ่งเรืองไปสู่พื้นที่ชนบทอันเป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศ

สำนักงาน รพช. มีโอกาสรับสนองโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริด้วยความปลื้มปิติ และภาคภูมิใจมาโดยตลอด ทั้งด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ซึ่งได้แก่การก่อสร้างและซ่อมบำรุงทางหลวงชนบท การปรับปรุงสภาพพื้นที่และสภาพแวดล้อม การพัฒนาแหล่งน้ำชนบท กับการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งได้แก่งานส่งเสริมอาชีพและธุรกิจ งานพัฒนาเยาวชนชนบท โดยได้ดำเนินการสนองพระราชดำรินจนถึงปัจจุบัน รวม 28 จังหวัด ในทุกภาคของประเทศ

เนื่องในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะเสด็จ เถลิงถวัลยราชสมบัติ ครบ 50 ปี ในวันที่ 9 มิถุนายน 2539 ซึ่งนับเป็น มหามงคลสมัยพิเศษยิ่ง และยังไม่เคยปรากฏขึ้นในประวัติศาสตร์ไทย มาก่อน รัฐบาลจึงได้จัดงานเฉลิมฉลองครั้งยิ่งใหญ่ถวายเป็นราชสัก- การและถวายชัยมงคล รวมทั้งเพื่อให้ราษฎรทั่วประเทศแสดงความ กตัญญูตงูทเวทึ และแสดงความจงรักภักดีต่อพระองค์ที่ได้ทรงสร้าง คุณประโยชน์แก่ประเทศชาติและประชาชนอย่างเอนกอนันต์ โดยจัด ให้มีการจัดงานเฉลิมพระเกียรติตั้งแต่ปี 2537-2539 กระทรวงมหาดไทย จึงได้มีนโยบายให้ทุกหน่วยราชการในสังกัด คัดเลือกกิจกรรมหรือ โครงการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสนพระทัยเข้าร่วมฉลองฯ

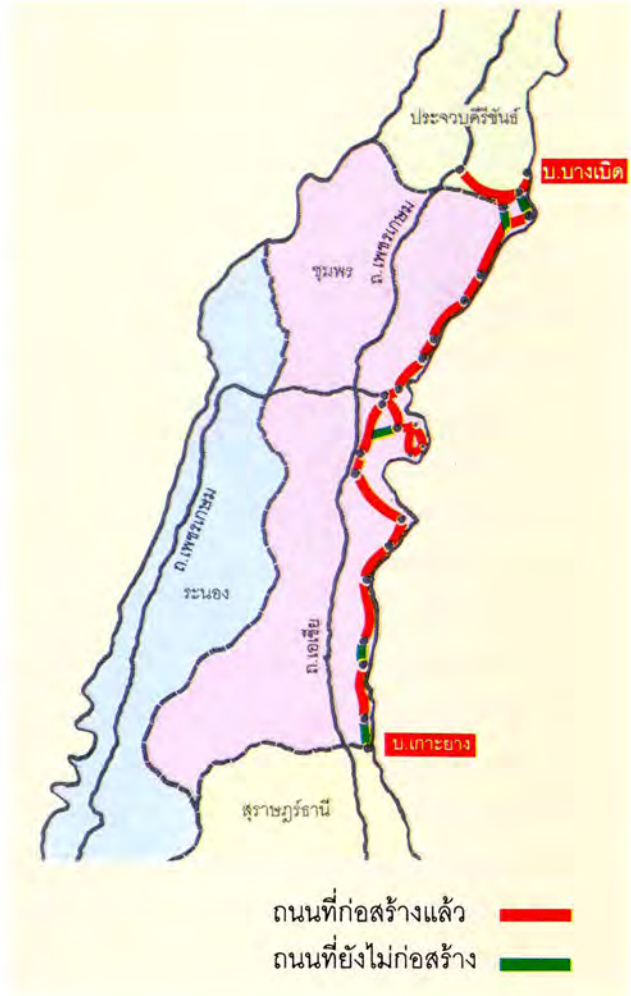
สำนักงานเรืงรัดพัฒนาชนบทได้จัดทำ “โครงการเฉลิม พระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฉลองสิริราชสมบัติ ครบ 50 ปี” ตามนโยบายของกระทรวงมหาดไทย

#### โครงการก่อสร้างทางเลียบชายฝั่งทะเลด้านตะวันออก

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในฐานะที่พระองค์ทรงเป็นผู้ มีพระปรีชาสามารถเลิศล้ำในการพัฒนาชนบทไทย โดยทรงแผ่บารมี ปกเกล้าฯ ไปถึงพื้นที่ซึ่งประสบปัญหาเรื่องเส้นทาง จึงเกิดโครงการ พัฒนาค้นเนื่องมาจากพระราชดำริหลายโครงการในพื้นที่ที่จำต้องอาศัย ถนนเป็นเส้นทางติดต่อ คมนาคม ขนส่งลำเลียงผลผลิตทางการ เกษตรของชาวชนบท

สำนักงานเรืงรัดพัฒนาชนบท จึงได้รับสนองพระราชดำริ ในการก่อสร้างถนนในส่วนที่เป็นความรับผิดชอบ ซึ่งได้ดำเนินการ ไปแล้วรวม 60 โครงการในพื้นที่ 13 จังหวัด คิดเป็นระยะทางทั้งสิ้น 1,192 กิโลเมตร เหตุผลที่สำคัญในการสนองพระราชดำริตาม โครงการฯ นี้ พอสรุปได้ว่า

- เพื่อเสริมความมั่นคงในพื้นที่ที่ราษฎรอยู่ห่างไกลคมนาคม ป้องกันการปลุกระดมจากฝ่ายตรงข้าม
- เพื่อเป็นเส้นทางเชื่อมหมู่บ้านกับเส้นทางหลักที่จะเข้าสู่อำเภอ
- เพื่อเป็นการย่นระยะทาง ให้สามารถติดต่อกันได้สะดวก รวดเร็วขึ้น ประหยัดทั้งเวลาและค่าใช้จ่าย
- เพื่อให้ราษฎรมีถนนใช้ได้ทุกฤดูกาล
- เพื่อพัฒนาพื้นที่ทำกินให้แก่ราษฎร ได้อยู่เป็นหลักแหล่ง จะได้เลิกบุกรุกทำลายป่า ทำไร่เลื่อนลอยและเลิกปลูกฝิ่น
- เพื่อร่วมสนับสนุนโครงการอื่นเนื่องมาจากพระราชดำริที่ หน่วยงานอื่น ๆ ดำเนินการอยู่







เนื่องในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงครอง-  
ราชย์ครบปีที่ 50 ในพ.ศ.2539 สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท ได้จัด  
ทำโครงการก่อสร้างทางเฉลิมพระเกียรติเลียบชายฝั่งทะเลด้านตะวันออก  
จากจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และสุราษฎร์ธานี โดยการวาง  
โครงการก่อสร้างทางลาดยาง เชื่อมต่อเส้นทางที่หลายหน่วยงานได้  
ก่อสร้างไว้แล้วคือ สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท กรมทางหลวง  
แผ่นดิน กรมโยธาธิการ และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ให้เป็น  
เส้นทางเชื่อมต่อกันตลอดแนวเลียบชายฝั่งทะเล ซึ่งโครงการนี้จะ  
อำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยวทางฝั่งทะเลด้านอ่าวไทย ตั้งแต่  
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ไปถึงจังหวัดสงขลา เป็นการเปิดประตูสู่ชายแดน  
ภาคใต้อีกแนวทางหนึ่ง นอกจากนี้ยังสามารถเป็นทางเลือก หากทาง  
สายหลักคือ ถนนเพชรเกษม มีปัญหาเกิดเหตุอันมิอาจใช้เส้นทาง  
สัญจรได้สะดวก ประกอบกับปัจจุบันมีปริมาณการจราจรหนาแน่นมาก  
โครงการนี้จะมีระยะทางเลียบชายฝั่งทะเลรวมทั้งสิ้น 39,162 กิโลเมตร  
ใช้งบประมาณทั้งสิ้น 344,525,352.00 บาท ลักษณะของโครงการ  
เป็นโครงการก่อสร้างทางหลวงชนบทชั้นที่ 2 ผิวจราจรลาดยางชั้นเดียว  
เริ่มโครงการที่บ้านบางเบ็ด อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์  
ไปสิ้นสุดโครงการที่บ้านเกาะยาง อำเภอกำแพง จังหวัดสุราษฎร์ธานี  
มีสะพาน คสล. 9 แห่ง รวมความยาว 1,230 เมตร ระยะเวลา  
ดำเนินการ 2 ปี (2538-2539) โดยมอบให้สำนักงาน รพช. จังหวัด  
ชุมพร และศูนย์ปฏิบัติการ รพช.พุนพิน เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ

เมื่อก่อสร้างเสร็จสมบูรณ์แล้ว โครงการนั้นนอกจากจะได้รับ  
ประโยชน์ในด้านการสร้างเส้นทางเศรษฐกิจที่จะเชื่อมกับถนนเลียบ  
ชายฝั่งทะเล จากอำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ไปยัง  
จังหวัดสงขลา แล้วยังเป็นการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลด้านตะวันออก  
ตลอดระยะทางนี้ เพื่อสนองนโยบายการกระจายความเจริญไปสู่ส่วน  
ภูมิภาค และชนบท ด้านการกระจายการบริการ โครงการพื้นฐานไป  
สู่ชนบทของรัฐบาล ซึ่งจะมีผลทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตของ  
ราษฎรในพื้นที่ดังกล่าวให้ดีขึ้นอีกด้วย

ฝ่ายวิจัยโครงการ  
กองวิจัยและประเมินผล  
มกราคม 2539

# คำบรรยายเรื่อง "พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับการพัฒนา"



เนื่องในงาน

"สัปดาห์มนุษย-สังคม วิชาการเพื่อท้องถิ่น :  
เฉลิมพระเกียรติกาญจนาภิเษก"

วันที่ 11 มกราคม 2539 ณ สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี  
บรรยายโดย นายเฉลิม พรหมเลิศ\*

ท่านอธิการบดี ท่านผู้มีเกียรติ นักศึกษาที่รักทุกท่าน

ผมรู้สึกเป็นเกียรติอย่างยิ่ง ที่มีโอกาสมาร่วมในงาน สัปดาห์มนุษย-สังคม วิชาการ เพื่อท้องถิ่น : เฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ณ สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี แห่งนี้ โดยเฉพาะการบรรยายในหัวข้อเรื่อง "พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับการพัฒนา" ซึ่งผม ถือว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างสูงยิ่งต่อการพัฒนาประเทศของเรา เป็นเรื่องที่เรทุกคนควร จะได้ศึกษาวิเคราะห์ แนวความคิดและหลักการต่าง ๆ ของพระองค์ท่านในฐานะของผู้เฝ้าศึกษา เป็นเรื่องที่เราทุกคนจะได้ร่วมกันนำแนวคิดต่าง ๆ ของพระองค์ท่านไปปฏิบัติ ไปขยายผลไปสู่ ประชาชน สู่ท้องถิ่น ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สังคมไทย ตามพระราชประสงค์ของพระองค์ ในฐานะของสถาบันการศึกษาระดับสูง ในระดับภูมิภาค ซึ่งนักศึกษาทุกท่านที่จะต้องมารับบทบาท ในการพัฒนาประเทศและท้องถิ่นของเราต่อไปในอนาคต

นับตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติเป็นต้นมา พระองค์ท่านได้ทรงอุทิศเวลาในการปฏิบัติพระราชภารกิจเพื่อความเจริญของประเทศชาติและ เพื่อความผาสุกของประชาชน ได้ทรงเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมเยียนราษฎรในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่ว ราชอาณาจักร และทรงทราบถึงปัญหาความทุกข์ยากอันแท้จริงของประชาชน ซึ่งส่วนใหญ่ยังเป็น ผู้ยากไร้ จึงทรงมีพระราชดำริให้จัดตั้งโครงการพัฒนาต่าง ๆ ขึ้น เพื่อพระราชทานความช่วยเหลือแก่ประชาชนเหล่านั้น ด้วยหลักการที่ใ้ราษฎรได้รู้จักช่วยเหลือตนเอง ควบคู่ไปกับการ ทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ

โครงการพัฒนาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในระยะแรก ๆ จะแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

**ลักษณะที่หนึ่ง** คือโครงการที่มีลักษณะศึกษา ค้นคว้า ทดลอง เป็นการส่วนพระองค์ โครงการดังกล่าวนี้ เท่ากับเป็นการเตรียมพระองค์ในด้านข้อมูล และความรู้ ที่จะทรงนำไป ประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาและเผยแพร่แก่ประชาชนซึ่งส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร รวมทั้งเป็นการ แสวงหาแนวทางการพัฒนาที่ถูกต้อง และเหมาะสมกับสภาพสังคมไทยและสภาพแวดล้อมในแต่ละ ท้องถิ่นด้วย

**ลักษณะที่สอง** คือ โครงการที่มีลักษณะเริ่มเข้าไปแก้ปัญหาหลักของเกษตรกร เนื่องจากเกษตรกรประสบปัญหาและอุปสรรคในการทำการเกษตรมากขึ้นทุกขณะ ซึ่งในขณะที่ พระองค์ทรงมีโครงการทดลองและเรียนรู้ไปด้วยนั้น ก็ทรงเริ่มก้าวเข้าสู่การดำเนินการเพื่อแก้ไข ปัญหาของเกษตรกรอย่างแท้จริง รูปแบบของการพัฒนาแก้ไขปัญหาคือ การพัฒนาแบบผสมผสาน (Integrated Development) ในระยะแรก ๆ โครงการพัฒนาจะจำกัดขอบเขตอยู่บริเวณรอบ ๆ ที่ประทับในส่วนภูมิภาค และค่อย ๆ ขยายขอบเขตออกไปสู่พื้นที่อื่น ๆ ทั่วประเทศ

ทุกท่านคงเคยได้ยินคำเรียกโครงการพัฒนาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หลาย ๆ อย่าง เช่น โครงการตามพระราชประสงค์ โครงการหลวง โครงการในพระบรมราชานุเคราะห์ และโครงการพระราชดำริ ซึ่งผมจะขอเรียนให้ทราบพอเป็นสังเขป คือ

**โครงการตามพระราชประสงค์** คือ โครงการซึ่งทรงศึกษา ทดลองปฏิบัติเป็นส่วน พระองค์ จากผู้เชี่ยวชาญ แสวงหาวิธีทดลอง ปฏิบัติจนเกิดผลดีแล้ว จึงขยายผลการพัฒนาออกไป ภายหลัง

**โครงการหลวง** คือ โครงการที่พระองค์ทรงเจาะจงดำเนินการพัฒนาและบำรุง รักษาต้นน้ำลำธารในบริเวณป่าเขาในภาคเหนือ จึงทรงพัฒนาชาวไทยภูเขาให้อยู่ดี กินดี เลิกปลูกฝิ่น เลิกตัดไม้ทำลายป่า เลิกทำไร่เลื่อนลอย เลิกค้าของเถื่อน ฯลฯ ทรงพัฒนาช่วยเหลือให้ปลูกพืช

หมุนเวียนที่มีมูลค่าสูง ซึ่งพระองค์ทรงใช้เวลาอย่างมากนับสิบปี จนชาวเขาเรียกพระองค์ว่า "พ่อหลวง" เราจึงได้ยินคำว่าโครงการหลวงจนปัจจุบันนี้ หลาย ๆ ท่านคงได้เคยเห็นผลผลิตต่าง ๆ ของโครงการหลวงออกมาจำหน่ายมากมายหลายแบบ

**โครงการในพระบรมราชานุเคราะห์** ท่านอาจจะไม่ค่อยคุ้นเคยกัน เพราะหมายถึงโครงการพัฒนาที่พระองค์ได้พระราชทานข้อนแนะนำและกำหนดแนวพระราชดำริให้เอกชนไปรับผิดชอบดำเนินการเป็นโครงการ ๆ ไป

**โครงการตามพระราชดำริ** ทุกท่านคงจะเคยได้ยินคำนี้บ่อยกว่าที่กล่าวมาข้างต้น เป็นโครงการที่ทรงวางแผนพัฒนา ทรงเสนอแนะให้รัฐบาลร่วมดำเนินการทั้งฝ่ายพลเรือน ตำรวจ ทหาร ในปัจจุบันเรียกว่า **"โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ"** มีกระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย ซึ่งมีลักษณะเป็นโครงการพัฒนาด้านต่าง ๆ ทั้งระยะสั้นและระยะยาว โครงการเพื่อการศึกษาค้นคว้า ทดลอง หรือวิจัย เป็นต้น

การพัฒนาตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้น พระองค์ท่านได้มุ่งเน้นการพัฒนาที่ยั่งยืนถาวร โดยใช้หลักการพัฒนาต่าง ๆ ที่เป็นสากลและได้รับการยอมรับมาประยุกต์ให้สอดคล้องกับสังคมไทยและสภาพปัญหาที่เผชิญอยู่จริงในท้องถิ่นในแต่ละภูมิภาค ที่มีสภาพแวดล้อมทางด้านภูมิศาสตร์ และสภาพแวดล้อมทางสังคมที่แตกต่างกัน ในการศึกษากระบวนการพัฒนาของพระองค์ท่านแล้ว จะพบหลักการพัฒนาที่สำคัญหลายประการ คือ

- |                  |  |
|------------------|--|
| ประการที่หนึ่ง   | ให้พึ่งตนเองได้                              |
| ประการที่สอง     | ให้ราษฎรใช้หลักวิชาการสมัยใหม่ในการทำมาหากิน |
| ประการที่สาม     | ให้ช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ           |
| และประการสุดท้าย | ให้ราษฎรมีคุณภาพชีวิตที่ดี                   |

หลักการสำคัญทั้งสี่ประการที่กล่าวถึงนั้น เป็นหัวใจที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอนาคตที่ประเทศของเราจะก้าวไปสู่ความเป็นผู้นำของภูมิภาคจะต้องก้าวเดินไปพร้อม ๆ กันทุกส่วน ไม่ว่าจะเป็ทางด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ไม่ว่าจะเป็ในภาคอุตสาหกรรม หรือภาคเกษตรกรรม ไม่ว่าจะเป็ในเขตเมือง หรือชนบท

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าโครงการของพระองค์ท่านเป็นโครงการที่นอกจากจะมุ่งประโยชน์แก่ราษฎรให้พึ่งตนเองได้ ให้ราษฎรใช้หลักวิชาการสมัยใหม่ช่วยในการทำมาหากิน ให้ราษฎรมีคุณภาพชีวิตที่ดีแล้ว ยังเน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุดอีกด้วย

ผมใคร่ขอยกตัวอย่างโครงการพัฒนาของพระองค์ท่านที่เรียกว่า **"ทฤษฎีใหม่"** พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระราชทานดำริในการแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรอย่างเป็นระบบ ที่เกษตรกรสามารถที่จะดำเนินการได้ด้วยตนเอง เป็นแนวทางที่ชี้ให้เห็นถึงความเป็นจริงตามธรรมชาติ เกี่ยวกับการจัดสรรพื้นที่การเกษตรออกเป็น ส่วน ๆ อย่างเหมาะสม สุตระของ **"ทฤษฎีใหม่"** คือ 30-10-30-30 โดยแบ่งพื้นที่ของเกษตร ดังนี้

- 30 เป็นพื้นที่ในการขุดสระน้ำประจำไร่นา
- 10 เป็นพื้นที่อยู่อาศัยบ้านเรือน
- 30 เป็นพื้นที่ทำนาข้าวและประมง
- อีก 30 เป็นพื้นที่ทำไร่นาสวนผสม

สัดส่วนของพื้นที่เหล่านี้จะมีแหล่งน้ำขนาดต่าง ๆ ที่เหมาะสม ตามหลักการทฤษฎีใหม่ จึงเป็นการพัฒนาแบบยั่งยืน

ผมขออนุญาตยกตัวอย่างเพิ่มเติม โครงการพัฒนาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

อีกโครงการหนึ่ง คือ โครงการพัฒนาพื้นที่ห้วยลานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ โดยที่พระองค์ได้เสด็จไปยังพื้นที่ ได้ทรงวินิจฉัยความเหมาะสมของพื้นที่ที่จะก่อสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยลาน และมีพระราชกระแสรับสั่งให้สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทพิจารณาดำเนินการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยลานขึ้น เมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2530 เพื่อส่งน้ำไปให้พื้นที่ที่เพาะปลูก ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง โดยให้เร่งก่อสร้างอ่างเก็บน้ำเป็นการเร่งด่วนให้ทันเก็บน้ำในฤดูฝนที่จะมาถึง

สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทได้ทำการสำรวจออกแบบและเร่งการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำดังกล่าวแล้วเสร็จในเดือนกุมภาพันธ์ 2531 โดยใช้งบประมาณ 26 ล้านบาทเศษ ซึ่งอ่างเก็บน้ำห้วยลานนี้ สามารถกักเก็บน้ำได้ถึง 5 ล้านลูกบาศก์เมตร ใช้ในการเพาะปลูกใน 6 หมู่บ้าน ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ มีพื้นที่รับประโยชน์ประมาณ 3,000 ไร่ และในปี 2532 ได้ทรงให้สร้างฝายกักเก็บน้ำต้นน้ำลำธาร ขนาด 5 แสนลูกบาศก์เมตร อีก 2 แห่งเหนืออ่างเก็บน้ำห้วยลานคืออ่างเก็บน้ำดอยโตน และอ่างเก็บน้ำห้วยป่าไร่ ผลประโยชน์ที่ได้รับน้ำนอกจากจะเป็นแหล่งน้ำเพื่อการเพาะปลูกแล้ว ยังเป็นแหล่งน้ำอุปโภค และบริโภคของราษฎรในโครงการท้ายเขื่อน เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลา เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ และเพิ่มความชื้นให้กับป่าไม้บริเวณใกล้เคียง ตลอดจนใช้น้ำในการปลูกป่าเพิ่มเติมขึ้นมา จากตัวอย่างดังกล่าวได้แสดงให้เห็นถึงความปรีชาสามารถของพระองค์ที่ได้ประยุกต์หลักการทั้ง 4 ข้อข้างต้นนั้น มาใช้ในการพัฒนาในพื้นที่จริง ทั้งยังเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนมาจนถึงปัจจุบัน

โครงการพระราชดำริที่เกิดจากการทดลองค้นคว้าของพระองค์ท่านซึ่งเกี่ยวข้องกับ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ โครงการปลูกหญ้าแฝก เพื่อการอนุรักษ์ดิน และน้ำ โดยที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงตระหนักถึงสภาพปัญหาการใช้ที่ดินที่ถูกกัดเซาะจากการที่ฝนตกลงมาชะล้างดินทำให้ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ และบางครั้งยังเกิดปัญหาดินทลาย ซึ่งก่อให้เกิดผลเสียหายต่อพื้นที่ทำการเกษตรและต่อทรัพยากรดินและน้ำ จึงทรงมีพระราชดำริให้ปลูกหญ้าแฝก เพราะรากของหญ้าแฝกมีคุณสมบัติในการอุ้มน้ำ ช่วยให้ดินเกิดความชุ่มชื้น ทรงให้ทำการทดลองคัดเลือกพันธุ์ที่เหมาะสมและวิธีการปลูกที่จะให้เกิดประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ เช่น เพื่อป้องกันการพังทลายของดินตามแนวถนน แนวอ่างเก็บน้ำ ตามภูเขา เพื่อแนวป้องกันไฟป่า เพื่อรักษาความชุ่มชื้นของดินรอบ ๆ ต้นไม้ผล เป็นต้น เมื่อทรงมีพระราชดำริและให้คำแนะนำแล้วทรงติดตามงานอย่างใกล้ชิด เพื่อทราบผลความก้าวหน้า มีหน่วยงานหลาย ๆ หน่วยงานได้นำผลการทดลองไปใช้และส่งเสริม เผยแพร่ให้ประชาชนนำไปใช้ เช่น กรมป่าไม้ กรมพัฒนาที่ดิน กรมวิชาการเกษตร กรมชลประทาน และสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท เป็นต้น ในส่วนของสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทนั้น ได้นำโครงการปลูกหญ้าแฝกนี้ไปใช้ในการป้องกันดินพังทลายตามแนวถนน รพช. ตามอ่างเก็บน้ำและทางระบายน้ำที่ รพช. ไปสร้างไว้ ปรากฏว่าได้ผลเป็นอย่างดี สามารถป้องกันการพังทลายของดินได้ในระดับหนึ่ง

จากโครงการตัวอย่างดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงพระปรีชาสามารถของพระองค์ท่านทั้งในด้านการคิด การบริหารจัดการ และการมองการณ์ไกล พระองค์ทรงมีความห่วงใยในพลนิกรของพระองค์ทั้งในชนบทและในเมือง ดังจะเห็นได้จากการที่นำท่วมกรุงเทพฯ และจังหวัดในปริมาณพลเมื่อเร็ว ๆ นี้ หากพระองค์ท่านไม่ทรงชี้แนะรัฐบาลอาจจะต้องใช้จ่ายงบประมาณเพื่อการฟื้นฟูประเทศอีกจำนวนมหาศาล รวมทั้งความเสียหายทางด้านเศรษฐกิจอีกนับไม่ถ้วน

นอกจากทั้งสองตัวอย่างข้างต้นแล้ว พระราชกรณียกิจอันยิ่งใหญ่ ขณะที่คนทั้งชาติกำลังโศกเศร้าที่สมเด็จพระเจ้าเสด็จสวรรคต และพระองค์เองเพิ่งทรงฟื้นจากอาการพระประชวร นั่นคือการที่นำท่วมใหญ่ในจังหวัดต่าง ๆ รวมทั้งบางส่วนของกรุงเทพฯ ด้วยพระเมตตาและสติปัญญา ปัญหาน้ำท่วมในกรุงเทพฯ และปริมาณพลจึงลดความรุนแรงลง เนื่องจากทรงมีพระราชกระแสให้เปิดทางน้ำและติดตั้งเครื่องผลักดันน้ำให้ระบายสู่ทะเลเร็วขึ้น อีกทั้งวันละ 3-5 ล้านลูกบาศก์เมตร อีกทั้งยังกำหนดมาตรการระยะยาวที่เรียกว่า "โครงการแก้มลิง" ซึ่งเป็นโครงการเบ็ดเสร็จที่รวม

ถึงการสร้างประตูน้ำในคลองสรรพสามิต 2 แห่ง และขุดบ่อท้องร่องยักษ์บริเวณพื้นที่ระหว่างใต้  
คลองสรรพสามิตกับชายทะเล ซึ่งทั้งสองกิจกรรมจะช่วยป้องกันน้ำทะเลไม่ให้ไหลเข้ามา เมื่อ  
ระดับน้ำทะเลต่ำก็จะระบายน้ำออกสู่ทะเลให้ได้มากที่สุด ซึ่งทรงอธิบายวิธีการระบายน้ำออก  
ทางตะวันออกและตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยาตั้งแต่จังหวัดอ่างทองลงมาว่าเป็นลักษณะคล้ายลิ้ง  
ซึ่งเวลามีอาหารเยอะ ๆ จะเก็บส่วนหนึ่งไว้ตรงบริเวณแก้ม ในขณะที่หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง  
ก็กำลังดำเนินการสนองพระราชดำริอย่างรีบเร่งและถือเป็นความเร่งด่วนยิ่ง

สำหรับสถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี นับเป็นสถาบันอุดมศึกษาสำคัญแห่งหนึ่งที่จะมี  
บทบาทสำคัญในการให้ความรู้ขยายแนวพระราชดำริของพระองค์ท่าน ตามแนวทฤษฎีใหม่แก่  
นักศึกษาและประชาชน เป็นสถาบันที่จะสืบสานการพัฒนาแบบยั่งยืน

ตลอดมา สถาบันราชภัฏได้สร้างบุคลากรเพื่อการพัฒนาประเทศ สถาบันจึงเป็นแหล่ง  
สืบสานแนวพระราชดำริได้เป็นอย่างดี สามารถถ่ายทอดความรู้ที่จะให้ราษฎรสามารถพึ่งตนเอง  
ได้ สถาบันราชภัฏจะเป็นแหล่งขยายวิชาการเหล่านี้ออกไปสู่ประชาชนในวงกว้าง

การที่พระองค์ทรงปรารถนาที่จะให้ความสำเร็จทั้งหลายได้กระจายไปสู่ท้องถิ่นต่าง ๆ  
สามารถนำไปปฏิบัติให้ได้ผลอย่างจริงจังนั้น ผมยืนยันได้ว่าสถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานีของเรา  
จะเป็นแหล่งสำคัญของภูมิภาคนี้ และแถบจังหวัดใกล้เคียง ในการแพร่ขยายแนวพระราชดำรินี้ออกไป

อีกบทบาทหนึ่งที่สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานีจะเป็นกำลังสำคัญ คือ การรณรงค์  
เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และการฟื้นฟูตามแนวพระราชดำริ เพื่อสนองพระราช-  
ประสงค์ของพระองค์ สถาบันราชภัฏของเราอาจดำเนินการไปหลายกิจกรรมแล้วก็ได้ ผมอยาก  
เสนอแนะให้ดำเนินการให้เข้มข้นขึ้นเพื่อเป็นโครงการเฉลิมพระเกียรติในศุภวาระที่พระบาทสมเด็จพระ  
พระเจ้าอยู่หัวฯ เสด็จเฉลิมถวัลย์ราชสมบัติ ครบ 50 ปี โดยเฉพาะเรื่องการปลูกฝังแนวความคิด  
นี้ให้ประชาชนทุกคนมีจิตสำนึกตลอดเวลา เราจะได้แก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นปัญหาหนักของ  
ประเทศขณะนี้ได้

บทบาทสุดท้ายที่สำคัญของสถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี คือ การพัฒนาการศึกษาของ  
ชาติ ให้บรรลุพระราชประสงค์ ให้ราษฎรมีคุณภาพชีวิตที่ดี คือ มีปัจจัยสี่เพียงพอ ทั้งอาหารที่มี  
คุณภาพ มีเครื่องนุ่งห่มที่พอเพียง มีที่อยู่อาศัยที่ถูกต้องตามสุขอนามัย และมีสุขภาพร่างกาย  
แข็งแรง ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ การศึกษาของชาติเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิต  
ของประชาชน บทบาทนี้จึงเป็นบทบาทที่สำคัญที่สุดของสถาบันราชภัฏของเราที่จะขยายผลแนว  
พระราชดำริที่ออกไปได้อย่างกว้างขวาง

ทุกท่านในที่นี้คงตระหนักดีว่า ตลอดระยะเวลาอันยาวนานที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว  
ทรงปฏิบัติภารกิจโดยมิได้ทรงคำนึงถึงความเหน็ดเหนื่อย เป็นพระมหากษัตริย์องค์เดียวในโลก  
ที่ทรงยอมตรากตรำพระวรกายเพื่อประชาชน และทุ่มเทพระวิริยะ อุตสาหะ ต่อการพัฒนา  
ประเทศตลอดมา ผมในฐานะของนายกสภาประจำสถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานีแห่งนี้ มุ่งหวังให้  
ชาวสถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานีและทุกท่านในที่นี้สำนึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ท่าน  
ได้ร่วมกันนำแนวความคิดของพระองค์ท่านไปปฏิบัติ ไปขยายผลและไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด  
เพื่อสนองพระราชประสงค์

ผมมุ่งหวังเป็นอย่างยิ่งให้สถาบันราชภัฏของเราซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มีบทบาท  
สำคัญในท้องถิ่นภาคใต้ ได้เป็นจุดเชื่อมประสานแนวพระราชดำริ และแนวทางปฏิบัติข้างต้นไป  
สู่ประชาชนในภูมิภาคนี้ เพื่อความอยู่ดีกินดี และความผาสุกของราษฎรตามพระปณิธานของ  
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อันเป็นที่เคารพสักการะยิ่งของเรา

ในฐานะนายกสภาประจำสถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี ผมขอเชิญชวนทุกท่านได้ตั้งจิต  
น้อมรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ได้ทรงพระกรุณาเป็นผู้นำ  
การพัฒนา เป็นองค์แบบอย่างที่เราชาวสถาบันราชภัฏจะดำเนินตามแนวพระราชดำริสืบไป

## รพช. ขยายผลการดำเนินงานตาม "ทฤษฎีใหม่"

เกี่ยวกับน้ำเพื่อการเกษตรของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ



ปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร เป็นปัญหาสำคัญที่เกษตรกรในชนบทส่วนใหญ่ประสบอยู่ตลอดมาจนถึงปัจจุบันนี้ และยังมีหน่วยงานใดที่จะแก้ปัญหาได้อย่างสมบูรณ์ ดังนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ จึงได้ทรงพระราชทานแนวพระราชดำริการดำเนินงาน ซึ่งใช้หลักการหรือทฤษฎีปฏิบัติอย่างง่าย เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำ ซึ่งเกษตรกรสามารถดำเนินการได้ด้วยตนเอง ที่เรียกว่า "ทฤษฎีใหม่" ซึ่งทดลองทดสอบดูแล้วว่าโครงการส่วนพระองค์ในมูลนิธิชัยพัฒนา ณ วัฒนศลชัยพัฒนา จังหวัดสระบุรี

"ทฤษฎีใหม่" เป็น ทฤษฎีแห่งการใช้ น้ำ และการบริหารงานพัฒนาการเกษตรแผนใหม่ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานไว้แก่พสกนิกรชาวไทย เพื่อแก้ไขปัญหากลุ่มกรรมให้ได้ผล ในเขตพื้นที่แห่งแล้งขาดแคลนน้ำในการเกษตร โดยเฉพาะพื้นที่ทำนาในเขตเกษตรน้ำฝน ซึ่งโครงการฯ ได้ยึดถือเป็นหลักการและรูปแบบสำคัญต่อการพัฒนาต่อไป กล่าวคือราษฎรส่วนใหญ่จะมีพื้นที่ครอบครัวละ 15 ไร่ ให้จัดแบ่งพื้นที่ไร่-นา ออกเป็น 4 ส่วน คือ

ส่วนแรก ร้อยละ 30 ใช้ก่อสร้างสระเก็บกักน้ำ ขนาด 3 ไร่ ความจุอย่างต่ำประมาณ 10,000 ลูกบาศก์เมตร เลี้ยงปลาในสระ ปลูกพืชน้ำ และปลูกพืชรอบขอบสระ

ส่วนที่สอง ร้อยละ 10 เนื้อที่ประมาณ 1.5-2.0 ไร่ จัดทำ เป็นบริเวณบ้านที่อยู่อาศัย คอกสัตว์ กองปุ๋ยหมัก กองฟาง โรงเรือน ลานตาก-นวด ปลูกพืชสวนครัว ไม้ร่มเงา ไม้ดอกไม้ประดับ ถนน คันดินและคูคลอง

ส่วนที่สาม เป็นพื้นที่ทำนาร้อยละ 30 (ประมาณ 5 ไร่)

ส่วนที่สี่ เป็นพื้นที่ทำสวนผลไม้ ไม้ยืนต้น พืชไร่ ร้อยละ 30 (ประมาณ 5 ไร่) ตามความเหมาะสมและความเอื้ออำนวยของทรัพยากร และสภาพแวดล้อม และการตลาดของท้องถิ่น

การปฏิบัติตาม “ทฤษฎีใหม่” นี้ คือวิธีการในการพัฒนา ชนบทที่สามารถใช้ได้ตลอดไป หรือที่เรียกกันว่า เป็นการพัฒนาแบบ ยั่งยืน นั่นเอง กล่าวคือเป็นการพัฒนาที่เริ่มต้นจากตัวเอง โดยการ พัฒนาสิ่งแวดล้อมในบ้าน สิ่งแวดล้อมในชุมชน และสิ่งแวดล้อมในสังคม โดยการให้ความรู้ ความเข้าใจ การอบรมให้ทราบถึงปัญหา สาเหตุของ ปัญหาและผลกระทบของปัญหาสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดปัญหาความ รอบรู้ รู้ว่าสิ่งใดผิด สิ่งใดถูก สิ่งใดควรทำ สิ่งใดไม่ควรทำ เป็นการ พัฒนาที่ทุกคนจะต้องมีส่วนร่วม มีการใช้ภูมิปัญญาของชาวบ้าน มีความรักที่จะเป็นเจ้าของ และร่วมกันทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม

สำนักงาน รพช.เป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีส่วนร่วมในการขยาย ผลตามแนวพระราชดำริ และได้ดำเนินการเผยแพร่แนวความคิด “ทฤษฎีใหม่” ไปสู่เกษตรกรในชนบทรูปแบบต่างๆ อาทิเช่น การ ส่งเสริมกลุ่มไร่นาสวนผสม โดยการสนับสนุนเครื่องจักรกล รพช. ให้แก่เกษตรกรเพื่อขุดสระน้ำประจำไร่นา โดยเกษตรกรเป็นผู้ออกค่าน้ำมันเชื้อเพลิง นอกจากนี้สำนักงาน รพช. ยังเป็นหน่วยดำเนินงาน ตามโครงการพัฒนาแหล่งน้ำสำหรับไร่-นา ซึ่งเป็นโครงการที่ได้รับ งบประมาณสนับสนุนจากสำนักงาน USAID ประจำประเทศไทย เป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 347,250 เหรียญสหรัฐ หรือ 8,631,250 บาท ตามข้อเสนอของสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี โครงการ ดังกล่าวเป็นการดำเนินงานในรูปแบบมหาชน คือระดมความร่วมมือ ของเกษตรกรในชนบท หน่วยงานของรัฐและองค์กรภาคเอกชน ให้ร่วมกันคิดและร่วมกันทำสระน้ำ เพื่อกราบบังคมทูลถวายเป็น โครงการเฉลิมพระเกียรติในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ จะเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติครบ 50 ปี ใน พ.ศ.2539 โดยใช้ชื่อว่า “โครงการรวมน้ำใจ + ถวายในหลวง”



ผลการดำเนินงานในปี พ.ศ. 2538 สรุปได้ดังนี้

1. โครงการที่สำนักงานรพช.จังหวัด และศูนย์ปฏิบัติการ รพช. สนับสนุนการขุดสระน้ำให้แก่ชาวนชนบท เพื่อขยายผล “ทฤษฎีใหม่” มีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ 313 ราย พื้นที่โครงการ 4,076 ไร่ มีสระน้ำที่มีปริมาณกักเก็บรวม 1,278,786 ลูกบาศก์เมตร สระน้ำ จำนวนหนึ่งอยู่ในบริเวณพื้นที่รับน้ำจากอ่างเก็บน้ำและฝายน้ำล้น รพช. การขุดสระเป็นการเพิ่มปริมาณกักเก็บน้ำในพื้นที่ นอกจากนี้ในฤดูแล้ง ยังสามารถผันน้ำจากแหล่งน้ำรพช.มาลงสระ ทำให้สระมีน้ำตลอด ทั้งปี ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรได้รับประโยชน์จากการใช้ที่ดินและ สระน้ำอย่างคุ้มค่า

จำแนกจำนวนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเป็นรายภาคได้ดังนี้ ภาคเหนือ 74 ราย พื้นที่โครงการ 759 ไร่ สระน้ำปริมาณ กักเก็บรวม 96,607 ลูกบาศก์เมตร

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 66 ราย พื้นที่โครงการ 774 ไร่ สระน้ำมีปริมาณกักเก็บ 300,095 ลูกบาศก์เมตร

ภาคกลางและภาคตะวันออก 94 ราย พื้นที่โครงการ 1,043 ไร่ สระน้ำมีปริมาณกักเก็บรวม 78,527 ลูกบาศก์เมตร

ภาคใต้ 79 ราย พื้นที่โครงการ 1,500 ไร่ สระน้ำมีปริมาณ กักเก็บรวม 803,557 ลูกบาศก์เมตร





2. โครงการพัฒนาแหล่งน้ำสำหรับไร่-นา เป็นการขยายผล “ทฤษฎีใหม่” ซึ่งได้รับการสนับสนุนจาก USAID เป็นเงิน 8,631,250 บาท สนับสนุนการขุดสระน้ำขนาดพื้นที่ 800 ตารางเมตร ลึก 3 เมตร หรือมีความจุ 2,400 ลูกบาศก์เมตร ให้แก่เกษตรกรในภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือในเขต 6 จังหวัด คือ จังหวัดพะเยา อุดรดิตต์ แพร่ บุรีรัมย์ สกลนคร และนครราชสีมา โดยเน้นความร่วมมือของเกษตรกรในลักษณะกลุ่ม “ลงแขก” ได้ขุดสระน้ำจำนวนทั้งสิ้นรวม 578 สระ ปริมาณกักเก็บน้ำ 1.3 ล้านลูกบาศก์เมตร เมื่อเกษตรกรสมาชิกโครงการมีสระน้ำประจำไร่-นา จะต้องวางแผนการใช้สระน้ำดังนี้

ในขั้นต้นนี้ได้กำหนดรูปแบบเป็นสระน้ำ โดยแบ่งการดำเนินงานออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะแรกเป็นการเปิดหน้าดินขนาดลึก 1.5 เมตร เกษตรกรจะต้องรวมกลุ่มกันขุด ซึ่งถือเป็นประเพณีลงแขก โดยใช้เครื่องมือเครื่องมือที่มีอยู่ เช่น จอบ เสียม และรถไถดิน เป็นเครื่องมือตามที่มีอยู่ในท้องถิ่นที่ใช้ในการขุดดิน และการขุดแหล่งน้ำในระยะต่อไปนั้นจะมีความลึกประมาณ 1.5-2 เมตร เพื่อจะได้แหล่งน้ำขนาดลึก 3 เมตร เกษตรกรเจ้าของแหล่งน้ำจะต้องไปเช่าเครื่องจักรและเครื่องมือ เพื่อช่วยเหลือในการขุด เช่น รถแมคโคร และรถแทรกเตอร์ โดยจะช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในการขุดแหล่งน้ำ ดังนี้

1. สนับสนุนค่าใช้จ่ายให้แก่ครอบครัวเกษตรกร (เฉลี่ย 6 ครอบครัว/กลุ่ม) ในการเปิดหน้าดินช่วงแรกความลึกประมาณ 1-1.5 เมตร เป็นค่าอาหาร ค่าเชื้อเพลิงและอื่น ๆ ในอัตราสละละ 5,000 บาท

2. ค่าเปิดหน้าดินช่วงหลังความลึกประมาณ 1.5-2 เมตร โดยเกษตรกรเจ้าของสระว่าจ้างรถขุดดินตื้นตะขามาช่วยขุดโดยคิดค่าจ้างในลักษณะเหมาจ่าย สละละ 8,000 บาท

รวมทั้งสิ้นประมาณ 13,000 บาท ต่อการขุดสละละ 1 แห่ง แหล่งน้ำที่ขุดขึ้นดังกล่าว จะต้องกำหนดแผนในการใช้แหล่งน้ำ ดังนี้

- ใช้น้ำเพื่อการทำนาข้าวในอัตราส่วนที่เหมาะสมของแหล่งน้ำกับพื้นที่นาข้าว

- เลี้ยงปลาโตเร็วในบ่อ ตลอดช่วงระยะเวลาที่มีน้ำอย่างเพียงพอต่อการเลี้ยงปลา

- สร้างคอก/เล้า เพื่อเลี้ยงไก่/หมู เหนือบ่อเลี้ยงปลา เพื่อปลาจะได้กินมูลสัตว์ที่ตกลงไป รวมทั้งเศษอาหารที่เหลือด้วย

- ปลูกไม้ผลยืนต้น เช่น มะม่วง ropicันดินชั้นบนสุดของแหล่งน้ำ

- ปลูกพืชโตเร็ว เช่น ผักบุ้งจีน มะเขือ ถั่วฝักยาว ropicันบ่อน้ำ

ทั้งนี้ สำนักงานรพช. จะเป็นพี่เลี้ยงคอยให้ความช่วยเหลือดูแลเกษตรกรตั้งแต่เริ่มขุดสระน้ำจนสามารถใช้ทำกินได้ตลอดไป

สำหรับเกษตรกรที่มีความประสงค์จะขุดสระน้ำนั้น ต้อง

- เป็นเกษตรกรที่ยากจน แต่ยังมีที่ทำกินเป็นของตนเอง

- มีแรงงานในครอบครัวอย่างน้อย 2 คน

- มีความประสงค์ที่จะประกอบอาชีพในลักษณะทำไร่-นา

สวนผสม

- เป็นผู้ที่มีความเสียสละ อดทน พร้อมที่จะทำงาน “ลงแขก” ร่วมกับครอบครัวสมาชิกในกลุ่ม

เกษตรกรที่มีความประสงค์จะเข้าร่วมโครงการ จะต้องเป็นผู้ที่ได้รับการคัดเลือกผ่านการกลั่นกรองจากคณะกรรมการกลุ่ม จะต้องเป็นบุคคลที่สังกัดอยู่ในกลุ่ม “ลงแขก” ซึ่งมีจำนวนสมาชิก 5-10 ครอบครัวต่อกลุ่มอีกด้วย และเกษตรกรที่จะสมัครเข้าร่วมโครงการ จะต้องได้รับความยินยอมจากคู่สมรสและแรงงานของครอบครัวทุกคน

สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทจึงมีความยินดีที่เป็นหน่วยงานหนึ่งซึ่งมีส่วนร่วมสนองแนวพระราชดำริ “ทฤษฎีใหม่” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ในการพัฒนา เพราะการพัฒนาชนบทที่ผ่านมา ปัญหาที่สำคัญที่สุด ได้แก่ การขาดน้ำเพื่อการเกษตร เมื่อไม่มีน้ำเกิดความยากจน มีผลทำให้เกษตรกรต้องอพยพเข้ามาทำงานในเมืองเพื่อความอยู่รอด ดังนั้น วิธีการที่กำหนดขึ้นเพื่อจะใช้เป็นการพัฒนาแบบยั่งยืน จึงได้เน้นให้มีน้ำเพื่อการเกษตรเป็นหลัก โดยใช้วิธีการขุดแหล่งน้ำในที่ของเกษตรกร ซึ่งแหล่งน้ำที่ขุดขึ้น นอกจากจะใช้น้ำเพื่อการเกษตรที่เป็นอาชีพหลัก ได้แก่ การทำนาแล้ว ยังใช้น้ำจากแหล่งน้ำเพื่อการเพาะปลูกพืชผักสวนครัว เลี้ยงปลา และทำการเกษตรแบบหมุนเวียนอีกด้วย

“ทฤษฎีใหม่” ที่พระราชทานมานี้ได้เกิดประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต และจะเป็นความหวังอันสดใสของพี่น้องเกษตรกรอย่างแน่นอน เพราะทดสอบแล้วได้ผลเป็นที่น่าพอใจยิ่ง ประชาชนชาวไทยทุกคนจึงรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ที่ทรงมีต่อพสกนิกรของพระองค์ตลอดมา

กองส่งเสริมอาชีพและรายได้

มกราคม 2539





ในโอกาสที่สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทและงานรพช. ได้มีโอกาสช่วยเหลือประชาชนและรับใช้บ้านเมืองมาเป็นเวลาครบ 30 ปีแล้วนั้น ผมขอแสดงความยินดีเป็นอย่างยิ่งกับคุณเฉลิม พรหมเลิศ เลขาธิการ รพช. ปัจจุบัน และอดีตเลขาธิการ รพช. ท่านอื่น ๆ ที่สามารถทำให้ รพช. อยู่ยั่งยืนมาจนทุกวันนี้

ผมขอถือโอกาสนี้แสดงความชื่นชมต่อผู้บริหาร รพช. ทุกท่านที่ได้ช่วยกันสร้างความเจริญเติบโตและความก้าวหน้าให้แก่งานรพช. มาจนครบ 30 ปี และได้เพิ่มขีดความสามารถที่จะรับใช้ชาติให้กว้างขวางออกไปอีก

เมื่อผมเองได้รับมอบหมายให้ก่อตั้งสำนักงาน รพช. และเริ่มงาน รพช. เมื่อ 30 ปีที่แล้วภารกิจของรพช. เริ่มด้วยการพัฒนาชนบทในท้องถิ่นทุรกันดาร เพื่อต่อต้านการแทรกซึมของคอมมิวนิสต์ซึ่งกำลังรุกกราดเข้ามาในประเทศไทยในขณะนั้น ความขัดแย้งระหว่างคนไทยด้วยกัน โดยเฉพาะในชนบทกำลังจะทำให้เกิดการต่อสู้กันในหมู่คนไทยด้วยกันเองและได้เริ่มมีการเสียชีวิตและเลือดเนื้อกันบ้างแล้ว

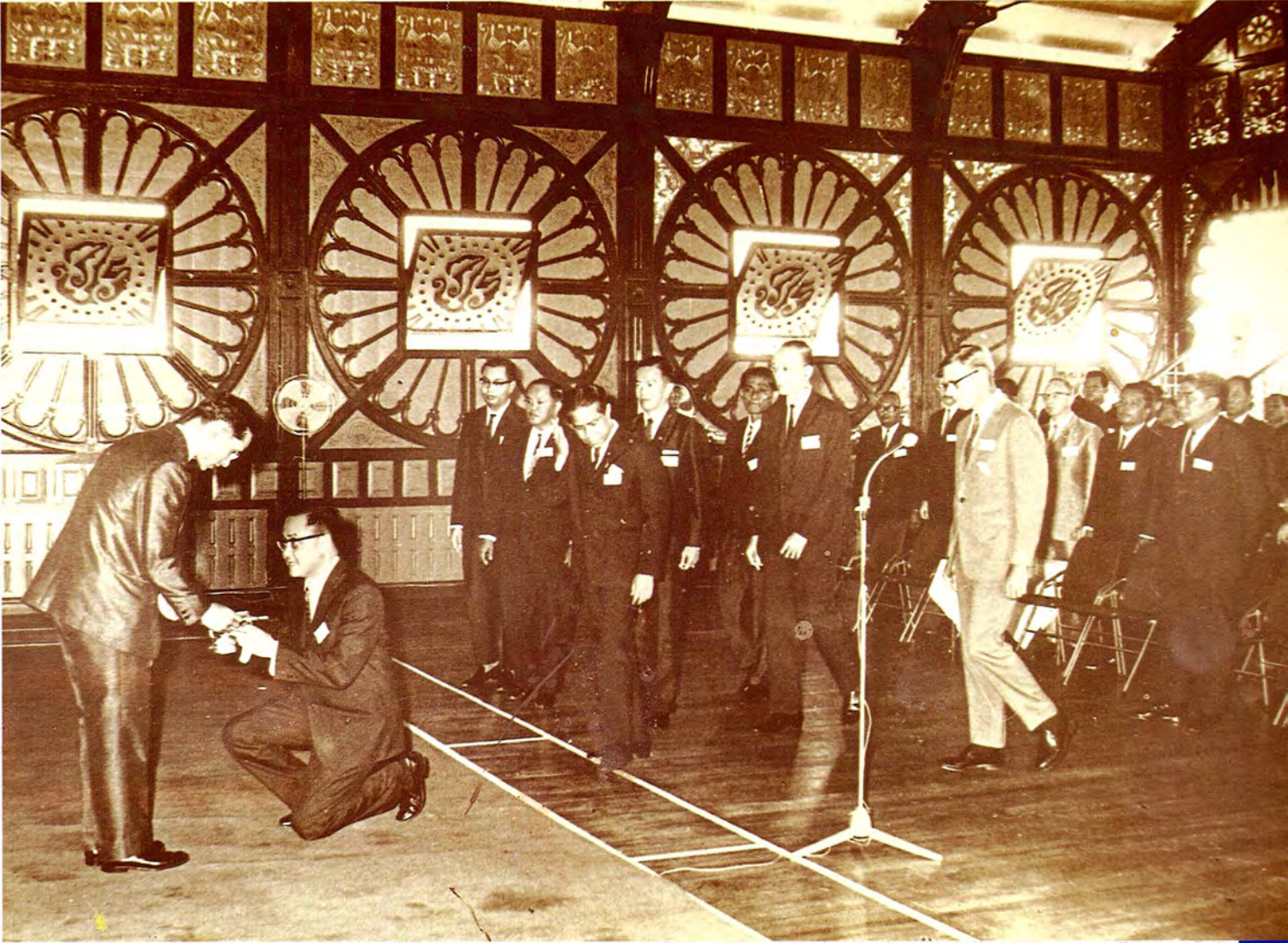
ภารกิจของ รพช. ในขณะนั้นจึงมีอยู่ชัดเจนว่า รพช. จะทำงานด้านต่างๆ ที่จะเข้าไปถึงเพื่อช่วยเหลือและผูกพันชาวชนบทไว้กับรัฐบาล และประเทศชาติของตน และมีให้ไปเข้ากับฝ่ายคอมมิวนิสต์ ซึ่งกำลังหาพรรคพวกในการจัดตั้งกองกำลังที่จะมาทำสงครามประชาชนกับฝ่ายรัฐบาล ซึ่งย่อมจะนำไปสู่การสู้รบในระหว่างคนไทยด้วยกัน รพช. ได้ปฏิบัติตามภารกิจในระยะ 12 ปีแรกได้ผลดี และมีความสำเร็จทำให้เกิดความสงบ มีสันติภาพ และความเจริญก้าวหน้าในชนบททุรกันดารอันกว้างใหญ่ได้ทั่วทุกภาคของประเทศ

ในโอกาสต่อมา รพช. ยังมีภารกิจที่จะต้องช่วยพัฒนาชาวชนบทให้มีสิ่งก่อสร้างขั้นพื้นฐาน เช่น ถนนหนทาง แหล่งน้ำ และอื่น ๆ ที่จะเป็นรากฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจให้แก่ชาวชนบทให้เจริญก้าวหน้าและเพื่อให้ชาวชนบทไทยพ้นจากความยากจนขั้นแค้นเสียที ภารกิจในขั้นที่สองนี้เป็นการผสมผสานร่วมมือกับฝ่ายการเมืองในชนบทซึ่งจะช่วยให้ รพช. ได้ใกล้ชิดกับราษฎรยิ่งขึ้นไปอีก

ในโอกาสที่ รพช. ทำงานครบ 30 ปีเต็ม ผมขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั่วทุกสารทิศ จงดลบันดาลให้ รพช. และผู้บริหาร รพช. ทุกท่านจงปราศจากโรคภัย และภัยอันตรายทั้งปวง และจงมีแต่ความสุขความสำเร็จและความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป

(นายประสงค์ สุขุม)  
อดีตเลขาธิการ รพช.

สามสิบปี สผช.



30 ปี สผช.

## ลำนำสามสิบปี รพช.

- ไฟผู้ก่อการร้ายทำลายชาติ  
เลือดล้างเลือดหยาบข้าทหาร  
ฝ่ายตรงข้ามอุบาทว์สาครกระสุน  
บ้านเมืองวุ่นเลวร้ายตายทุกวัน
- รพช.เกิดมาสู้หม่อมมิตร  
พัฒนาคือชีวิตที่คิดฝัน  
โครงสร้างพื้นฐานงานสำคัญ  
สนองพลัน นโยบาย รัฐบาล
- งานยิ่งใหญ่มากล้นต้องคนหนุ่ม  
ท่าน ประสงค์ สุขุม หนุ่มกล้าหาญ  
"แผนพุทธเจดีย์" มีตำนาน  
อดีตเลขาธิการ บุคเบิกมา
- อนันต์ อนันตกุล เพิ่มพูนผล  
ยินและยล ผ่องผุดงานรุดหน้า  
อนันต์ สงวนนาม เด่นงามตา  
พัฒนาชนบท ปราบกฎไกล
- เสียงดังฟังดีมีสง่า  
สมพร กลิ่นพงษา สดใส  
ทวิ ชูทรัพย์ เกรียงไกร  
รพช. เต็บใหญ่ โต่งดัง
- ผ่านไปถึง สนั่น วงศ์พัฑฒันธุ์  
ก้าวมุ่งมั่น...สีแสงแห่งความหวัง  
โชดก วีรธรรม พูลสวัสดิ์ มัดพลัง  
งบประมาณ ประดั่ง หลั่งเพิ่มพูน
- เราเพื่อชาติ เราเพื่อชนบท  
เพื่อประชาชน ปราบกฎไม่เสื่อมสูญ  
เสริมต่อ นิวตัน พิบูลย์  
จำรัส จำรูญ งามตระการ

●●● เมื่อฟ้าใสงบประมาณงานพูนเพิ่ม  
ท่าน เฉลิม พรหมเลิศ เจ็ดฉายฉาน  
"ประสานดี มีแผนชัด เร่งรัดผลงาน  
ทุกโครงการ มีคุณภาพ" อาบอ้อมใจ

● หนึ่งสนอง นโยบาย รัฐบาล  
สองผลิตผลงาน เลื่องลือ เชื่อถือได้  
สนองนโยบาย กระทรวงมหาดไทย  
สามสิบปี ก้าวไปให้ผลงาน

● สามัคคี มีคุณธรรม นำชีวิต  
เพื่อแผ่นดิน อุทิศ เป็นหลักฐาน  
จับมือ สร้างสม อุดมการณ์  
รพช. ผสาน เป็นหนึ่งเดียว

● ไฟผู้ก่อการร้าย คล้ายบอกเหตุ  
ไฟกิเลส อำนาจ แสนหวาดเสียว  
ไฟปัญญา สว่างยิ่ง แท้จริงเทียว  
ไฟรพช. กลมเกลียว ต้องรักกัน !

**สามสิบปีซึ่งสำนักงานเร่งรัด  
พัฒนาชนบทก่อกำเนิด และ  
เติบโตขึ้นมา มีประวัติศาสตร์  
ยาวนานที่น่าศึกษาไว้ ผู้เรียบเรียง  
จะขอฉายภาพลำดับเหตุการณ์  
สำคัญ ๆ เป็นลำดับ ตั้งแต่ปี 2506  
เป็นต้นไป**





พ.ศ. 2506 : งานพัฒนาอยู่เบื้องหน้า

เราเริ่มต้นที่นี่ แต่เดิมนั้น คณะกรรมการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้จัดทำแผนพัฒนาภาคซึ่งประกอบด้วยโครงการหลัก คือ การสร้างทางหลวงเชื่อมระหว่างจังหวัด ก่อสร้างเขื่อนพลังไฟฟ้า การขยายโรงพยาบาล การจัดสร้างมหาวิทยาลัย เป็นต้น

คณะกรรมการได้พิจารณาว่าการลงทุนก่อสร้างเหล่านั้น หาได้อำนวยประโยชน์แก่ชาวชนบทในระดับตำบล หมู่บ้านได้ทันที

คณะกรรมการจึงได้จัดทำ แผนการเร่งรัดพัฒนาชนบท เพื่อพัฒนาและช่วยเหลือประชาชนในระดับตำบล หมู่บ้าน ให้ได้ผลโดยเร็ว จึงเสนอ คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการวางแผนปฏิบัติการพัฒนาชนบทขึ้น เมื่อ 10 กันยายน 2506

มอบหมายให้ สำนักงบประมาณ เป็นศูนย์ประสานงานกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องจัดทำแผนและดำเนินการทันที นี้คือ จุดกำเนิดของแผนงานรพช. ในปัจจุบัน



ภัยที่มองเห็น ในระยะเวลาเดียวกันนั้นรัฐบาล ฯพณฯจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรี ได้เริ่มต้นตัวต่อภัยจากการแทรกซึมเพื่ออยู่แห่ และก่อการร้ายในชนบทที่ห่างไกลและทุรกันดาร โดยเฉพาะในเขตจังหวัดชายแดนที่ติดต่อกับประเทศลาว ซึ่งผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ได้บ่อนทำลายขยายผลไปสู่ชนบททั่วไป การทำสงครามแย่งชิงประชาชนลูกหลานยิ่งขึ้นไปเป็นลำดับ แผนรพช. เริ่มแล้ว สืบเนื่องมาจากรัฐบาลได้จัดหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ของคณะกรรมการกลางรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ (กร.ป.กลาง) ออกช่วยเหลือประชาชนในท้องถิ่นห่างไกล ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การปฏิบัติมุ่งแก้ปัญหาเฉพาะหน้าโดยมีแผนเข้าไปช่วยเหลือประชาชนในบางพื้นที่ และจะต้องเคลื่อนที่ต่อไปยังท้องถิ่นอื่น

ในเรื่องนี้รัฐบาลได้พิจารณาเห็นว่าการพัฒนาร่วมมือช่วยเหลือประชาชนนั้น จะต้องดำเนินงานติดต่อกันไป โดยจะต้องมีหน่วยงานประจำรับผิดชอบ ทางรัฐบาลจึงได้กำหนดให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นผู้ช่วยรับช่วงงานตามแผนงานเร่งรัดพัฒนาชนบท ตั้งแต่นั้นมา

พ.ศ. 2507 : ก้าวที่ 2

มติ ครม. สำคัญ เมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2507 คณะรัฐมนตรี จึงมีมติฐานคณะกรรมการดังกล่าว เป็นคณะกรรมการประสานงานและวางแผนปฏิบัติงานพัฒนาชนบท

บุกเบิก 6 จังหวัดแรก จังหวัดที่เปิดเป็นเขตเร่งรัดพัฒนาชนบท 6 จังหวัดแรก คือ จังหวัดอุบลราชธานี หนองคาย สกลนคร อุตรธานี เลย และนครพนม รัฐบาลสหรัฐอเมริกา เป็นผู้สนับสนุน รพช. เนื่องจากเชื่อว่าสามารถเสริมสร้างชนบทให้เจริญสร้างฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของชาวชนบทให้ดีขึ้น จะเป็นการสร้างความมั่นคงในชนบท อันจะมีผลสะท้อนถึงความอยู่รอดปลอดภัยของประเทศไทยด้วย จึงอำนวยความสะดวก ตั้งแต่ พ.ศ. 2507 เป็นต้นมา



พ.ศ. 2508 : ก้าวเดินอย่างมั่นคง

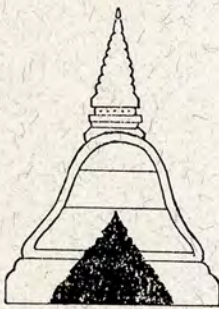
รพช. ได้ก้าวเดินต่อไปอย่างมุ่งมั่นพัฒนาประเทศเสอนนโยบายรัฐบาล ด้วยก้าวเดินที่เชื่อมั่นอย่างยิ่ง

พระราชบัญญัติ รัฐบาลได้ตราพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการสำนักนายกรัฐมนตรี ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2508 ให้มีสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทเป็นส่วนราชการเทียบเท่ากรม เปิดเขตใหม่ เพิ่มอีก 5 จังหวัด คือ ร้อยเอ็ด กาฬสินธุ์ น่าน อุตรดิตถ์ และ เชียงราย  
วิวัฒนาการของงบประมาณแผ่นดิน และงบประมาณช่วยเหลือ  
เครื่องจักรกลและอุปกรณ์ที่สหรัฐอเมริกาได้ช่วยเหลือ  
เริ่มเดินทางมาถึงประเทศไทย



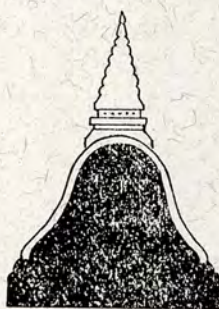
แผนภูมิแสดงภารกิจของงานเร่งรัดพัฒนาชนบท  
ใหญ่งบประมาณแผ่นดิน

พ.ศ., 2508



งบประมาณ 6,000,000 บาท

พ.ศ., 2512



งบประมาณ 302,328,670 บาท

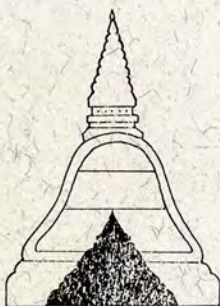
พ.ศ., 2516



งบประมาณ 384,250,000 บาท

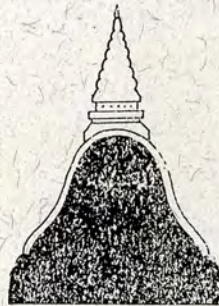
แผนภูมิแสดงภารกิจของงานเร่งรัดพัฒนาชนบท  
ใหญ่งบประมาณช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา

พ.ศ., 2508



งบประมาณช่วยเหลือ 50,919,760 บาท

พ.ศ., 2512

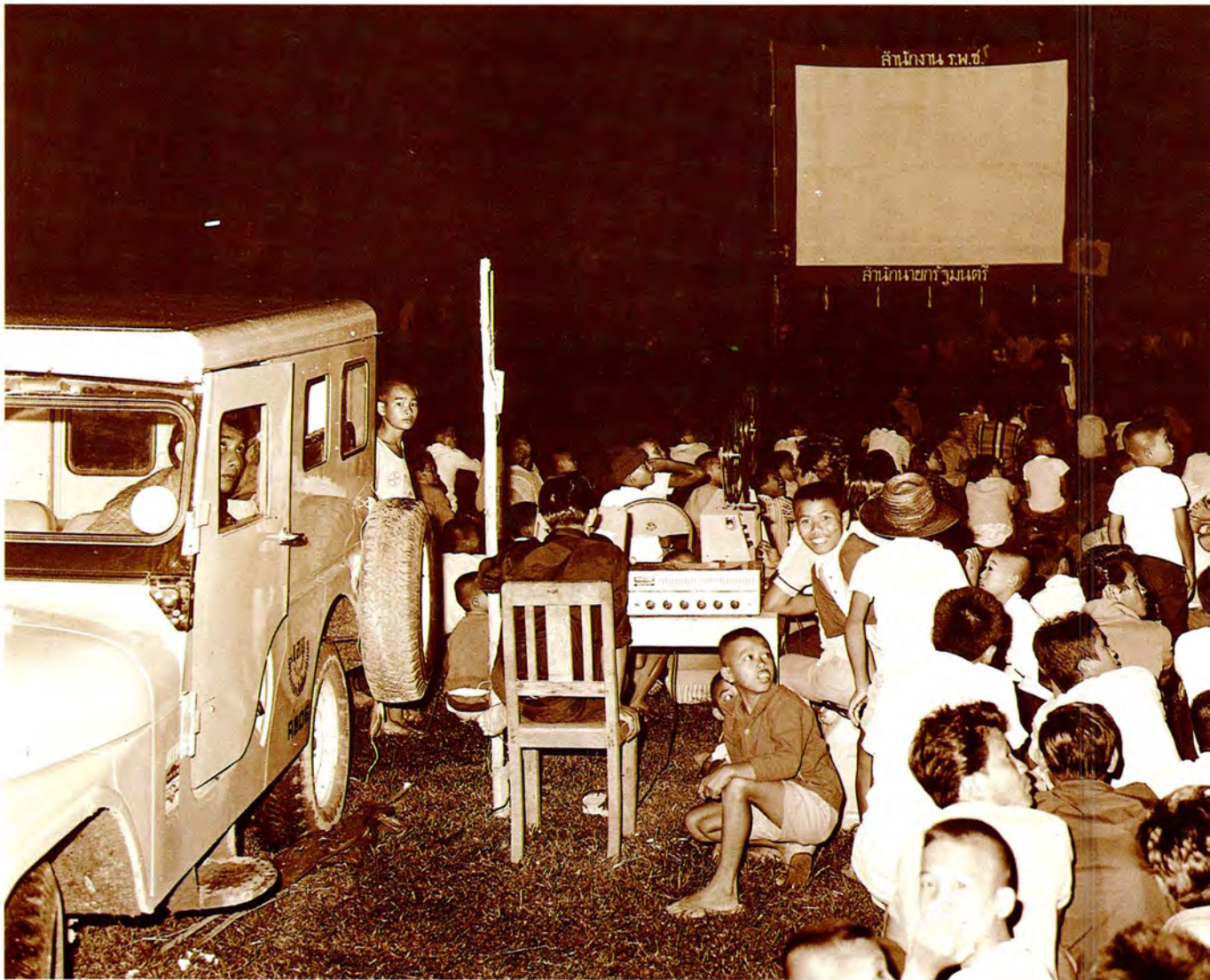


งบประมาณช่วยเหลือ 182,407,450 บาท

พ.ศ., 2516



งบประมาณช่วยเหลือ 47,078,400 บาท





พ.ศ. 2509 : ปีแห่งสถาปนา

พระราชบัญญัติจัดตั้งสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท โดยรัฐบาล ฯพณฯ จอมพลถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรี และ ฯพณฯ จอมพลประภาส จารุเสถียร เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้สั่งการให้ตราพระราชบัญญัติจัดตั้ง สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทเป็นส่วนราชการมีฐานะเทียบเท่ากรม สังกัดนายกรัฐมนตรี ตามประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 83 ตอนที่ 8 ลงวันที่ 25 มกราคม 2509

วันสถาปนา ทั้งนี้กำหนดให้ วันที่ 26 มกราคม พุทธศักราช 2509 เป็นวันสถาปนาสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท

คณะกรรมการกลางเร่งรัดพัฒนาชนบท ประกอบด้วย ฯพณฯ จอมพลประภาส จารุเสถียร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยและผู้บัญชาการทหารบกเป็นประธาน พร้อมด้วยกรรมการจากหน่วยราชการต่างๆ ทั้งทหารและพลเรือน รวมทั้งอเมริกันและไทย



เลขาธิการเร่งรัดพัฒนาชนบทคนแรก ให้  
นายประสงค์ สุขุม เป็นเลขาธิการเร่งรัดพัฒนาชนบท  
ขณะเดียวกันคณะกรรมการกลาง ได้แต่งตั้ง  
คณะอนุกรรมการประสานการปฏิบัติงานในท้องที่  
โดยมีอธิบดีกรมการปกครอง (นายชำนาญ ยุวบูรณ์)  
เป็นประธานอนุกรรมการ  
เปิดเขตใหม่ 3 จังหวัด : สุรินทร์ บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ  
ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี ฯพณฯ จอมพลถนอม  
กิตติขจร นายกรัฐมนตรี ได้ลงลายมือชื่อ ในประกาศ  
สำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องการแบ่งส่วนราชการ สำนัก  
งานเร่งรัดพัฒนาชนบท ประกาศ ณ วันที่ 10 กุมภาพันธ์  
2509





ขยายเขตจังหวัด รพช.

2510 เพชรบูรณ์ ขอนแก่น ชัยภูมิ มหาสารคาม  
ประจวบคีรีขันธ์

2511 เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน

2512 นครราชสีมา ดาก ลำปาง

2513 พิษณุโลก ปราจีนบุรี

2514 แพร่ ยโสธร

2515 พัทลุง นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี

2516 เพชรบุรี ราชบุรี กาญจนบุรี

2517 สุพรรณบุรี กำแพงเพชร สงขลา ตรัง

2518 สตูล นราธิวาส ยะลา ปัตตานี

สังกัดกระทรวงมหาดไทย ปี พ.ศ. 2515 คณะปฏิวัติ

โดยมติคณะรัฐมนตรี ได้มีคำสั่งโอนสำนักงานเร่งรัด

พัฒนาชนบท ไปสังกัดกระทรวงมหาดไทย การดำเนิน

งานของคณะกรรมการกลางเร่งรัดพัฒนาชนบท

คณะอนุกรรมการประสานงานฯ และสำนักงานเร่งรัด

พัฒนาชนบท ก็ยังคงเป็นไปเช่นเดิมไม่เปลี่ยนแปลง





กำเนิดส่วน รพช. ปี พ.ศ. 2519 ได้มีการยกเลิกประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องการแบ่งส่วนราชการสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท ลงวันที่ 21 มิถุนายน 2510 และได้มีการแบ่งส่วนใหม่ ตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2519 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 93 ตอน 58 วันที่ 13 เมษายน 2519 โดยมีเหตุผลในประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาฉบับนี้ คือโดยที่งานเร่งรัดพัฒนาชนบท เป็นงานที่ต้องปรับปรุงให้สอดคล้องผสมผสานกับสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมและความมั่นคงของชนบท เพื่อให้ประชาชนในชนบทได้รับการช่วยเหลือมากยิ่งขึ้น ให้ชนใจประชาชนให้มากและเร็วที่สุด

สำหรับราชการบริหารส่วนท้องถิ่น ได้มีการจัดตั้ง "ส่วน รพช." ในองค์การบริหารส่วนจังหวัดทุกจังหวัดในเขต รพช. โดยกระทรวงมหาดไทย



งานหน่วยแพทย์และพยาบาลเคลื่อนที่ เน้นงานที่ปฏิบัติโดยแพทย์ที่อาสาสมัครจากมหาวิทยาลัย แพทย์ศาสตร์ และกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข หมุนเวียนผลัดกันไปจากงานประจำในกรุงเทพฯ และเชียงใหม่ ความร่วมมืออย่างเสียสละนี้ นำโดยศาสตราจารย์นายแพทย์อุดม โปะชะกฤษณะ และศาสตราจารย์นายแพทย์เปรมบุรี แห่งมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล ซึ่งได้จัดหน่วยแพทย์และพยาบาลเคลื่อนที่พร้อมกันทีเดียว 4 หน่วย และรับผิดชอบ ประชาชนในเขตจังหวัดอุดรธานี

ต่อมา มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์เชียงใหม่ และ กรมการแพทย์ รวมทั้งโรงพยาบาลส่วนภูมิภาคในจังหวัดที่ยังไม่มีภัยคุกคามจากผู้ก่อการร้าย ได้ร่วมกันจัดหน่วยแพทย์และพยาบาลเคลื่อนที่เพิ่มขึ้นเป็นเกือบ 40 หน่วย ออกปฏิบัติการในเขตผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์โดยทั่วไป และได้ทำการรักษาพยาบาลประชาชน โดยไม่คำนึงถึงว่าจะเป็นคอมมิวนิสต์หรือไม่ สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทเป็นผู้ส่งกำลังบำรุงในด้านยาและการใช้จ่ายทั่วไป รัฐบาลสหรัฐฯ ตามโครงการช่วยเหลือผ่าน USOM จัดหาพาหนะและเครื่องมือแพทย์

จัดตั้งศูนย์ฝึกใช้เครื่องจักรกลสนามภาคใต้ ซึ่งรัฐบาลออสเตรเลียได้สนับสนุนให้จัดตั้งเมื่อ ปี พ.ศ. 2514 ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น ศูนย์ฝึกอบรม รพช.ไทย-ออสเตรเลีย และปรับเปลี่ยนเป็นศูนย์ปฏิบัติการ รพช. ภาคกลางตอนใต้ ปัจจุบัน คือ ศูนย์ปฏิบัติการ รพช. ปราณบุรี ซึ่งตั้งอยู่ที่บ้านพุน้อย ตำบลสามร้อยยอด อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์



จัดตั้ง “ศูนย์ฝึกอบรมช่างสนามสกลนคร” (Intensive Training Unit : ITU) ในปี พ.ศ. 2512 รัฐบาลสหรัฐอเมริกาเป็นผู้สนับสนุนในระยะเริ่มต้น ตั้งอยู่ ณ ตำบลจิวัดอน อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร







## วิเคราะห์สถานการณ์ทศวรรษที่ 1 (พ.ศ. 2509-2519)

สถานการณ์บ้านเมืองล่อแหลมต่ออันตรายยิ่งนัก เนื่องจากผู้ก่อการร้ายฝ่ายตรงข้ามรัฐบาล ทำการปลุกระดมมวลชน กล่าวโจมตีรัฐบาลต่าง ๆ นานา เช่น ทหาร รัฐบาล ทอดทิ้ง ไม่เหลียวแล ปล่อยให้ประชาชนชนบทพมจัญกับความอดอยากยากแค้นลำเค็ญ ไม่ช่วยแก้ปัญหาเศรษฐกิจในเรื่องปากท้องแต่ประการใด บางหน่วยงาน โดยเฉพาะฝ่ายปกครอง ไม่ว่าจะ ทหาร ตำรวจ หรือข้าราชการจากอำเภอ จังหวัด เวลาออกไปตรวจงานมักจะออกไปในฐานะเสมือนเป็นนายของประชาชน นอกจากไม่ช่วยเหลือประชาชนแต่ออกไปเพื่อข่มเหงรังแก เบียดเบียนประชาชนหลายรูปแบบ เป็นต้น การกล่าวร้ายโจมตี ข้าราชการเหล่านี้ยังไม่พอ ได้ปลุกระดมมวลชนให้เป็นปฏิปักษ์กับ ข้าราชการทุกหมู่เหล่า และจับอาวุธเข้าทำร้ายโจมตีข้าราชการอยู่ อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ทำให้เกิดความเดือดร้อน สูญเสียชีวิต และทรัพย์สินของประชาชนและข้าราชการ รวมทั้งทำให้สถานการณ์ บ้านเมืองเลวร้ายลงทุกขณะ

**สงครามชิงประชาชน** การแก้ไขปัญหของรัฐบาลในสมัย นั้น ก็คือการทำ "สงครามแย่งชิงประชาชน" เป็นการทำสงครามในรูปแบบ และนอกกรอบ โดยเฉพาะใช้วิธี "ตาต่อตา ฟันต่อฟัน" เลือด ล้างด้วยเลือด ได้แก่ ใช้กำลังทหาร ตำรวจ เข้าปะทะโจมตีกันไม่เว้น แต่ละวัน

การแก้ปัญหาของบ้านเมืองอีกทางหนึ่งของรัฐบาล ได้แก่ การแก้ปัญหาโดยใช้ "การพัฒนา" เป็นสื่อ ใช้การพัฒนาชนบทเข้าต่อสู้ โดยปราศจากอาวุธ เป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าของรัฐบาลเท่านั้น

ที่ใดมีการปลุกระดมราษฎรว่ารัฐบาลทอดทิ้งไม่เหลียวแล เนื่องจากไม่มีหน่วยงานของทางราชการหน่วยใดเข้าไปถึง เพราะ ขาดแคลนถนนหนทาง หรือมีถนนแต่เป็นเพียงทางเดินหรือทางเกวียน แคบ ๆ เล็ก ๆ เท่านั้น

หน่วยงานรพช. ก่อกำหนดขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหาการ ขาดแคลนโครงสร้างพื้นฐาน (Infra Structure) รพช.ได้ส่งเครื่องจักรกลเข้าไปทำงานในป่าดงผู้ก่อการร้าย พวกเราทำงานเสี่ยงภัย อันตรายรอบด้าน สูญเสียชีวิต เลือดเนื้อไปมาก เราทำงานไปโดย ปราศจากอาวุธ เรามีเครื่องจักรกลมีรถแทรกเตอร์ รถบรรทุก เป็นอาวุธในการทำงาน บางครั้งจะมีหน่วยทหาร ตำรวจตระเวนชายแดน ช่วยเหลือถือปืนคุ้มกันให้ในบริเวณพื้นที่สีแดง ขาวรพช. เคยถูก โจมตี ถูกจับตัวไปทำร้าย ถูกเผาเครื่องจักรกล ถูกเผาสะพานไม้ สะพานคอนกรีต หน่วยก่อสร้างของรพช. และค่ายห้วยงานสนาม ถูก โจมตีอยู่เสมอ ขาวรพช. ไม่เคยทอดลอย พวกเรารบโดยใช้งานพัฒนา ชนบท เคียงบ่าเคียงไหล่กับหน่วยราชการอื่น ทั้งทหาร ตำรวจ และ ฝ่ายปกครอง เรื่องนี้ประวัติศาสตร์จะต้องบันทึกไว้เป็นเกียรติประวัติ เพื่อให้อนุชนรุ่นหลังได้เรียนรู้

งานประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบ คน รพช. ทำงานก้าวไป ข้างหน้า ทำสงครามแย่งชิงประชาชนทุกรูปแบบ โดยใช้สื่อทุกชนิดที่มี เช่น การประชุมกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โรงเรียน และกลุ่มองค์กร

ประชาชนต่าง ๆ รพช.มีหน่วยประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ โดยออกไปฉาย ภาพยนตร์ของ USIS ภาพยนตร์สารคดีและบันเทิง แล้วมีการค้น รายการด้วยการประชาสัมพันธ์ ทำหน้าที่เสมือนเป็นกระบอกเสียง ของรัฐบาล ผู้ก่อการร้ายเคยถือปืนเข้ามาชมภาพยนตร์ เคยยิงปืนทะลุ จอภาพยนตร์ จับผู้ฉายภาพยนตร์และผู้ร่วมคณะไปอบรมสัมมนา มา แล้วหลายครั้ง นี่คือนกหนึ่งของชีวิตแท้จริงที่อนุชนและประชาชน ทั่วไปต้องศึกษาไว้

หน่วยแพทย์เคลื่อนที่ สำนักงานรพช. มีหน่วยแพทย์ เคลื่อนที่โดยร่วมมือกับสาธารณสุขจังหวัดต่าง ๆ ร่วมกับพยาบาลชนบท รพช.จัดหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ออกไปเยี่ยมเยือนประชาชนในท้องถิ่น ทูรกันดารเป็นประจำสม่ำเสมอ การกิจนี้ถือว่าเป็นภารกิจสำคัญใน การทำสงครามแย่งชิงประชาชน ซึ่งรพช. มีหน่วยพยาบาลชนบท โดยเฉพาะจะมีเจ้าหน้าที่พยาบาลชนบทอยู่ประจำในหมู่บ้านและออก เยี่ยมเยือน แจกยา ช่วยเหลือประชาชนอยู่เป็นประจำ เป็นการรักษา พยาบาลเบื้องต้น หากพบว่าผู้ป่วยรายใดมีอาการหนักเกินความ สามารถแล้ว ก็จะนำส่งโรงพยาบาล หรือสถานอนามัยที่ใกล้ที่สุด ต่อไป

ผู้นำเยาวชน การกิจจะเน้นอบรมผู้นำเยาวชน ซึ่งอาศัย ในหมู่บ้าน 2 ข้างทาง รพช. โดยคัดเลือกมาอบรมผู้นำเยาวชนที่ศูนย์ ฝึกอบรมบางพูน เมื่อผู้นำเยาวชนกลับไปหมู่บ้าน ก็จะตั้งกลุ่มหา สมาชิกในหมู่บ้านผู้มีสำเนาของตน ช่วยกันขยายผลเพิ่มขึ้นต่อไป ทั้งนี้ โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม เช่น การกีฬา การเลี้ยงเป็ดไก่ การหัตถกรรม พื้นฐาน เพื่อหารายได้เพิ่มขึ้น เป็นต้น

**สหกรณ์ฯ รพช. และกลุ่มเกษตรกร** การทำสงคราม แย่งชิงประชาชนมีหลายรูปแบบ และงานสหกรณ์ธุรกิจเศรษฐกิจ รพช. 7 แห่ง รวมทั้งงานกลุ่มธุรกิจเศรษฐกิจ รพช. 100 แห่ง ถือเป็น ภารกิจสำคัญที่จะช่วยกันรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อปูพื้นฐานประชาธิปไตย ในท้องถิ่นให้ร่วมกันซื้อ ร่วมกันขาย สละทุนทรัพย์ มีส่วนเป็นเจ้าของ ร่วมกัน และสำนักงานรพช. จะมีเงินทุนหมุนเวียนให้ยืม และก่อสร้าง โรงสี รพช.เพื่อสีข้าวจำหน่าย รวมทั้งรับซื้อข้าวเปลือกจากชาวนาด้วย

**พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานเร่งรัดพัฒนา ชนบท กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2519** ให้ไว้ ณ วันที่ 7 เมษายน 2519 แบ่งราชการบริหารส่วนกลาง เป็น 19 กอง/ศูนย์ฯ และแบ่งราชการ ส่วนภูมิภาคเป็นสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทจังหวัด

## ทศวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2520-2529)

รัฐบาลออสเตรเลียช่วยเหลือ: ต่อมาในปี พ.ศ. 2520 รัฐบาลออสเตรเลียได้ให้ความช่วยเหลือในการจัดตั้ง ศูนย์ปฏิบัติการเร่งรัดพัฒนาชนบทภาคใต้ ขึ้นที่อำเภอ ทาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ซึ่งปัจจุบันเป็นศูนย์ปฏิบัติการ รพช.ทาดใหญ่

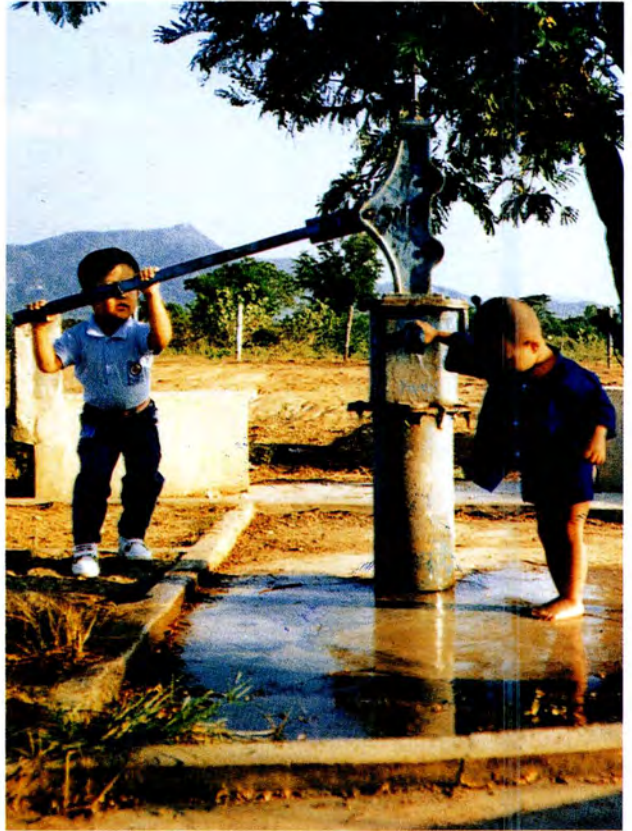
ขยายเขตจังหวัด รพช.

2520 : พิจิตร นครสวรรค์ สุโขทัย ชัยนาท อุทัยธานี  
ตราด จันทบุรี ระยอง ฉะเชิงเทรา ระนอง  
ชุมพร พะเยา

2521 : ลำพูน พังงา

2522 : มุกดาหาร

: รวม 57 จังหวัด



## วิเคราะห์สถานการณ์ทศวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2520-2529)

สถานการณ์ยังไม่ดีขึ้น มีการแบ่งพื้นที่เป็น สีแดง สีชมพู

พื้นที่สีแดง หมายถึง พื้นที่อันตรายที่สุด มีผู้ก่อการร้าย อยู่ทั้งหมดหมู่บ้าน ทุกหน่วยราชการไม่สามารถเข้าไปได้

พื้นที่สีชมพู หมายถึง พื้นที่อันตรายลดหลั่นลงมา อันตรายน้อยลงตามลำดับ

สถานการณ์เริ่มคลี่คลายลง ในปีพ.ศ. 2519-2520 มีการเลือกตั้งทั่วไป ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี ถือเป็น "ท้องฟ้าสีทองผ่องอำไพ ประชาชนเป็นใหญ่ในแผ่นดิน" เปรียบเสมือน "ประชาธิปไตย" เบ่งบานมาก มีการชุมนุมประท้วงทุกรูปแบบ บ้าน เมืองวุ่นวาย ระส่ำระสายพอสมควร ข้าราชการบางหน่วยหวาดผวาชวัญเสีย ไม่มีกำลังใจในการทำงาน

ภารกิจงานรพช. มีการรวมพลังผู้นิติเทศงาน เจ้าหน้าที่สาธารณสุข พยาบาลชนบทของรพช. เตรียมเดินขบวนจะเสนอรัฐบาลให้ช่วยเหลือให้เลื่อนเป็น "ข้าราชการ" ให้ได้

ยุบสภา สถานการณ์เปลี่ยนไป นายกรัฐมนตรี ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ประกาศยุบสภา

รพช.อยู่ในสถานภาพ "สวมหมวกสองใบ" โดย ข้าราชการส่วนหนึ่งสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

- ส่วนแผนงาน
- ส่วนวิศวกรรม

สำนักงานรพช. ส่งข้าราชการ 2 คน จากส่วนกลางออกไป ดำรงตำแหน่ง หัวหน้าส่วนแผนงาน และหัวหน้าส่วนวิศวกรรม โดย ข้าราชการที่ถูกส่งออกไปบางคนเป็นข้าราชการชั้นตรี (เทียบเท่าระดับ 3) บ้าง ชั้นโท (เทียบเท่าระดับ 4-5) บ้าง ออกไปปกครอง บังคับบัญชาข้าราชการ องค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้อาวุโส ทั้งความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ การปฏิบัติงานส่วนใหญ่ ผสมกลมกลืนไปได้ด้วยดี บางจังหวัดอาจมีปัญหาปลีกย่อยในเรื่อง เช่น "การไม่ยอมรับ" แต่อยู่ไปๆ สามารถปรับตัวกันได้ ในเวลาไม่ยาวนานนัก

ส่วน รพช. กระทรวงมหาดไทย ได้สั่งการให้ยุบรวมทั้ง 2 ส่วน คือ ยุบส่วนแผนงานและส่วนวิศวกรรม ให้เหลือเพียงหนึ่งเดียว คือ "ส่วน รพช."



หัวหน้าส่วน รพช. หัวหน้าส่วนทั้งสองส่วน พิจารณา โดยหลักอาวุโส เช่น ผู้ใดอาวุโสกว่าจะเสนอผู้ว่าราชการจังหวัด แต่งตั้งเป็นหัวหน้าส่วน รพช. หรือ แต่งตั้งเป็นเรอ์รัดพัฒนาชนบทจังหวัด

พท. รพช. สมบูรณ์แบบ ภารกิจเปลี่ยนแปลงไป มีการ กำหนดพื้นที่ เช่น พื้นที่พัฒนาชนบทสมบูรณ์แบบ โดยรวมงานทั้ง ก่อสร้างและงานส่งเสริมอาชีพไปไว้ในหมู่บ้านเดียวกัน

เงินอุดหนุน รพช. งบประมาณถูกจัดสรรไปจากส่วน กลางในรูปเงินอุดหนุน จะต้องนำเสนอสภาจังหวัด เพื่อให้สมาชิก สภาจังหวัดอภิปรายสอบถาม เมื่อเห็นชอบจึงผ่านเพื่อเข้าเป็น "ข้อ บัญญัติงบประมาณจังหวัด" สามารถนำออกไปใช้ได้

โครงสร้างสำนักงานรพช.จังหวัดแบ่งโครงสร้างออกดังนี้

- สำนักงาน รพช.จังหวัด
- ฝ่ายบริหารและพัฒนาชนบท
- ฝ่ายวิศวกรรม

ภารกิจงานรพช. เปลี่ยนโฉมหน้าการก่อสร้างถนน รพช. เปลี่ยนจากทำเอง โดยก่อสร้างถนนลูกรัง เปลี่ยนเป็นการจ้างเหมา เป็นบางส่วน

ภารกิจพยาบาลชนบท เปลี่ยนไปโดยเปลี่ยนชื่อเป็น เจ้าหน้าที่ รพช. และเปลี่ยนหน้าที่จากการพยาบาล แจกยา ฉีดยา เปลี่ยนเป็น ช่วยกัน "ปั้นโอ่ง" หลายขนาด เพื่อแก้ปัญหาการ ขาดแคลนน้ำในชนบท มีการก่อสร้างถังปูนฉาบ ทำ I-SECTION (คอนกรีต รพช.) มี WET CROSSING เป็นต้น

รพช.ยุคใหม่ ช่วยกันแสวงหาช่างในรถยนต์แล้วผลิต "รองเท้ายางรพช." ให้เยาวชน และข้าราชการ ลูกจ้าง รพช.ช่วยกัน ผลิตรองเท้ายางจำหน่ายสร้างชื่อเสียงให้แก่ รพช. ทั่วไป



### ทศวรรษที่ 3 (พ.ศ. 2530-2539)

รพช.ก้าวเดินไปข้างหน้าอย่างมั่นคง และขยายเขตเพิ่มขึ้นอีก  
ขยายเขตใหม่

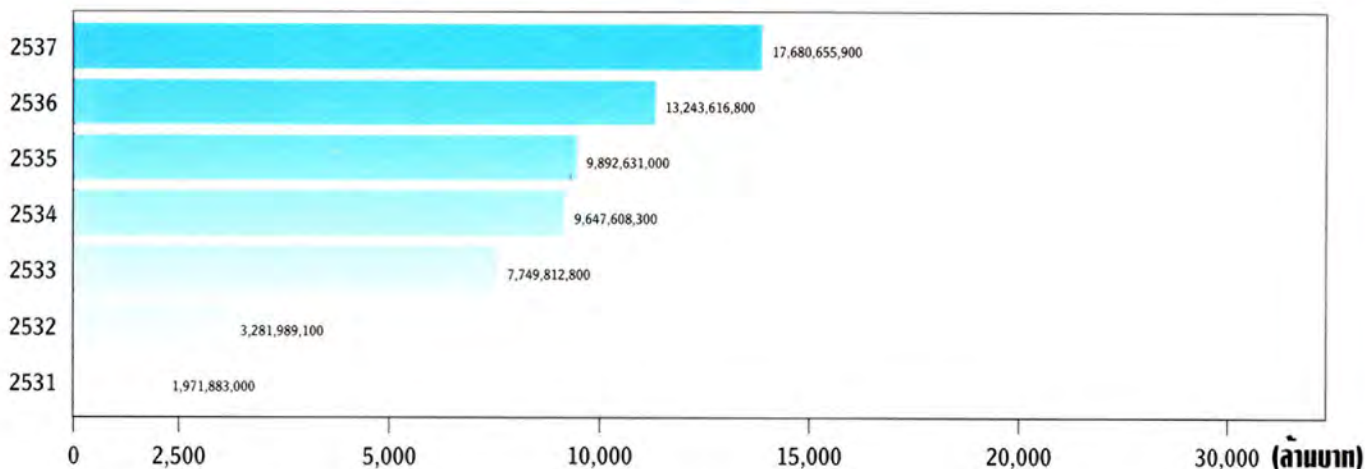
2532 : กระบี่ ชลบุรี ลพบุรี พระนครศรีอยุธยา  
สมุทรปราการ สมุทรสงคราม สมุทรสาคร  
นนทบุรี ปทุมธานี อ่างทอง สิงห์บุรี นครนายก  
ภูเก็ต นครปฐม สระบุรี

2537 : อำนาจเจริญ สระแก้ว หนองบัวลำภู  
งบประมาณเพิ่มขึ้น / ขยายศูนย์ / ขยายงาน  
ปีงบประมาณ 2532 ได้รับงบประมาณ 3,281 ล้านบาท  
(เพิ่มจากปี 2531 จำนวน 1,310 ล้านบาท)  
ปีงบประมาณ 2533 งบประมาณ 7,749 ล้านบาท

ศูนย์ปฏิบัติการเร่งรัดพัฒนาชนบทที่มีอยู่จำนวน 6 ศูนย์  
ซึ่งตั้งอยู่ที่จังหวัดลำปาง สุพรรณบุรี ขอนแก่น  
นครราชสีมา ประจวบคีรีขันธ์ และสงขลา นั้น  
ไม่สามารถทำหน้าที่สนับสนุนจังหวัดที่เพิ่มขึ้นได้อย่าง  
มีประสิทธิภาพและทันต่อสถานการณ์

วันที่ 2 พฤษภาคม 2532 คณะรัฐมนตรีจึงได้มี  
มติให้จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการเร่งรัดพัฒนาชนบทเพิ่มอีก  
4 ศูนย์ ที่จังหวัดปราจีนบุรี คือ ศูนย์ประจันตคาม  
กำแพงเพชร สกลนคร และสุราษฎร์ธานี คือ  
ศูนย์พุนพิน

โอนงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดมาเป็นราชการ  
บริหารส่วนภูมิภาค



ภารกิจขยายเพิ่มขึ้น ตามนโยบาย

- ทำไกลให้ไกล (พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานก่อสร้างถนน)
- ไร้ฝุ่นในหมู่บ้าน (พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานถนนลาดยาง)
- ด้านความแห้งแล้ง (พัฒนาแหล่งน้ำ)
- เปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิต (พัฒนาอาชีพ)
- ที่ใดมีน้ำให้มาก (พัฒนาอาชีพ)
- พืชผักธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (พัฒนาสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ)
- เตรียมพร้อมแก้ไขอุบัติเหตุธรรมชาติ

คำขวัญเพิ่มขึ้นของ รพช.

- เราเพื่อชาติ
- เราเพื่อชนบท
- เราเพื่อประชาชน

คำขวัญ รพช. ปัจจุบันของเลขาธิการเร่งรัดพัฒนาชนบท

- นายเฉลิม พรหมเลิศ
- ประสานดี
- มีแผนชัด
- เร่งรัดผลงาน
- ทุกโครงการมีคุณภาพ



การพัฒนาตามแนวทฤษฎีใหม่

- สำนักงานรพช. ได้ขยายผลการดำเนินงานตาม "ทฤษฎีใหม่" เกี่ยวกับน้ำเพื่อการเกษตรของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ซึ่งสูตรของ "ทฤษฎีใหม่" คือ : 30-10-30-30 ขยายความได้ดังนี้
- 30 หมายถึง พื้นที่ที่ใช้ในการขุดสระน้ำ ร้อยละ 30 ของพื้นที่ทั้งหมด
  - 10 หมายถึง พื้นที่ที่ใช้ในการสร้างที่อยู่อาศัยและเก็บเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ร้อยละ 10 ของพื้นที่ทั้งหมด
  - 30 หมายถึง พื้นที่ที่ใช้ในการทำนาข้าว และประมง ร้อยละ 30 ของพื้นที่ทั้งหมด
  - 30 หมายถึง พื้นที่ที่ใช้ในการทำไร่สวนผสมและเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 30 ของพื้นที่ทั้งหมด

"ทฤษฎีใหม่" เกี่ยวกับน้ำเพื่อการเกษตรของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ช่างต้น จะเห็นได้ว่าพระองค์ท่านทรงหาหนทางโดยใช้หลักการหรือทฤษฎีปฏิบัติอย่างง่ายเข้าแก้ไขสิ่งยากอยู่เสมอเพื่อกำหนดเป็นแนวทางที่ชาวบ้านสามารถทำได้ ซึ่ง "ทฤษฎีใหม่" เป็นแนวทางชี้ให้เห็นถึงความเป็นจริงของธรรมชาติเกี่ยวกับการจัดสรรการแบ่งพื้นที่ออกเป็นสวนต่างๆ (Land Used) อย่างเหมาะสม โดยแบ่งพื้นที่ทำการเกษตรไว้โนลักษณะต่างๆ เช่น ที่ลุ่มเป็นที่ทำนา ที่ดอนเป็นที่ทำไร่ทำสวนที่อยู่อาศัยและพื้นที่ป่าไม้ และในสัดส่วนของพื้นที่เหล่านั้นจะมีแหล่งน้ำขนาดต่างๆ กระจายอยู่อย่างเหมาะสมตามสัดส่วนในหลักการทฤษฎีใหม่ ซึ่งในสมัยก่อนสิ่งเหล่านี้มีความผูกพันกันอย่างสมดุลประชาชนจึงไม่มีความเดือดร้อน

เรียบเรียงโดย : นายพิชัย เรืองไพศาล  
หัวหน้าฝ่ายบริหารและพัฒนา  
สำนักงาน รพช.จังหวัดนครราชสีมา

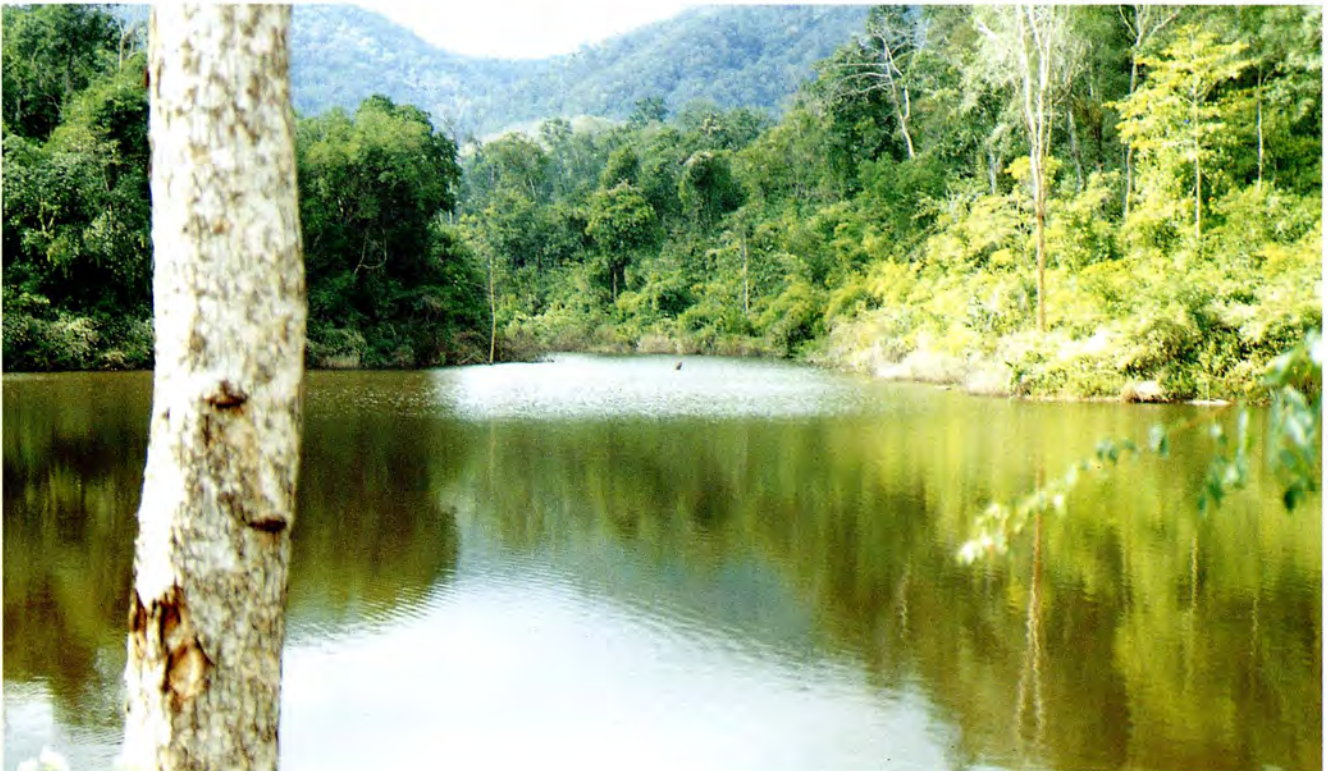
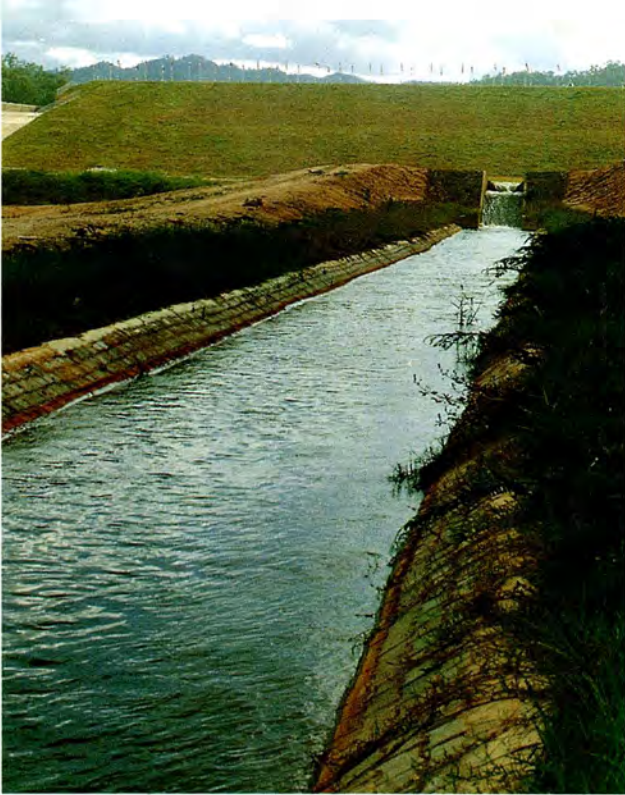
30 ปีผ่านไป จากการต่อสู้เคียงบ่าเคียงไหล่กับหน่วยราชการอื่นๆ เพื่อช่วยกันป้องกันประเทศอันเป็นที่รักให้รอดพ้นจากภัยพิบัตินานาประการ

ชาวนา รพช. มีสองมือเป็นอาวุธ มีสมอง มีวิญญานของนักพัฒนา เราใช้การพัฒนาชนบทเป็นอาวุธ ร่วมกันฟันฝ่าอุปสรรคนานาประการ เพื่อช่วยยกระดับมาตรฐานความเป็นอยู่ของชาวชนบทให้สูงขึ้น สนองนโยบายของรัฐบาลทุกสมัยอยู่เสมอมา





นักพัฒนาเปรียบเสมือนเทียนไข เมื่อ  
ถูกจุดขึ้นมาเป็นแสงสว่างให้มวลมนุษยชาติ  
เทียนไข ละลายแท่งอาจปวดแสบ ปวดร้อน  
ในบางขณะ แต่นักพัฒนาไม่เคยท้อถอย ยัง  
มุ่งมั่นที่จะก้าวต่อไปเพื่อความสำเร็จของงาน  
เร่งรัดพัฒนาชนบท และเพื่อความสุขของ  
คนไทยทุกคน



**สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท**  
**ในทศวรรษหน้าเป็นองค์กรของรัฐ**  
**ที่มีวิธีการทำงานอย่างมีแผนแม่บท**  
**ทันเวลา มีเครื่องมืออุปกรณ์และ**  
**เทคโนโลยีที่ทันสมัย มีบุคลากรที่มี**  
**คุณภาพ คุณธรรม ที่จะดำเนินการ**  
**ให้ประสบความสำเร็จ และเป็น**  
**สถาบันที่ให้คำแนะนำปรึกษา และ**  
**เป็นที่เชื่อถือแก่หน่วยราชการ และ**  
**หน่วยงานเอกชน ลักษณะการกำ-**  
**งานมีทั้งวิธีดำเนินการเอง และ**  
**กำกับดูแลจ้างเหมาเอกชนดำเนิ-**  
**การ โดยมุ่งเน้นการให้บริการแก่**  
**ชาวชนบท ซึ่งเป็นลูกค้ำของ รพช.**  
**ให้มีเส้นทางคมนาคมผิวไร้ฝุ่น**  
**อย่างทั่วถึง สะดวก รวดเร็ว**  
**ปลอดภัย และมีแหล่งน้ำเพื่อ**  
**อุปโภคบริโภค เพื่อการเกษตร**  
**อย่างอุดมสมบูรณ์ สามารถ**  
**ประกอบอาชีพ มีรายได้และดำรง-**  
**ชีพในชนบทอย่างมีคุณภาพชีวิต**

## สถานภาพ รพช.

รพช.เป็นหน่วยงานของรัฐ มีภารกิจในการพัฒนาชนบทหลัก 4 ประการ คือ ก่อสร้างทางหลวงชนบท บูรณะและซ่อมบำรุงทางหลวงชนบท การพัฒนาแหล่งน้ำชนบท การพัฒนาคุณภาพชีวิต และมีการกิจพิเศษของรพช. คือ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และการบรรเทาสาธารณภัยในชนบท มีหน่วยงานในส่วนกลาง 20 กอง ในส่วนภูมิภาคมี 10 ศูนย์ปฏิบัติการ และเขต รพช. 75 จังหวัด ปัจจุบันมีข้าราชการ 6,552 คน ลูกจ้าง 7,221 คน ได้รับงบประมาณในปี 2539 เป็นเงิน 28,140 ล้านบาท มีเครื่องจักรกล 8,888 รายการ มูลค่า 4,527 ล้านบาท มีผลงานโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจได้แก่ ก่อสร้างทางลาดยาง 12,471 กิโลเมตร ทางลูกรัง 22,441 กิโลเมตร งานก่อสร้างแหล่งน้ำผิวดิน 6,709 แห่ง งานพัฒนาแหล่งน้ำใต้ดิน 46,263 บ่อ งานส่งเสริมและพัฒนากลุ่มอาชีพ กลุ่มเยาวชนรวม 9,804 กลุ่ม

## แนวโน้มของสังคมในอนาคต

### แนวโน้มของประเทศไทย

1. เศรษฐกิจที่เป่งบานของประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง
2. โครงสร้างเศรษฐกิจทางเกษตรกรรม สู่อุตสาหกรรม
3. รายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้น
4. ประชาธิปไตยแบบมีผู้แทน สู่ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม
5. มีแรงกดดันที่จะให้มีการกระจายอำนาจกระจายงบประมาณ
6. ความรวดเร็วของข้อมูลข่าวสาร
7. ประชาชนคือลูกค้า รัฐคือผู้ให้บริการ
8. กระแสโรงเรียนจากปัจเจกชนสู่สาธารณชนมากขึ้น
9. ความเจริญก้าวหน้า ทางเทคโนโลยี
10. สภาพแวดล้อมเป็นปัญหาใหญ่ของประเทศ
11. การลดขนาดหน่วยงานของรัฐเป็นองค์กรที่กระชับ
12. การปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานหน่วยงานรัฐจากการดำเนินการเองเป็นกำกับดูแล

## แนวโน้มของสังคมชนบทไทย

แนวโน้มของสังคมชนบทไทยเป็นปัจจัยที่ทำให้รพช.เปลี่ยนแปลงมีดังนี้ คือ

1. สังคมชนบทยังคงเป็น แบบเกษตรกรรม เนื่องจากความไม่พร้อมทางเศรษฐกิจ วิธีการดำเนินอาชีพเกษตรกรรมดั้งเดิมยังเป็นปัจจัยที่สำคัญ (รูปแบบแนวทางเศรษฐกิจ การปรับเปลี่ยนโครงสร้างเป็นปัญหาที่สำคัญที่ยังไม่ชัดเจนจากภาครัฐ)
2. การขยายตัวภาคอุตสาหกรรม ทำให้เมืองและชนบทแตกต่างกันมากขึ้น จะมีผลกระทบในแง่ของการกระจายรายได้ ซึ่งมีแนวโน้มการกระจายรายได้จะเลวลง เนื่องจากการกระจุกตัวของรายได้

3. การขยายตัวของวัฒนธรรม การเมือง ระบบประชาธิปไตย ทั้งในเมืองและชนบทจะส่งผลให้ชุมชนตื่นตัวในการเข้ามามีส่วนดูแล ทรัพยากรในชุมชนของตนมากขึ้น

4. การพัฒนาเศรษฐกิจที่ผ่านมามีผลกระทบทำให้ ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรมลง เกษตรกรในชนบทจะเพิ่มแรงกดดัน ต่อรัฐ โดยเฉพาะเรื่องของการใช้ทรัพยากรน้ำและที่ดินเพื่อการผลิต

5. คำนิยมในการบริโภค เปลี่ยนไปตามความทันสมัยที่มี ราคาแพงขึ้น

6. กระแสโรงเรียนความต้องการสาธารณูปโภค และ สาธารณูปการที่ทันสมัย แข็งแรง คงทนมากขึ้น ทั้งในเชิงคุณภาพ และปริมาณ ตรงสู่ศูนย์กลางอำนาจรัฐ เนื่องจากอิทธิพลของการ ขยายตัวของเมืองและคุณภาพของประชากรที่พัฒนาสูงขึ้น รวมทั้ง จังหวัดบริเวณชายแดนที่มีโครงการเศรษฐกิจเชื่อมต่อกับประเทศ เพื่อนบ้าน

7. นโยบายการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น อบต. จะมี บทบาทมากขึ้น และพยายามที่จะเข้ามารับผิดชอบ การพัฒนา โครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจในเขตของตนเองมากขึ้น รวมทั้ง บทบาท ของ อบจ. ทั้งสองส่วนจะมีผลกระทบต่อการบริหารงานใน ส่วนภูมิภาค เป็นอย่างมาก

นโยบายที่จะตอบสนองแนวโน้มของสังคมของ รพช.

1. การบำรุงรักษาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของ รพช. ถนน แหล่งน้ำ ต้องมีความถี่มากขึ้นและอยู่ในสภาพใช้งานได้ตลอด เวลา มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. มีแผนแม่บทในการพัฒนาชนบทโครงสร้างพื้นฐานทาง เศรษฐกิจรองรับ แนวโน้มของสังคมชนบทที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะการขยายพื้นที่ปฏิบัติการของ รพช.จังหวัดให้กระจายออกครอบคลุมไม่ให้กระจุกตัว

3. พัฒนาแผนแม่บทการพัฒนาพื้นฐานทางสังคม เพื่อ รองรับรูปแบบการปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางเศรษฐกิจ

4. การพัฒนาทรัพยากรบุคคลของสำนักงาน รพช. ให้มี คุณภาพรองรับการขยายตัวเพิ่มขึ้นของภารกิจ รพช. ในทุกด้านและ การปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานของรัฐบาลจากการดำเนินการเองเป็นกำกับ ดูแล นับเป็นยุทธศาสตร์สำคัญ ในขณะที่มีบุคลากรจำกัด เนื่องจากการลดขนาดหน่วยงานของรัฐให้เป็นองค์กรที่กระชับ และจากปัญหา สมองไหล

กลยุทธ์การพัฒนาชนบทของ รพช. ในทศวรรษหน้า

1. มีแผนแม่บทครอบคลุม ชัดเจนมองล่วงหน้า ที่ ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง ใช้งบประมาณอย่างเต็มที่โดยแยก การพัฒนาออกเป็นกลุ่มจังหวัด

2. มีแผนงานประจำปีล่วงหน้าที่ตอบสนองต่อความ ต้องการของชนบทที่แท้จริง

3. มีแผนการปฏิบัติงานในทุกกิจกรรมต่อเนื่องและผสม

ผสาน

4. มีรูปแบบวิธีการ ระยะเวลาการดำเนินการทุกกิจกรรม ที่เด่นชัด และทันเวลา

5. ข้อมูลข่าวสารทางภูมิศาสตร์ (GIS) และการบริหาร สารสนเทศ (MIS) ที่ถูกต้อง ทันสมัย การเชื่อมโยงติดต่อที่รวดเร็ว ทุกหน่วยงาน

6. การบำรุงรักษาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่ รวดเร็วสม่ำเสมอ

7. รูปแบบ วิธีการ การปรับเปลี่ยน การทำงานจากรัฐสู่ เอกชน (Privatization) มุ่งใช้เทคโนโลยี และอนุรักษ์สภาพแวดล้อม

8. การพัฒนาทรัพยากรบุคคลของ รพช. รองรับกิจกรรม ต่างๆ ที่ดำเนินการเองและปรับเปลี่ยนเป็นกำกับดูแล การพัฒนา บุคลากร รพช. ถือเป็นหลักสำคัญในการสร้างคุณภาพงาน รพช. โดย การฝึกอบรม ดูงาน และการมอบหมายงาน

9. การพัฒนาชาวชนบทรองรับการปรับเปลี่ยนรูปแบบ โครงสร้างเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นแบบ ครบวงจร รวมถึงการร่วมมือกับภาคเอกชน

10. การเพิ่มเครื่องมืออุปกรณ์การทำงาน เครื่องมือทดสอบ ต่างๆ เครื่องมือสื่อสารให้เชื่อมโยงเพียงพอต่อการรองรับการ ขยายตัวของภารกิจ รพช.

\*สรุปจากผลการสัมมนา “งาน รพช. ครั้งที่ 2” เมื่อ วันที่ 13-15 กันยายน 2538

เรียบเรียงโดย ดร.สมหมาย ปรีชาศิลป์  
หัวหน้าฝ่ายวิเทศสัมพันธ์  
สำนักงานเลขาธิการกรม



## 1. อารัมภบท

เป็นที่ประจักษ์ในโลกยุคโลกาภิวัตน์ว่าอำนาจที่แท้จริงและยิ่งใหญ่ของการบริหารและดำเนินกิจการทุกประเภท คือ “ข้อมูล” โดยผู้ที่มีระบบข้อมูลแม่นยำ และสามารถเรียกใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเต็มที่ ย่อมมีชัยเหนือผู้ที่มีระบบข้อมูลด้อยกว่า

ความเจริญรุดหน้าของบ้านเมืองซึ่งประกอบกันขึ้นจากบูรณภาพทางเศรษฐกิจที่เติบโตอย่างต่อเนื่อง สังคมที่เข้มแข็ง และการเมืองที่มีเสถียรภาพ ผลานกลมกลืนอย่างมีเอกภาพนั้นย่อมขึ้นอยู่กับรากฐานแห่งความสำเร็จจากผลงานพัฒนาของส่วนราชการและธุรกิจสาขาต่าง ๆ ตลอดจนองค์กรประชาชนทุกระดับ ดังนั้น ประเทศไทยซึ่งจัดว่าเป็นประเทศกำลังพัฒนาในกลุ่มอาเซียน จึงดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ควบคู่กันไป ภายใต้นโยบายของรัฐบาลที่ส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐและเอกชนระดมสรรพกำลังและความร่วมมือเพื่อนำความรุ่งเรืองมาสู่ชาติบ้านเมืองและนโยบายประการหนึ่งที่สำคัญยิ่งต่อประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ คือ นโยบายการกระจายรายได้และความเจริญไปสู่ภูมิภาค ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบคมนาคมขนส่งทางถนนให้กระจายครอบคลุมพื้นที่ชนบทอย่างเพียงพอและทั่วถึง โดยมอบหมายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องวางแผนและเร่งดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายโดยเร็วเพื่อให้มีบริการพื้นฐานสนับสนุนการขยายตัวด้านการลงทุนในเขตภูมิภาคโดยเฉพาะการผลิตภาคอุตสาหกรรมตั้งจะเห็นได้จากดัชนีผลผลิตภาคอุตสาหกรรมของประเทศในระยะ 9 เดือนแรกของปี พ.ศ.2538 ได้เพิ่มสูงขึ้นเป็นร้อยละ 11.8 เทียบกับร้อยละ 9.0 ในช่วงเดียวกันของปี พ.ศ.2537 (ข้อมูลจากธนาคารแห่งประเทศไทย)

นั่นคือ แผนงานโครงการของหน่วยงานต่าง ๆ ที่ได้รับการจัดทำขึ้น โดยมี “ระบบข้อมูล” ที่ดีเยี่ยมเป็นฐาน ย่อมสอดคล้องกับสภาพปัญหาความขาดแคลนและสนองตอบความต้องการของประชาชนอย่างตรงจุด ในขณะที่เดียวกันจะมีวิสัยทัศน์กว้างไกลที่สามารถรองรับการขยายตัวของชุมชนบางพื้นที่ที่มีศักยภาพในอนาคตด้วย

## 2. ความสำคัญของเรื่อง

ทางหลวงชนบท ซึ่งสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท (รพช.) เป็นหน่วยงานหลัก หน่วยงานหนึ่งซึ่งดำเนินการพัฒนา ภายใต้อำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย คือ พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ.2535 นั้น จัดเป็นโครงสร้างพื้นฐานในส่วนของระบบคมนาคมขนส่งที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพของประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญที่กระตุ้นชักนำ ดึงดูด เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาสาขาอื่น ๆ เช่น การศึกษา สาธารณสุข การค้า บริการ เทคโนโลยี อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว เป็นต้น ให้ตามมาอย่างต่อเนื่อง ก่อให้เกิดความเจริญ การจ้างงาน รายได้ และมาตรฐานคุณภาพชีวิตของประชาชน

## 3. ประเด็นปัญหา

การก่อสร้างเส้นทางคมนาคมขนส่งทางถนนในประเทศไทย ได้เริ่มมีมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานแล้ว และในอดีตมีการจำแนกทางหลวงออกเป็นประเภทต่าง ๆ กล่าวคือ ตามที่ปรากฏเป็นหลักฐานในสมุดคู่มือการก่อสร้างและบำรุงทาง พ.ศ. 2461 จำแนกทางหลวงออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ทางหลวงแผ่นดิน และทางหลวงของมณฑล ตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 295 ลงวันที่ 28 พฤศจิกายน 2515 ว่าด้วยกฎหมายเกี่ยวกับทางหลวง จำแนกทางหลวงออกเป็น 7 ประเภท ได้แก่ ทางหลวงพิเศษ ทางหลวงแผ่นดิน ทางหลวงจังหวัด ทางหลวงชนบท ทางหลวงเทศบาล ทางหลวงสุขาภิบาล และทางหลวงสัมปทาน ในปัจจุบัน ทางหลวงได้รับการจำแนกภายใต้ พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ.2535 ออกเป็น 6 ประเภท ได้แก่ ทางหลวงพิเศษ ทางหลวงแผ่นดิน ทางหลวงชนบท ทางหลวงเทศบาล ทางหลวงสุขาภิบาล และทางหลวงสัมปทาน โดยกำหนดหน่วยงานรับผิดชอบในการก่อสร้าง ขยาย บูรณะ และบำรุงรักษา ไว้ด้วย ในขณะเดียวกันตามหลักการสากล ระบบถนนได้รับการจัดแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ตามหน้าที่และภาระวางแผนงาน ซึ่งจำแนกตามสภาพของชุมชน คือ ถนนในเมือง และถนนนอกเมืองหรือถนนในชนบท โดยอาศัยพื้นฐานความแตกต่างด้านความหนาแน่นของระบบทางหลวง รูปแบบการเดินทาง และชนิดของการใช้ที่ดินเป็นสำคัญ

ดูประการหนึ่งว่า การพัฒนาทางหลวงในประเทศไทย เป็นมาในลักษณะที่มีรูปแบบดีพอสมควร อย่างไรก็ตาม หากมองในภาพรวมและพิจารณาอย่างลึกซึ้งแล้ว จะเห็นว่า สถานสภาพของทางหลวง โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางหลวงชนบทซึ่งครอบคลุมอาณาบริเวณนอกเขตเทศบาลและเขตสุขาภิบาลที่กระจายอยู่ในพื้นที่ทั่วประเทศเป็นปริมาณมากนั้น ยังไม่ปรากฏโครงข่ายอย่างเป็นรูปธรรม และขาดการประสานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีภารกิจเกี่ยวกับทางหลวงชนบท ทำให้ข้อมูลด้านนี้ขาดความเชื่อมโยง เกิดความซ้ำซ้อน และไม่มีเอกภาพ ผลที่เกิดขึ้นในขณะนี้คือ การพัฒนาทางหลวงชนบทกำลังเป็นไปอย่างไร้ทิศทางที่ชัดเจน แม้ว่าแต่ละหน่วยงานจะมีบัญชีความต้องการเส้นทางไว้ส่วนหนึ่งแล้วก็ตาม แต่ก็ยังขาดความครบถ้วนและไม่ได้รับการจัดทำในภาพของโครงข่ายทางหลวงชนบทอย่างสมบูรณ์แบบ

## 4. โครงข่ายทางหลวงชนบท รพช.: ทางออกเพื่อการวางแผนเชิงรุก

สำนักงาน รพช. ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของประเด็นปัญหาดังกล่าว จึงได้ทำการศึกษานวทางการจัดทำโครงข่ายทางหลวงชนบท รพช.ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อสร้างระบบการวางแผนเส้นทางคมนาคมขนส่งทางถนนในชนบท ให้มีความเชื่อมโยงเป็นโครงข่ายเต็มทุกพื้นที่อย่างสมบูรณ์ เชื่อมโยงกับทางหลวงแผ่นดินและเส้นทางสายหลักอื่น ๆ โดยเป็นไปตามหลักวิชาการและมาตรฐานสากล

โครงข่ายทางหลวงชนบท รพช. จะเป็นฐานข้อมูลสำคัญสำหรับการวางแผนระยะยาวในการพัฒนาทางหลวงชนบท การวางแผนขนส่งและจัดระบบจราจรทางถนน เพื่อแก้ไขปัญหาความขาดแคลน รวมทั้งเพิ่มปริมาณและคุณภาพของเส้นทางในพื้นที่ที่มีศักยภาพของการพัฒนาสูงให้เต็มที่ สามารถรองรับความเจริญเติบโตทุกด้านของชุมชนตามภูมิภาคต่าง ๆ ที่นับวันจะขยายตัวขึ้นจากผลการดำเนินนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศและนโยบายการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจระดับอนุภูมิภาคของรัฐบาล นอกจากนี้ รายละเอียดและลำดับความสำคัญของโครงการที่บรรจุอยู่ในโครงข่ายทางหลวงชนบท จะเป็นข้อมูลสำคัญในการวิเคราะห์เพื่อตัดสินใจในการให้การสนับสนุนแผนงานโครงการที่เสนอมาจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งในและนอกระบบกชช.ก. (ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารการพัฒนาชนบทและกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค พ.ศ.2535)

ประโยชน์ในเชิงบริหารที่จะได้รับโดยตรง คือ จะมีการจัดแบ่งความรับผิดชอบของหน่วยงานและองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ด้านพัฒนาทางหลวงชนบทให้มีความชัดเจนอย่างแท้จริง

## 5. แนวทางการจัดทำโครงข่ายทางหลวงชนบท รพช.

### 5.1 หลักการ

5.1.1 กำหนดให้มีโครงข่ายทางหลวงชนบท รพช. อย่างครบถ้วนในพื้นที่ทุก 5 ตารางกิโลเมตร ซึ่งจะมีโครงข่ายทางเป็นระยะทางเท่าใดนั้น ขึ้นอยู่กับแต่ละพื้นที่ โดยยึดหลักการว่า

(1) ให้มีเส้นทางเข้าถึงและเชื่อมทุกหมู่บ้านทุกตำบล ทุกอำเภอ รวมทั้งแหล่งผลิตทางเศรษฐกิจ นิคมอุตสาหกรรม และแหล่งท่องเที่ยว

(2) เป็นเส้นทางเชื่อมโยงกับทางหลวงแผ่นดินและเส้นทางสายหลักอื่นๆ

(3) เป็นเส้นทางเชื่อมจังหวัดกับจังหวัด

(4) เป็นเส้นทางในโครงข่ายทุกเส้นทางควรเชื่อมโยงถึงกัน คือไม่ขาดตอน เว้นแต่บริเวณดังกล่าวไม่สามารถก่อสร้างถนนได้ เช่น เป็นทะเลหรือแหล่งน้ำขนาดใหญ่ เป็นต้น

(5) พื้นที่บางแห่งอาจไม่มีความเหมาะสมในการจัดทำโครงข่ายทาง เช่น บริเวณภูเขาสูง ป่าสงวนแห่งชาติ แม่น้ำเกาะ พื้นที่ที่ไม่มีความเหมาะสมทางวิศวกรรม-เศรษฐกิจ-สิ่งแวดล้อม หรือกรณีที่มีการสนองความต้องการเพิ่มมูลค่าที่ดินของบุคคล และเป็นเส้นทางที่เกินความจำเป็น เป็นต้น

5.1.2 ให้แสดงโครงข่ายทางหลวงชนบท รพช.เป็นแนวเส้นทางโครงการทางหลวงชนบท รพช. ลงในแผนที่จังหวัดของกรมแผนที่ทหาร มาตรฐาน 1 : 50,000 ชุดล่าสุด โดยกำหนดและเขียนแนวเส้นทางลงในแผนที่ให้ครบถ้วนก่อน แล้วจึงทำการศึกษาความเหมาะสม พร้อมทั้งเขียนชื่อหมู่บ้านและตำบลตลอดแนวของเส้นทางลงในแผนที่ เป็นลำดับถัดมา

## 5.2 องค์ประกอบของข้อมูลที่ใช้ในการจัดทำ

5.2.1 แผนที่จังหวัดกรมแผนที่ทหาร มาตรฐานส่วน 1 : 50,000 ชุดล่าสุด

5.2.2 ข้อมูลเส้นทางโครงการถนนของทุกหน่วยงานในจังหวัด (หน่วยงานด้านพัฒนา บริหาร ปกครอง และความมั่นคง ฯลฯ) ทั้งที่ก่อสร้างแล้ว กำลังก่อสร้าง และอยู่ในแผนการก่อสร้าง

5.2.3 บัญชีความต้องการทางหลวงชนบท รพช. ของจังหวัด

5.2.4 ข้อมูลเส้นทาง ที่ไม่มีหน่วยงานได้รับผิดชอบดูแลรักษา ซึ่งสำนักงาน รพช.จะต้องรับมาบูรณะและปรับปรุงให้ได้มาตรฐานทางหลวงของกระทรวงมหาดไทย

5.2.5 ข้อมูลความจำเป็นและความต้องการในการก่อสร้างเส้นทาง จากการสำรวจข้อมูลเพิ่มเติมในพื้นที่

5.2.6 ข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชช.2 ค.) ปี 2537 ของจังหวัด

## 5.3 ขั้นตอนและวิธีการจัดทำโดยย่อ

5.3.1 การรวบรวมข้อมูลทั้งหมดที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดและเขียนแนวเส้นทางลงในแผนที่

5.3.2 การเขียนแนวเส้นทางโครงข่ายลงในแผนที่ (ใช้สัญลักษณ์เช่นเดียวกับการจัดทำแผนที่แสดงเส้นทางโครงการทางหลวงชนบทของจังหวัด)

5.3.3 การตรวจสอบแนวเส้นทางโครงข่ายในแผนที่ให้มีความถูกต้องและครบถ้วน

5.3.4 การสำรวจภาคสนามเพื่อศึกษาความเหมาะสมในการก่อสร้าง

5.3.5 การเขียนชื่อหมู่บ้านและตำบล ตลอดแนวที่เส้นทางตัดผ่าน ลงในแผนที่ ซึ่งได้เขียนแนวเส้นทางโครงข่ายไว้เรียบร้อยแล้ว

5.3.6 การจัดลำดับความสำคัญของเส้นทาง การกำหนดและปรับปรุงมาตรฐานทางในโครงข่ายทางหลวงชนบท (จะกล่าวถึงต่อไปในหัวข้อที่ 5.4)

5.3.7 การกำหนดรหัสโครงการเส้นทางที่ได้จัดลำดับความสำคัญ/กำหนดและปรับปรุงมาตรฐานทางไว้แล้ว

5.3.8 การจัดทำบัญชีสรุปข้อมูลโครงข่ายทางหลวงชนบท รพช.

5.3.9 การบันทึกข้อมูลโครงข่ายทางหลวงชนบท รพช. ลงในคอมพิวเตอร์และจัดเข้าในระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (Geographic Information System : GIS)

5.4 ปัจจัยที่ใช้พิจารณาในการจัดลำดับความสำคัญของเส้นทางโครงการ การกำหนดและปรับปรุงมาตรฐานทางในโครงข่าย

#### 5.4.1 การจัดลำดับความสำคัญของเส้นทางโครงการ

เพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดว่า เส้นทางสายใด หรือโครงการใด ควรทำการก่อสร้างก่อนหรือหลัง ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการจัดทำแผนการก่อสร้างระยะยาว ระยะปานกลาง และแผนประจำปี ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาความขาดแคลนและศักยภาพของแต่ละพื้นที่ มีปัจจัยพิจารณา ดังนี้

##### (1) ปัจจัยทางเทคนิค วิเคราะห์จากผลการ

ศึกษาความเหมาะสมทางวิศวกรรม ประมาณการค่าใช้จ่ายในการก่อสร้าง และการสำรวจจำนวนยานพาหนะตลอดเส้นทางทั้งภายในและภายนอกชุมชนที่ใช้เส้นทาง

##### (2) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

- เป็นเส้นทางสนับสนุนแผนงานโครงการ และกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญตามนโยบายรัฐบาล ได้แก่ การพัฒนานิคมอุตสาหกรรม การค้า การท่องเที่ยว การบริการ การพัฒนาแหล่งผลิตทางเกษตร ฯลฯ

- เป็นเส้นทางที่มีความต้องการเดินทางสูง มีปริมาณการจราจรสูง (Traffic Volume) ที่พึงจะใช้เส้นทางในอนาคตมาก โดยอาจทำการสำรวจแบบ ศึกษาต้นทางถึงปลายทางของยานพาหนะแต่ละเที่ยวแต่ละชนิด (Origin-Destination : O-D Survey) ทั้งนี้เนื่องจากปริมาณการจราจรที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคต คือ เครื่องบ่งชี้ถึงความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจในบริเวณดังกล่าว

- เป็นเส้นทางที่มีการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงเศรษฐกิจบริเวณสองข้างทางอย่างเต็มที่ที่มีพื้นที่ทำการเกษตรที่เป็นแหล่งผลิตพืชพันธุ์ธัญญาหาร ปศุสัตว์ และประมงมาก ผลผลิตและสินค้าที่เกิดขึ้นจะถูกขนส่งโดยเส้นทางสายนั้นตลอดทุกฤดูกาล เพื่อนำไปใช้ในการอุปโภค บริโภค และเข้าสู่กระบวนการผลิตทางอุตสาหกรรมต่อไป นั่นคือขอบเขตอิทธิพลของถนน (Area of Influence) จะมีขอบเขตกว้างขวางและภายหลังจากก่อสร้างเส้นทางแล้วเสร็จ ผลผลิตในพื้นที่บริเวณดังกล่าวจะมีมากขึ้น เนื่องจากจะมีบริการภาครัฐและธุรกิจเอกชนที่นำความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการผลิตเข้าไปถ่ายทอดและส่งเสริมให้เกิดการเพิ่มประสิทธิภาพทางการผลิตต่อหน่วยเนื้อที่ รวมทั้งการเพิ่มคุณภาพและมูลค่าผลผลิตให้สูงขึ้นด้วยระบบการแปรรูปผลผลิตด้วย

อนึ่งในการพิจารณาปัจจัยทางเศรษฐกิจนี้ ในทางวิชาการ มีการวิเคราะห์หาค่าผลตอบแทนของการลงทุน เช่น อัตราส่วนผลกำไรต่อค่าลงทุน (Benefit/Cost: B/C Ratio) หรือ อัตราผลตอบแทนภายในจากการลงทุนก่อสร้าง (Internal Rate of Return : IRR) หรือมูลค่ากำไรสุทธิ (Net Profit Value : NPV) เป็นต้น

##### (3) ปัจจัยทางสังคม

- ความหนาแน่นของประชากร หมู่บ้าน โรงเรียน สถานพยาบาล วัด และสถาบันทางสังคมต่างๆ ที่จะได้รับประโยชน์จากเส้นทาง

- แนวโน้มการเพิ่มขึ้นของกิจกรรมทางสังคมที่ส่งผลต่อชุมชนส่วนรวม ในบริเวณพื้นที่โครงการ ซึ่งเป็นผลจากการกระตุ้น ชี้นำ ส่งเสริม จากเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้าไป โดยใช้เส้นทางนั้นเป็นสื่อกลาง

##### (4) ปัจจัยอื่น ๆ

- เป็นเส้นทางในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ หรือโครงการในลักษณะเดียวกัน

- เป็นเส้นทางสนับสนุนความมั่นคงแห่งชาติ โดยเฉพาะในพื้นที่ตามแนวชายแดน พื้นที่ที่เป็นที่ตั้งและฐานปฏิบัติการของหน่วยทหาร เป็นต้น

- เป็นเส้นทางที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาตำบลที่ได้รับการจัดทำขึ้น ตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537

- เป็นเส้นทางขาดแคลนตามข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กขช.2ค.)

- เป็นความต้องการของราษฎรและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

#### 5.4.2 การกำหนดและปรับปรุงมาตรฐานทางใน

โครงข่าย

การกำหนดมาตรฐานขั้นทางสำหรับเส้นทางที่ยังไม่ได้ก่อสร้าง และการปรับปรุงทางหลวงชนบท รพช.ในโครงข่ายทางที่ก่อสร้างไว้แล้วให้ได้มาตรฐานทางหลวงของกระทรวงมหาดไทย ในทิศทางที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งพัฒนาระบบโครงข่ายถนนในชนบทให้มีปริมาณเพียงพอและมีมาตรฐานในระดับสากลนั้น มีปัจจัยพิจารณา ดังนี้

##### (1) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

- เป็นเส้นทางที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจสูง ทั้งในเชิงอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม การท่องเที่ยว และเกษตรกรรม

- มีปริมาณการจราจรมาก ตามเกณฑ์จำนวนยานพาหนะต่อวัน ที่กำหนดในมาตรฐาน ขั้นทางสำหรับทางหลวงทั่วประเทศ

- การเคลื่อนตัวของยานพาหนะบนเส้นทาง มีความเร็วสูง เกิดการประหยัดเวลาในการเดินทางและขนส่ง

- ขนาดน้ำหนักของรถ และน้ำหนักบรรทุกบนเส้นทาง

- ความคุ้มค่าในการลงทุนก่อสร้างและปรับปรุง โดยคิดความคุ้มค่าในระยะยาวถ้าเส้นทางที่ได้มาตรฐานจะลดค่าใช้จ่ายในการซ่อมบำรุงลงได้มาก

##### (2) ปัจจัยทางสังคม

- ความปลอดภัยในชีวิตของผู้ใช้เส้นทาง และการลดอุบัติเหตุบนเส้นทาง

- บริเวณทางร่วมทางแยก (Intersection) มักเกิดชุมชนขึ้นใหม่ภายหลังก่อสร้างเส้นทางแล้วเสร็จ จึงมีปริมาณการใช้เส้นทาง ทั้งจำนวนยานพาหนะและผู้คนมากกว่าบริเวณอื่น

### (3) ปัจจัยทางกายภาพ

ความพร้อมของพื้นที่ในการขยายความกว้างทางจราจร ไหล่ทาง และเขตทางเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องพิจารณา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นต่อไปนี้

- กรรมสิทธิ์ที่ดินของราษฎรและพื้นที่ป่าบริเวณสองข้างทาง

- ความเหมาะสมทางวิศวกรรม

### (4) ปัจจัยด้านทรัพยากร

- งบประมาณที่จะได้รับการสนับสนุนในการก่อสร้างและปรับปรุงมาตรฐานทาง

- จำนวนและขีดความสามารถของบุคลากรที่จะปฏิบัติงาน และควบคุมงาน

## 6. การบริหารโครงข่ายทางหลวงชนบท รพช.

โครงข่ายทางหลวงชนบท รพช. ที่จัดทำขึ้น จะได้รับการปรับปรุงรายละเอียดข้อมูลให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ เพื่อให้ข้อมูลในโครงข่ายตรงกับข้อเท็จจริงและสอดคล้องกับสถานการณ์ที่อาจเปลี่ยนแปลงไปในแต่ละช่วงเวลา ในขณะเดียวกัน สำนักงาน รพช. จะดำเนินการติดตามประเมินผลการจัดทำโครงข่ายทางหลวงชนบทดังกล่าวเป็นระยะ ๆ เพื่อตรวจสอบปัญหาอุปสรรคและพัฒนาแนวทางตลอดจนกระบวนการดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้อง อันจะนำไปสู่การใช้ประโยชน์จากโครงข่ายทางหลวงชนบท รพช. ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด พร้อมทั้งสามารถขยายผลการพัฒนาระบบโครงข่ายคมนาคมขนส่งทางถนนเชิงรุก ให้กระจายถึงพี่น้องประชาชนในชนบทภูมิภาคโดยทั่วถึงและรวดเร็วอย่างแท้จริง

แนวความคิดและหลักการพัฒนาระบบโครงข่ายคมนาคมขนส่งดังที่ได้กล่าวไว้โดยสรุปข้างต้น จะได้รับการจัดทำเป็นเอกสาร “คู่มือการจัดทำโครงข่ายทางหลวงชนบท รพช.” ในเร็ววันนี้



เพื่อให้สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทจังหวัดทุกจังหวัด และศูนย์ปฏิบัติการเร่งรัดพัฒนาชนบททุกศูนย์ ใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในทิศทางเดียวกันทั่วประเทศ โดยสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทจะได้จัดให้มีการประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจกับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการจัดทำโครงข่ายทางหลวงชนบทของจังหวัดและศูนย์ฯ ก่อนจะไปลงมือปฏิบัติด้วย ซึ่งคาดว่าโครงข่ายทางหลวงชนบท รพช. ส่วนหนึ่งจะดำเนินการได้แล้วเสร็จ เพื่อใช้เป็นข้อมูลหลักสำหรับ วางแผนการพัฒนาทางหลวงชนบท รพช. ได้ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2539 เป็นต้นไป

## 7. สรุป

โครงข่ายทางหลวงชนบท รพช. ที่ได้รับการจัดทำขึ้น จะเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาโครงข่ายเส้นทางคมนาคมขนส่งทางถนนทั้งระบบของประเทศได้อย่างจริงจังและต่อเนื่อง ดังต่อไปนี้

7.1 สามารถวางโครงสร้างพื้นฐานเกี่ยวกับเส้นทางคมนาคมที่สมบูรณ์ในทุกจังหวัดทั่วประเทศ

โดยสามารถ ให้บริการและอำนวยความสะดวก ต่อประชาชนในรัศมี 5 ตารางกิโลเมตร ในการเดินทางและขนส่งเข้า-ออก ได้ตลอดทุกฤดูกาล

7.2 สามารถสร้าง แผนระยะสั้นและระยะยาว ที่มีประสิทธิภาพและถูกต้อง ตลอดจนนำข้อมูลรายละเอียดเชื่อมโยงโครงข่ายทั้งภายในจังหวัด และ ระหว่างจังหวัดต่อจังหวัด ได้อย่างทั่วถึงและครบถ้วน

7.3 สามารถแสดงหรือกำหนดความต้องการที่จะพัฒนาตามนโยบายของรัฐบาลได้ภายในระยะเวลาที่ต้องการ โดยแสดงหมู่บ้าน จำนวนประชากร และพื้นที่ทำการเกษตร ตามเส้นทางซึ่ง เป็นผลประโยชน์ชัดเจนที่เกิดขึ้นต่อชุมชนโดยส่วนรวม ในพื้นที่

7.4 เป็นข้อมูลที่นำมาประกอบการสร้างแผนงานโครงการทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงแห่งชาติ ไว้ล่วงหน้า ป้องกันงานซ้ำซ้อน และยังเป็นโครงข่ายทางที่สมบูรณ์ของแต่ละจังหวัด ทำให้สามารถ แบ่งงานกันได้อย่างชัดเจน ระหว่างหน่วยงานภายในจังหวัดและองค์การบริหารส่วนตำบล ในอนาคตด้วย

7.5 เป็นการกำหนด ทิศทางในการมุ่งเน้นพื้นที่ที่จะพัฒนาเป็นรูปธรรมได้ เช่น พื้นที่ส่งเสริมอุตสาหกรรม เป็นต้น นอกจากนี้ยังสามารถกำหนด งบประมาณ ที่จำเป็นต้องใช้ในแต่ละปี จนถึงสิ้นสุดแผนงานโครงการได้ ซึ่งเป็นผลดียิ่งต่อ การวางแผนงบประมาณ ของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและในภาพรวมของประเทศด้วย

นายชัยพร รัตนนาคะ  
รองเลขาธิการ รพช.



"มนุษย์ชาติมีพันธะ ต้องให้สิ่งที่ดีที่สุดแก่เด็ก"

เป็นปรัชญาสากลว่าด้วยสิทธิเด็กที่องค์การสหประชาชาติได้ให้ไว้แก่ประเทศมวลสมาชิก ที่ย้ำให้เห็นถึงความสำคัญของเด็กและเยาวชนของโลก

สำหรับการพัฒนาเด็กและเยาวชนของประเทศไทยในปัจจุบันได้ขยายกว้างขึ้นจนเป็นรูปธรรมที่เด่นชัด นับแต่นโยบายของรัฐบาลชุดปัจจุบัน ในอันที่จะขยายการศึกษาภาคบังคับของเยาวชนในระบบการศึกษา และแนวทางการพัฒนาเยาวชนนอกระบบการศึกษา ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 ที่เน้นให้เกิดความสมดุลระหว่างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การกระจายรายได้ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสิ่งแวดล้อม และที่สำคัญคือการพัฒนาเยาวชนนอกระบบการศึกษาที่มีอยู่ถึงเกือบ 10 ล้านคน ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในชนบทโดยมุ่งเน้นการพัฒนาด้านทักษะฝีมือที่สนองความต้องการของตลาดแรงงาน จนถึงการพัฒนาสนับสนุนให้เกิดการสร้างอาชีพอิสระ จากการประสานความร่วมมือกับภาครัฐและเอกชนให้มากที่สุด ซึ่งต่อเนื่องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ซึ่งได้กำหนดให้การพัฒนาคนเป็นวัตถุประสงค์หลักของการพัฒนา มุ่งเน้นการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง



สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท ให้อะไรกับเยาวชนในชนบท... 30 ปีเต็ม ของภารกิจของ รพช.ในชนบท ที่ดินมีค่านับจำนวนมหาศาล ที่รพช. ได้รับจากชาวชนบทในท้องถิ่นที่มอบให้ด้วยการเสียสละได้กลายเป็นถนน และแหล่งน้ำ ที่ชาวชนบทได้รับประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต ความเจริญจากภายนอกที่เข้าสู่หมู่บ้านต่อหมู่บ้าน ตำบล และอำเภอ ด้วยถนนรพช. ก็คงจะยังไม่เพียงพอต่อความร่วมมือของชาวชนบทที่มีต่อการพัฒนาทางด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของ รพช. ดังนั้นภารกิจหลักของ รพช. ที่ควบคู่กันไปคือ การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ของชาวชนบท ซึ่งเป็นภารกิจที่รพช.เชื่อมั่นว่า "การพัฒนาคน" เป็นสิ่งเดียวที่จะตอบแทนความร่วมมือของชาวชนบทได้ หากจะถามว่า รพช.ให้อะไรกับเยาวชนในชนบท ก็คงจะกล่าวได้ว่า ปัจจุบันการขยายผลของการสร้างอาชีพอิสระจากเงินทุนแรกเริ่มของ รพช. ส่งผล ให้เกิดธุรกิจขนาดเล็ก ๆ ของเยาวชนด้านช่างของ รพช. ในรูป "ร้านช่างเยาวชน รพช." ขยายมากขึ้นในแต่ละปีมากกว่าในช่วงระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมาแนวทางการพัฒนาเยาวชนมุ่งเน้นหนักการพัฒนาทักษะฝีมือด้านช่าง ที่ตรงความต้องการของตลาดแรงงานและท้องถิ่นเป็นสำคัญ

นายวิระชัย ชาวชะอุ่ม เยาวชนบ้านหัวหรั่ง ตำบลเขายัสสน อำเภอเขายัสสน จังหวัดพัทลุง อายุ 24 ปี จบการฝึกอบรมหลักสูตรช่างชนบท รพช. (120 วัน) สาขาช่างยนต์ จากศูนย์ปฏิบัติการ รพช. หาดใหญ่ และได้รับวุฒิบัตรมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ ในสาขาช่างขั้นที่ 3 เปิดกิจการร้านช่างด้วยทุนของ รพช. และผู้ประกอบการเมื่อมิถุนายน 2534 รายได้เฉลี่ยปัจจุบัน 16,000 บาท ต่อเดือน ขยายกิจการเป็นครั้งที่ 3

นายน้ำนอง แก้วหลักดี เยาวชนบ้านดอน ตำบลบ้านดอน อำเภออุทง จังหวัดสุพรรณบุรี อายุ 25 ปี จบการฝึกอบรมหลักสูตรช่างชนบท รพช. (120 วัน) สาขาช่างยนต์ จากศูนย์ปฏิบัติการ รพช. สุพรรณบุรี ได้รับวุฒิบัตรมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ ในสาขาช่างขั้นที่ 3 เปิดกิจการร้านช่างด้วยทุนรพช. เมื่อกุมภาพันธ์ 2535 รายได้เฉลี่ยปัจจุบัน 3,500 บาท ต่อเดือน

นายณรงค์ ราชเป็ียง เยาวชนบ้านสันปูเลย ตำบลเชียงเคี่ยน อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย อายุ 20 ปี จบการฝึกอบรมหลักสูตรช่างชนบท รพช. (120 วัน) สาขาช่างยนต์ จากศูนย์ปฏิบัติการ รพช.ลำปาง ได้รับวุฒิบัตรมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ ในสาขาช่างขั้นที่ 3 เปิดกิจการร้านช่างด้วยทุน รพช. และผู้ประกอบการ เมื่อสิงหาคม 2536 รายได้เฉลี่ยปัจจุบัน 8,000 บาท ต่อเดือน

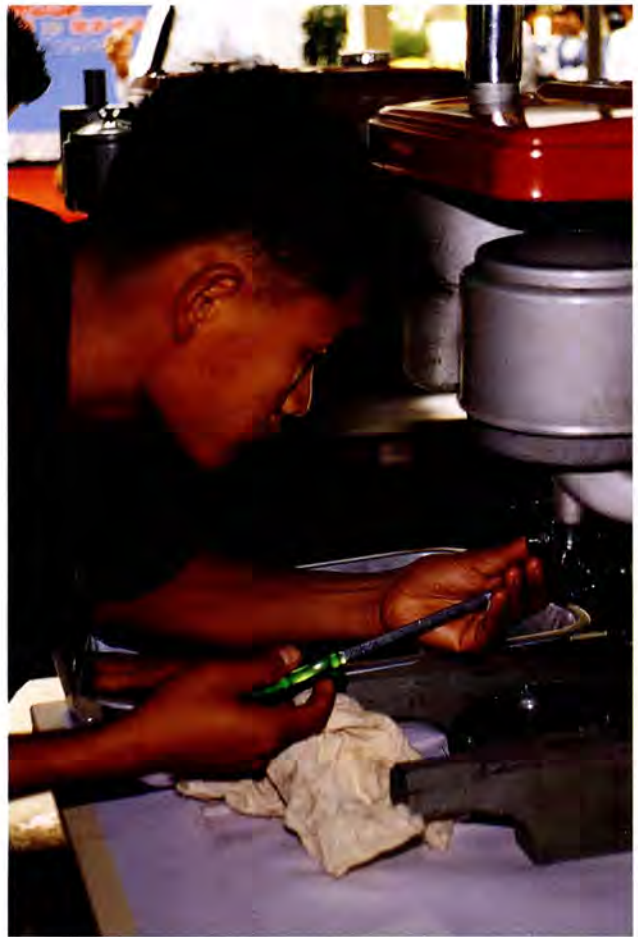


นายมานพ ติใจ เยาวชนบ้านน้ำดิบ ตำบลเวียงต้า อำเภอ  
ลอง จังหวัดแพร่ จบการอบรมหลักสูตรช่างขนบท รพช. (120 วัน)  
สาขาช่างยนต์ จากศูนย์ปฏิบัติการ รพช.ลำปาง ได้รับวุฒิปัตร  
มาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ ในสาขาช่างชั้นที่ 3 ประกอบอาชีพ  
แรกเริ่มเมื่อ พฤศจิกายน 2535 รายได้เฉลี่ยปัจจุบัน 3,200 บาท  
ต่อเดือน ชนะเลิศการแข่งขันฝีมือเยาวชนด้านช่าง ในสาขาช่างซ่อม  
จักรยานยนต์ครั้งที่ 1 ของสำนักงาน รพช. ด้วยความร่วมมือของบริษัท  
ไทย ซูซูกิ มอเตอร์จำกัด เมื่อปี 2536

นายนิกร สายพันธ์ เยาวชนบ้านขนาดมอญ ตำบลตาตุม  
อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ จบการอบรมหลักสูตรช่างขนบท รพช.  
(120 วัน) สาขาช่างยนต์ จากศูนย์ปฏิบัติการ รพช. นครราชสีมา ได้รับ  
วุฒิปัตรมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ ในสาขาช่างชั้นที่ 3 ประกอบ  
อาชีพแรกเริ่มเมื่อปี 2537 ด้วยทุนของ รพช. และผู้ปกครอง รายได้  
เฉลี่ยปัจจุบัน 2,500 บาทต่อเดือน ชนะเลิศการแข่งขันฝีมือเยาวชน  
ด้านช่าง ในสาขาช่างซ่อมเครื่องยนต์การเกษตร ครั้งที่ 2 ของสำนักงาน  
รพช. ด้วยความร่วมมือของบริษัท ยันมาร์ เอส.พี. จำกัด เมื่อ ปี 2538

ทั้ง 3 รายแรก ได้รับการคัดเลือกให้เป็นเยาวชนดีเด่นแห่ง  
ชาติในสาขาอาชีพ จากการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม  
ท้องถิ่นจากอาชีพของตน ได้เข้ารับพระราชทานโล่เกียรติคุณจาก  
สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ในวันเยาวชน  
แห่งชาติ ติดต่อกันนับแต่ปี 2536 เป็นต้นมา

ทั้งหมดที่กล่าวถึงนี้ เป็นเพียงตัวอย่างของผลสำเร็จของการ  
“พัฒนาคน” และผลสำเร็จของการสร้างอาชีพอิสระที่สำนักงาน รพช.  
ได้ให้แก่เยาวชนในชนบท ซึ่งในปัจจุบันกว่า 200 แห่ง ของธุรกิจ  
ประเภทนี้กำลังขยายวงกว้างยิ่งขึ้น แต่ก็เป็นเพียงประมาณ 45% ของ  
เยาวชนกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 400 คนต่อปี ที่ รพช. ฝึกทักษะฝีมือ  
ด้านช่างในแต่ละปีที่ประสงค์จะประกอบอาชีพส่วนตัว และผู้ปกครอง  
ให้การสนับสนุน นอกนั้นประมาณ 48% ของเยาวชนที่จบการฝึกอบรม  
สาขาช่างยนต์ ช่างเชื่อม ช่างไฟฟ้า ที่ก้าวเข้าสู่โลกอาชีพของตลาด  
แรงงานอย่างมีมาตรฐานรองรับ กว่า 80% ของเยาวชนที่จบหลักสูตร  
ช่างในแต่ละปีที่สามารถผ่านการทดสอบของสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน  
ในระดับภาค วุฒิปัตรมาตรฐานฝีมือแรงงาน ในสาขาช่างชั้นที่ 3  
ของกรมพัฒนาฝีมือแรงงานเป็นใบเบิกทางของเยาวชนที่จะก้าวเข้าสู่  
ตลาดแรงงานด้วยความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งแตกต่างจากสภาพของ  
กรรมกร หรือแรงงานไร้ฝีมืออย่างแต่ก่อนอีกต่อไป





ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงของสังคมประเทศ อันเป็นผล  
 กระทบจากภายนอกทำให้เกิดการตื่นตัวของประชาชน โดยเฉพาะ  
 อย่างยิ่งในชนบท การพัฒนาทักษะฝีมืออย่างมีมาตรฐาน การให้ความรู้  
 ในอาชีพที่สามารถรองรับความเจริญของท้องถิ่นจากการขยายตัวทาง  
 เศรษฐกิจของประเทศ เป็นแนวทางการพัฒนาเยาวชนของรพช. ที่จ  
 ะต้องปรับเปลี่ยนให้ทันต่อสถานการณ์ ครอบคลุมทั้งนโยบายของกระทรวง  
 มหาดไทย ยังให้ความสำคัญกับเยาวชนนอกระบบการศึกษา ทั้งนี้  
 โดยตระหนักว่า เยาวชนมีใช้ปัญหา มีใช้ภาระ แต่เยาวชนเป็นความ  
 หวังของชีวิตใหม่ ที่ต้องดีกว่าเก่า การสร้างถนน แหล่งน้ำ เป็นการใ้  
 กระบวนการทางเทคนิควิชาการที่ยากยิ่ง แต่ “การสร้างคน” ที่จะมิใ้  
 เป็นปัญหาของสังคมนั้นยากยิ่งกว่าและความสำเร็จของ “การสร้างคน”  
 ที่นอกจากจะมีใ้เป็นปัญหาของสังคมแล้ว ยังสามารถมีอาชีพช่วยตน  
 เอง ครอบครัว และสังคมท้องถิ่นได้นั้น ความสำคัญขึ้นอยู่กับว่า  
 “เยาวชนนั้นต้องการจะเป็น และพ่อแม่ต้องการใ้เป็น” รพช.เป็น  
 เพียงผู้ให้ความรู้ ผู้สนับสนุน ผู้แนะแนวใ้ไปสู่ความสำเร็จเท่านั้น



กองเยาวชนชนบท  
 มกราคม 2539

## ความก้าวหน้าการบริหารงาน คุณภาพสำนักงานฯ (TQM.)



แม้ว่าปัจจุบันหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาคราชการและภาคเอกชน กำลังตื่นตัวกับการทำรีเ็นจิเนียริง (Re-Engineering) กันอย่างกว้างขวาง ทั้งนี้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้กับหน่วยงานของตน เพื่อให้สามารถดำเนินกิจการได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบราชการของไทย เป็นระบบที่ใช้กำลังคน เป็นปัจจัยสำคัญในการทำงานให้บรรลุผลสำเร็จ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการปรับเปลี่ยนไปสู่ทิศทางเดียวกัน และพร้อมที่จะรองรับการปรับเปลี่ยนตามกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในยุคโลกาภิวัตน์นี้

โดยที่แนวนโยบายของรัฐบาลและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ที่เป็นการปรับปรุงระบบราชการและพัฒนาคุณภาพของข้าราชการ ให้เป็นแกนหลักในการพัฒนาประเทศ และมติคณะรัฐมนตรีเห็นชอบกับมาตรการ กำหนดขนาดกำลังคนภาครัฐที่สำนักงาน ก.พ. เสนอ โดยมีสาระสำคัญคือ มุ่งชะลอการขยายตัวของกำลังคนภาคราชการ โดยให้เพิ่มอัตรากำลังได้ไม่เกินจำนวนการเกษียณอายุราชการในช่วงเวลาเดียวกัน

สำนักงาน รพช. จึงจำเป็นต้องใช้กำลังคนอย่างประหยัด และอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากจำนวนเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน รพช. จะลดลงไปเรื่อยๆ แต่ภารกิจที่ต้องสนองตอบความต้องการของประชาชน ในชนบทกลับเพิ่มขึ้น ดังนั้น สำนักงาน รพช. จึงจำเป็นต้องยิ่ง ที่จะ พัฒนาศักยภาพการบริหารงานของหน่วยงาน รพช. เพื่อการก้าว เข้าสู่เป้าหมาย ภายใต้อำนาจกีดของภาคราชการดังกล่าว จึงได้นำ หลักการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์การ (TQM : Total Quality Management) มาปรับใช้ โดยเริ่มที่กองโรงงานเครื่องจักรกล เป็น หน่วยงานแรก เมื่อเดือนกันยายน 2536 พร้อมทั้งกำหนดนโยบายให้ ทุกหน่วยงาน รพช. ดำเนินกิจกรรมดังกล่าว ทั้งในส่วนกลางและ ส่วนจังหวัด ประกอบกับสำนักงาน ก.พ. ก็ได้สนับสนุนให้ส่วนราชการ นำเทคนิคการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์การ (TQM.) มาปรับใช้ให้ เหมาะสมกับลักษณะงานของส่วนราชการนั้น ซึ่งสอดคล้องกับที่ สำนักงานรพช. ได้ดำเนินการอยู่แล้ว

### TQM : TOTAL QUALITY MANAGEMENT

TQM. เป็นวิธีการที่จะให้องค์กรทำงานเป็นทีม โดยให้ ทุกคนช่วยกันคิด ช่วยกันทำ มีส่วนร่วมในกิจกรรม และให้ความรู้สึก เป็นเจ้าขององค์การ

หลักการ TQM. จะเป็นการปฏิบัติอย่างจริงจัง เป็นระบบ วิธีดำเนินการจะทำให้องค์กรคล่องตัว มีทดลองปฏิบัติ จัดระบบ ขั้นตอนการทำงานที่ทำได้ง่ายๆ รวดเร็ว เน้นคุณภาพ กระตุ้นให้ บุคลากร มีส่วนร่วมในความรับผิดชอบเป็นเจ้าขององค์การ ซึ่ง ผู้บริหารของหน่วยงานในทุกระดับจะต้องให้ความร่วมมือกำหนดนโยบาย แนวทาง การดำเนินงาน สนับสนุนกิจกรรมในทุกด้าน ตามหลักการ TQM. ตลอดจนตรวจติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง



## กองโรงงานเครื่องจักรกล กับผลงาน TQM.

TQM. ได้นำมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงาน ภายในกองโรงงานเครื่องจักรกลเมื่อเดือนกันยายน 2536 กองโรงงานฯ เป็นหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนงานเร่งรัดพัฒนาชนบท ในด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ โดยมีภารกิจหลากหลาย คือ สนับสนุนด้านวิศวกรรมเครื่องกล ให้กับศูนย์ปฏิบัติการ รพช. และ สำนักงาน รพช.จังหวัด ในด้านการแลกเปลี่ยนชุดส่วนประกอบเครื่องจักรกล ซ่อมปรับปรุงสภาพเครื่องจักรกล ยานพาหนะ การผลิตป้ายจราจร ผลิตเครื่องสูบน้ำมือโยก และผลิตเครื่องมือทางด้านวิศวกรรมต่างๆ โดยมุ่งเน้นให้การบริการที่มีคุณภาพ และให้เจ้าหน้าที่ทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม เพื่อให้ได้ทั้งปริมาณ และคุณภาพ

จากการที่ได้รับมอบนโยบายและแนวทางจากผู้บริหารระดับสูง กองโรงงานเครื่องจักรกลจึงได้ศึกษาและดำเนินการบริหารงานตามหลักการ TQM. โดยศึกษาจากเอกสารต่างๆ กำหนดเป็นนโยบายเพื่อให้หน่วยงานปฏิบัติ และแต่งตั้งคณะกรรมการ TQM. เพื่อประชุมวางแผนการดำเนินกิจกรรมพร้อมมอบทฤษฎี กรอบ แนวคิด และความรู้ด้านอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนการทำกิจกรรมแก่เจ้าหน้าที่



ระยะแรกของการดำเนินกิจกรรมไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจาก ทฤษฎีและแนวทางปฏิบัติในการดำเนินการยังไม่ชัดเจน จึงได้นำทีมผู้บริหารระดับกลาง และผู้บริหารระดับต้น คือผู้อำนวยการกองฯ หัวหน้าฝ่ายและหัวหน้างาน ศึกษาดูงานจากการปีโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ปตท.) และศึกษาดูงานกิจกรรม Q.C. จากกองบิน 1 กองพลบินที่ 2 นครราชสีมา ซึ่งประสบผลสำเร็จจากการทำกิจกรรมดังกล่าว เพื่อนำกลยุทธ์ต่างๆ มาถ่ายทอดให้เจ้าหน้าที่ทุกระดับ ในรูปของการอบรมให้ความรู้ความเข้าใจ ชี้แจงถึงนโยบาย วัตถุประสงค์ ตลอดจน ขอความร่วมมือร่วมใจ เน้นให้เจ้าหน้าที่ทุกคนรู้สึกว่ามีส่วนร่วมในการพัฒนาปรับปรุงหน่วยงานของตน

การดำเนินกิจกรรม TQM. ของกองโรงงานเครื่องจักรกล ได้แบ่งกลุ่มดำเนินกิจกรรมเป็น 16 กลุ่ม โดยใช้กิจกรรมหลัก 4 กิจกรรม คือ

1. กิจกรรม 5 ส. ประกอบด้วย สะสาง สะดวก สะอาด สุขลักษณะ และสร้างนิสัย ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการทำงานทุกประเภท ผลจากการปฏิบัติกิจกรรม 5 ส. อย่างต่อเนื่องและจริงจัง ทำให้เราได้ภาพเหล่านี้มาอย่างภาคภูมิใจ

2. กิจกรรมข้อเสนอแนะ

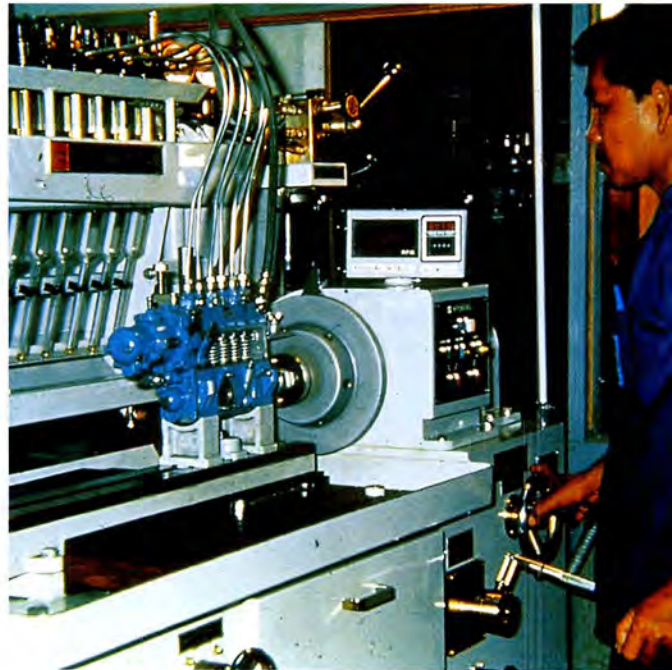
เป็นแนวทางในการเสนอความคิดในการปรับปรุงวิธีการทำงานหรือแก้ปัญหาในการทำงาน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น ซึ่งมีทั้งข้อเสนอแนะรายบุคคลและข้อเสนอแนะของกลุ่ม

3. กิจกรรมกลุ่มสร้างเสริมคุณภาพงาน Q.C.

เป็นการเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ได้รวมกลุ่มขนาดเล็ก ๆ 3-10 คน ในสถานที่ทำงานเดียวกันหรือที่ทำงานเกี่ยวข้องกันด้วยความสมัครใจ เพื่อทำการแก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพงานด้วยตนเอง โดยการกำหนดเป้าหมายอย่างเด่นชัด เท่าที่ผ่านมาสามารถแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพของงานได้เป็นที่น่าพอใจยิ่ง

4. กิจกรรมความปลอดภัย

ได้ทำการปรับปรุงวิธีการทำงานหรือสภาพแวดล้อม อาณาบริเวณพื้นที่สำหรับการทำงาน ให้เกิดความปลอดภัย แก่เจ้าหน้าที่และทรัพย์สินของหน่วยงาน



การดำเนินกิจกรรม TQM. ทั้ง 4 กิจกรรมดังกล่าวข้างต้น จะเริ่มจากการประชุมกลุ่มระดมสมอง ออกความคิดเห็นในการวางแผนปรับปรุงพื้นที่แก้ไขปัญหา หรือปรับปรุงให้ดีกว่าที่เป็นอยู่ กำหนดวิธีการดำเนินการ เป้าหมาย และระยะเวลาแล้วเสร็จ เมื่อครบกำหนดระยะเวลาตามแผนก็จะมาตรวจสอบว่ากิจกรรมที่กำหนดไว้ได้ผลอย่างไร ถ้าดีที่สุดแล้วก็จะตั้งเป็นมาตรฐานไว้ และสมาชิกในกลุ่มจะต้องรักษามาตรฐานนั้นไว้ตลอดไป ถ้ายังไม่ดีก็ต้องแก้ไขปรับปรุงให้ดีที่สุด

สำหรับหัวใจสำคัญของการทำกิจกรรม TQM. อีกประการหนึ่งก็คือ การตรวจพื้นที่ และการประเมินผลของคณะกรรมการ TQM. ซึ่งจะต้องดำเนินการโดยสม่ำเสมอ เพื่อเป็นการกระตุ้น สร้างขวัญ และกำลังใจให้เจ้าหน้าที่ทุกคนดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง



ปัญหาและอุปสรรคในการทำกิจกรรม TQM. ในระยะแรก เกิดจากการนำวิธีการใหม่มาใช้ มักจะยังมีผู้ไม่เข้าใจและต่อต้านการเปลี่ยนแปลง และมักคิดว่าเป็นการเพิ่มงาน แต่เมื่อได้ทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่องแล้ว ได้รับประโยชน์มากมาย เช่น

1. จัดความสัมพันธ์เพื่อทรัพยากร ให้มีเท่าที่จำเป็นจริง ๆ
2. ลดเวลาในการทำงานและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานยิ่งขึ้น
3. สร้างคุณภาพที่ดีของผลงาน
4. จัดอุบัติเหตุ เกิดความปลอดภัยในการทำงาน มีสภาพแวดล้อมที่ดี
5. สร้างเจ้าหน้าที่ที่มีคุณภาพ เกิดความภาคภูมิใจและทัศนคติที่ดีต่อหน่วยงาน
6. สร้างภาพพจน์ที่ดีของหน่วยงาน

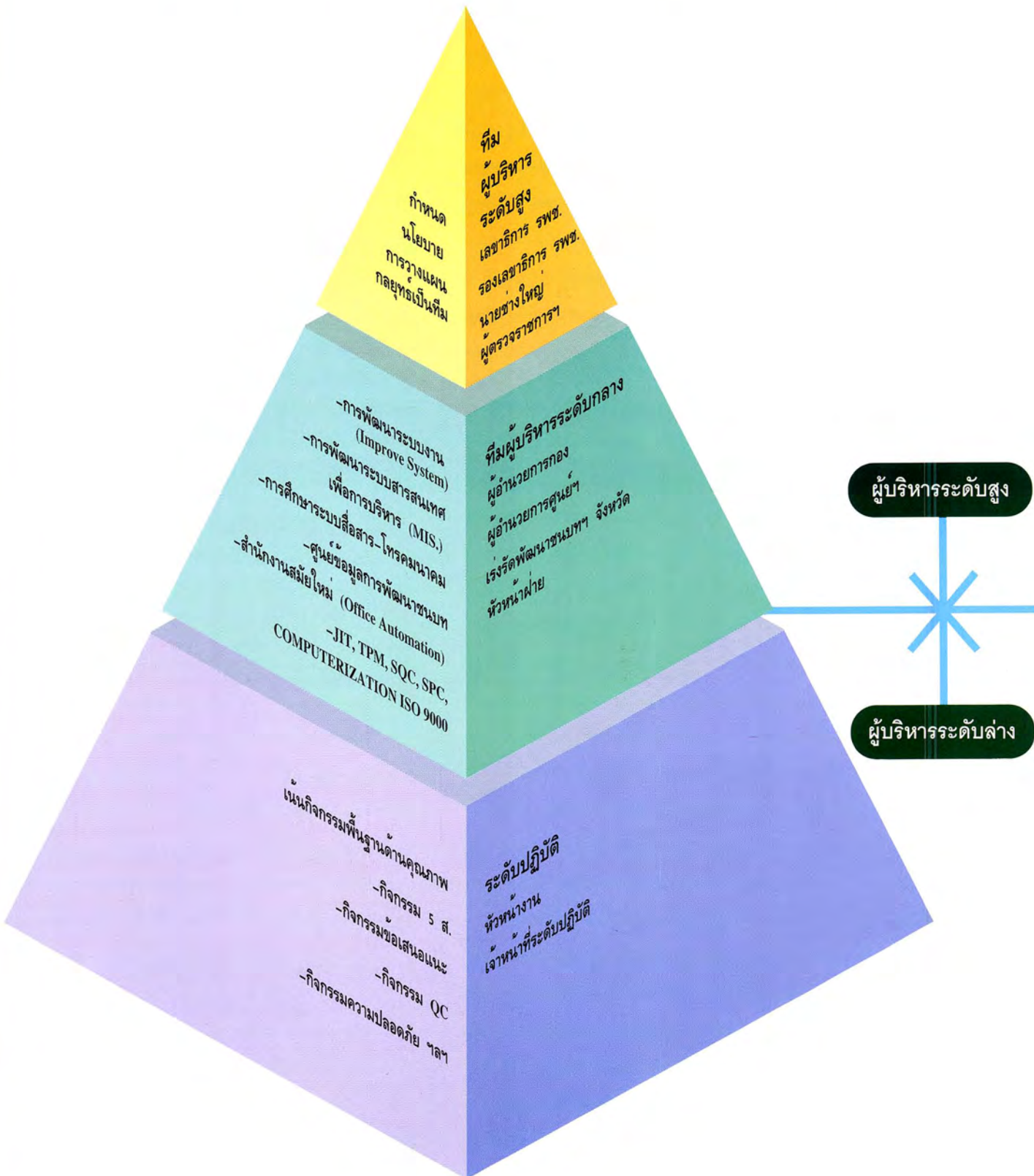


ผลจากการเสียสละร่วมแรงร่วมใจ จากเจ้าหน้าที่ทุกระดับ จนบังเกิดผลงานคุณภาพ เป็นที่ยอมรับของผู้บังคับบัญชาและหน่วยงานรพช. ต่าง ๆ แล้ว ยังได้รับความเชื่อถือจากหน่วยงานภาคราชการอื่น ๆ มีการส่งเจ้าหน้าที่ระดับต่าง ๆ มาดูงานอย่างต่อเนื่อง นับถึงปัจจุบันมีถึง 113 คณะ รวม 3,173 คน นอกจากนั้นได้ส่งกลุ่มงาน Q.C. ที่มีกิจกรรมดีเด่น เข้าร่วมเสนอผลงานคุณภาพเพื่อเป็นการเผยแพร่ชื่อเสียง ของหน่วยงานรพช. และสร้างความสัมพันธ์อันดีร่วมกับสมาชิกภาคราชการอื่น ๆ

อย่างไรก็ตามกองโรงงานเครื่องจักรกล ก็ยังต้องมุ่งมั่นปรับปรุงคุณภาพของงานอย่างต่อเนื่อง สมดังปรัชญาการทำงานที่ว่า "ระบบมาตรฐาน บริการจริงใจ ได้คุณภาพ"

กองโรงงานเครื่องจักรกล  
มกราคม 2539

# แนวทางดำเนินงานของเจ้าหน้าที่แต่ละระดับที่ปฏิบัติงานมุ่งสู่เป้าหมายด้านคุณภาพ





สำนักงานเร่ร่อนพัฒนาชนบท หรือ รพช. ได้รับการสถาปนาให้เป็นส่วนราชการระดับกรม เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2509 นับจนถึงปัจจุบันนี้เป็นเวลา 30 ปีเต็มๆ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาได้สร้างผลงานที่เป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติเหลือคณานับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการต่อสู้กับภาวะความยากจนในชนบทที่เป็นงานหลักของสำนักงานแห่งนี้มาตั้งแต่ต้น

ในฐานะนักพัฒนาชนบทคนหนึ่ง ผมมีโอกาสได้ร่วมงานกับ รพช. อย่างใกล้ชิดนับแต่เข้ารับราชการใหม่ๆ ยังจำได้ว่าในยุคนั้น ผมรับผิดชอบทางด้านวางแผนพัฒนาเพื่อความมั่นคง ต้องลงไปปฏิบัติการณ์ในภาคสนามตามเขตศกคามของผู้ก่อการร้ายต่างๆ เป็นแรมเดือน แรมปี ก็ได้อาศัยเจ้าหน้าที่ รพช. เป็นเพื่อนร่วมงานอย่างใกล้ชิด และโดยที่งานส่วนใหญ่ของ รพช. เป็นงานด้านตัดถนนสร้างแหล่งน้ำ อันเป็นบริการพื้นฐานที่ประชาชนในชนบทมีความต้องการสูงสุด นับเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การเข้าถึงประชาชนตามแผนการพัฒนาหน้าการสู้รบได้ผลดียิ่ง

ต่อมาสภาวะทางการเมืองเปลี่ยนแปลงไป ภัยคุกคามต่างๆ ในชนบทหมดสิ้นลง แต่งานพัฒนาชนบทของ รพช.ก็ยังคงอยู่ เพราะปัญหาหลักที่แท้จริงของพี่น้องชนบท อันได้แก่ปัญหาความยากจนข้นแค้นนั้น ยังจะต้องอาศัยเวลาในการแก้ไขอีกยาวนาน ดังนั้น นอกจากการจัดสร้างบริการพื้นฐานที่จำเป็น ในระดับหมู่บ้านต่างๆ แล้ว รพช. ยังได้หันมาเน้นงานพัฒนาคุณภาพชีวิต การส่งเสริมอาชีพและธุรกิจ ตลอดจนให้การแนะนำในการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมต่อชนบทมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะงานสำคัญที่สุดงานหนึ่งที่ทำให้ผมใกล้ชิดกับ รพช. มากขึ้นอีก ได้แก่ การปฏิบัติงานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินด้านที่เกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งน้ำ เช่น อ่างเก็บน้ำ ฝายน้ำล้น สระเก็บน้ำ ระบบส่งน้ำ รวมไปถึงการก่อสร้างถนนเชื่อมหมู่บ้านต่างๆ ในท้องถิ่นทุรกันดาร

ตลอดเวลาที่ร่วมงานกันมา ผมได้เห็นการปฏิบัติงานอย่างทุ่มเทเอาใจใส่ อุตสาหะ วิริยะ และเสียสละอันตราอย่างสูงยิ่งของเพื่อน ๆ ชาว รพช. หลายระดับ บางครั้งแม้จะตกอยู่ภายใต้การวิพากษ์วิจารณ์ของผู้ที่อยู่ห่างไกลจากข้อเท็จจริงอย่างหนึ่งหน่วง แต่เจ้าหน้าที่ รพช. ก็ยังยืนหยัดอย่างไม่ย่อท้อ และในที่สุดกาลเวลาก็เป็นข้อพิสูจน์ว่าการดำเนินงานของ รพช. ที่ผ่านมาเป็นสิ่งที่ถูกต้อง จึงได้รับความไว้วางใจจากหลาย ๆ ฝ่ายให้ช่วยในการพัฒนาชนบทจนได้รับงบประมาณเพิ่มขึ้นเสมอ ๆ ในแต่ละปี

ท่านทั้งหลายคงจะจำได้ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงมีพระบรมราโชวาทเกี่ยวกับการพัฒนาชนบทว่า “การพัฒนาชนบท เป็นงานที่สำคัญ เป็นงานที่ยาก เป็นงานที่จะต้องทำให้ได้ด้วยความสามารถ ด้วยความเฉลียวฉลาด คือ ทั้งเฉลียวทั้งฉลาด ต้องทำด้วยความบริสุทธิ์ใจ มิใช่มุ่งที่จะหากินด้วยวิธีการใด ๆ ใครอยากหากินขอให้ลาออกจากตำแหน่งไปทำการค้าดีกว่า เพราะว่าถ้าทำผิดพลาดไปแล้วบ้านเมืองเราล่มจม และเมื่อบ้านเมืองของเราล่มจมแล้วเราอยู่ไม่ได้ ก็เท่ากับเสียหายทุกอย่าง”

ผมเชื่อว่านักพัฒนาชนบททุกคนจะต้องรู้จักและคุ้นเคยกับพระราชดำรัสดังกล่าวนี้ รวมทั้งเกิดทุนไว้เหนือเกล้าๆ ตลอดมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งท่านทั้งหลายที่อยู่ในสังกัด รพช. จะต้องคุ้นเคยและน้อมรับพระราชดำรัสนี้ใส่เกล้าๆ ให้มากกว่าคนอื่น ๆ เพราะข้อคิดข้อเตือนใจต่างๆ ในพระราโชวาทดังกล่าวนี้ ได้พระราชทานให้แก่ผู้ว่าราชการจังหวัด และคณะเจ้าหน้าที่ระดับสูงของรพช. ที่มาประชุมสัมมนากันในเรื่องการดำเนินงานเร่ร่อนพัฒนาชนบท ณ พระที่นั่งอัมพรสถาน เมื่อวันที่ 13 มิถุนายน พุทธศักราช 2512 หรือเมื่อ 27 ปีที่แล้ว

ที่ผมอัญเชิญพระบรมราโชวาทดังกล่าวมาเขียนถึง ณ ที่นี้ ก็เพื่อจะเรียนย้ำกับท่านว่า งานพัฒนาชนบทที่ผ่านมาของ รพช. เป็นไปตามที่ทรงกล่าวไว้ทุกประการ ท่านทั้งหลายได้ทุ่มเท ได้ใช้ความสามารถ ตลอดจนใช้ความเฉลียวฉลาด และไม่มุ่งหน้าทำมาหากิน จนกระทั่งชนบทไทยเจริญรุ่งเรืองมาได้ในระดับหนึ่ง มิได้ล่มจมหรือสูญสลายไปดังที่ทรงห่วงใย จึงอยากขอให้ทุกท่านใช้ความอุตสาหะวิริยะดำเนินการต่อไป จนกว่าชนบทไทยของเราจะก้าวหน้าทัดเทียมกับส่วนอื่น ๆ ของประเทศ

ที่สำคัญอย่างยิ่ง ในปรัชญาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กำลังร่างอยู่ขณะนี้ เน้นมากในเรื่อง “การพัฒนาคน” โดยจะให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาในทุกเรื่อง ไม่ว่าคนกรุงหรือคนชนบท นอกจากนี้เรายังเน้นให้สังคมไทยเป็นสังคมที่สุขสงบครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง ฯลฯ ซึ่งจะเห็นได้ว่า เป็นแนวทางการพัฒนาที่จะแตกต่างไปจากอดีตที่ผ่านมา ซึ่งเรามักจะเน้นการ “พัฒนาสิ่งของ” มากกว่าการ “พัฒนาคน”

สำนักงานเร่ร่อนพัฒนาชนบท หรือ รพช. ในฐานะแกนนำในการพัฒนาชนบท จะต้องช่วยนำปรัชญาการพัฒนาในแนวใหม่นี้ไปสูชนบทด้วยโดยการยืนหยัดเคียงบ่าเคียงไหล่กับประชาชน เพื่อพัฒนา “สิ่งของ” (ถนน แหล่งน้ำ) ซึ่งก็ยังขาดแคลนอยู่ ควบคู่ไปกับ “การพัฒนาคนในชนบท” เพื่อให้เขายืนหยัดสู้กับปัญหาต่างๆ ได้ด้วย ตัวของเขาเอง

เนื่องในโอกาสที่วาระครบรอบ 30 ปีของ รพช. เวียนมาถึงในวันที่ 26 มกราคม 2539 นี้ ผมขอให้ผลงานอันเป็นกุศลอย่างยิ่งต่อชนบทไทยของสำนักงานเร่ร่อนพัฒนาชนบทเท่าที่ได้ดำเนินมาโดยตลอด จงบันดาลให้สำนักงานแห่งนี้ก้าวหน้าต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง

ดร.สุเมธ ดันดีวชกุล

เลขาธิการคณะกรรมการ

พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ



ส่วนราชการระดับกรมที่มีอายุ 30 ปีนั้นนับว่าอยู่ในวัยกลางแก่กลางใหม่ คือ ไม่เกิดใหม่จนคนไม่ค่อยคุ้นหู แต่ก็ไม่ได้เก่าคร่ำคร่าตามประกาศรททั้งหลายในวงราชการไทย

รพช. หรือที่มีชื่อเต็ม ๆ ว่า สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท นั้น เข้าข่ายที่ว่านี้เพราะ เมื่อเดินทางมาถึง วันที่ 26 มกราคม 2539 ก็มีอายุครบ 30 ปี บริบูรณ์แล้ว

ผลงานของรพช.นั้น ในฐานะที่ผมเขียนหนังสือหนังสือถึงเรื่องราวในวงราชการมานานพอสมควร ต้องยอมรับว่าอยู่ในขั้นที่ดีเยี่ยม คือสามารถทำงานให้เป็นประโยชน์แก่ชาวบ้านอย่างเป็นรูปธรรมจับต้องได้มากมายทีเดียว

โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับชาวชนบทยากจนผู้ต่ำต้อยน้อยหน้าในแผ่นดิน

การทำงานของชาว รพช. สอดคล้องกับแนวคิดหรือปรัชญาในการพัฒนาชนบทอันเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปประการหนึ่งก็คือเริ่มแรกจากการช่วยเหลือให้ผู้ด้อยโอกาสในชนบทให้อยู่ในสถานะที่ พอมีพอกิน เสียก่อน แล้วค่อย ๆ พัฒนาไปสู่ขั้น อยู่ดีกินดี และเป้าหมายสุดท้ายคือยให้อยู่กันแบบ มั่งมีศรีสุข

งานอันหลากหลายของรพช.ต่างมุ่งเป้าหมายที่ว่านี้ ผมคิดว่า คงมองไม่ผิด

อย่างถนน รพช. ตามชนบท เมื่อก่อนนี้เป็นเพียงถนนลูกรังพอใช้อาศัยสัญจรขนผลผลิตได้ในบางฤดูกาล แต่มยังมีฝุ่นฟุ้งคลบไปหมด

แต่เดี๋ยวนี้ไปดูถนน รพช.สิครับ หลายสายลาดยางอย่างดี แต่มบางสายเป็นคอนกรีตด้วยซ้ำไป

ผมเคยไปเห็นกับตาแถมยังส่องสอน ถนนเชื่อมระหว่างตำบลแท้ ๆ แต่เป็นถนนคอนกรีตเสริมไม้ไผ่อย่างดี

อันนี้เป็นเทคนิคที่ชาว รพช.คิดค้นกันจนเป็นที่ยอมรับ เห็นแล้วน่าชื่นใจ

ที่เอ๋ยมาแล้วนั้นเป็นเรื่องของงาน

ทีนี้จะมาว่ากันถึงเรื่องของคนกันบ้าง

พูดถึงเรื่องของคน รพช.ทั้งทีเห็นจะต้องพุ่งตรงไปที่ นายใหญ่ หรือผู้บังคับบัญชาสูงสุดของกรมนี้ ที่เรียกชื่อตำแหน่งกันว่า เลขาธิการเร่งรัดพัฒนาชนบท

30 ปีมานี้มีเลขาธิการรพช.มาแล้ว 9 คน เรียงคิวกันมาตั้งแต่ นายประสงค์ สุขุม เป็นคนแรก ติดตามด้วย นายอนันต์ อนันตกุล นายอนันต์ สงวนนาม นายสมพร กลิ่นพงษา นายทวี ชูทรัพย์ นายสนั่น วงศ์พัฑฒัน นายโชคก วิจิธรรม พูลสวัสดิ์ นายนิวัฒน์ พิบูลย์ มาจนถึงเลขาธิการคนปัจจุบัน คือ นายเฉลิม พรหมเลิศ

แต่ละท่านแต่ละคนได้สร้างสรรค์ความเจริญหรือความล่มจมให้กับ รพช. มากบ้างน้อยบ้างตามกำลังฝีมือ และมโนสำนึก

มีบ้างบางคนก้าวจากรพช.ไปเติบโตใหญ่ เป็นรัฐมนตรี เป็นปลัดกระทรวง รองปลัดกระทรวงหรืออธิบดีกรมอื่นที่ได้รับการยกย่องในฐานะนักบริหารที่มีฝีมือ รวมทั้งบางท่านที่เกษียณอายุราชการอย่างสง่างามในตำแหน่งเลขาธิการ

ประเด็นหนึ่งซึ่งค้างคาอยู่ในใจผมมานานแล้วในฐานะผู้สังเกตการณ์จับจ้องมองความเป็นไปในรพช. ด้วยความรักความชื่นชม และคิดว่าสามารถออกความเห็นได้อย่างสบายอกสบายใจในยุคนของเลขาธิการคนนี้ - นายเฉลิม พรหมเลิศ เพราะเชื่อมั่นในความใจกว้าง รั้งฟังเหตุผลของท่าน

นั่นคือเรื่องที่มีใครคิดกันบ้างไหม เลขาธิการ รพช. จึงไม่เคยมีมาจากคนที่เป็นลูกหม้อรับราชการกับ รพช. มาตั้งแต่ต้น

แม้กระทั่ง รองเลขาธิการ จะได้เลื่อนขึ้นเป็น เลขาธิการ - นายใหญ่ ใน รพช. ก็ไม่เคยปรากฏ

มีแต่คนที่มาจากสายงานอื่นของมหาดไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากสายปกครอง หรือคนที่เป็นผู้ว่าราชการจังหวัดมาแล้วเป็นส่วนใหญ่

ในขณะที่เดียวกับที่ รองเลขาธิการ ที่ตรงนี้ที่เติบโตจนอันไม่ไหวก็ต้องไปเป็น ซี.10 ที่อื่น ทั้งตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัด และอธิบดีหรือเทียบเท่า

ไม่ว่าจะต้องใช้เวลาอีกยาวนานเท่าไร รพช.ถึงจะได้ เลขาธิการ จากผู้ที่ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่ง รองเลขาธิการ มาก่อน

ถ้าท่านเลขาธิการรพช.คนปัจจุบันได้มีโอกาสไปเป็นใหญ่เป็นโตในกระทรวงมหาดไทยในอนาคต อาจจะทำความหวังของชาว รพช. สัมฤทธิ์ผลก็ได้



เมื่อปี 2515 ผมจบการศึกษาใหม่ จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กำลังรืออยู่ว่า จะทำอะไรดี

เฉียดตอนนั้น พิตอยู่เรื่องหนึ่งก็คือ มีใจอยากช่วยชาวชนบท ถึงกับไปสมัครเป็นสมาชิกชมรมค่ายอาสาพัฒนา ออกไปพัฒนาชนบท ช่วยเหลือชาวบ้าน โดยไปสร้างโรงเรียนให้ในถิ่นทุรกันดาร ไปแนะนำและส่งเสริมอาชีพ ต่าง ๆ ซึ่งก็เป็นความประทับใจพอสมควร

ด้วยเหตุนี้เอง พอจบการศึกษา ยังไม่มีงานทำ ก็เลยคิดอยากจะทำงานที่เกี่ยวข้องกับชาวบ้าน แต่จะทำอะไรดีหนอ

ก็เกิดเหตุเฉียดอีกเหมือนกัน พี่ชายผม อย่านให้เอ่ยชื่อเลย เตียวจะรู้ว่าชื่อ สุภร แสงนันทนวล เป็นนายช่าง หัวหน้าฝ่ายวิศวกรรม อยู่ที่สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท ที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน บอกผมว่า ที่นั่น ซึ่งตอนนั้น ข้าราชการ รพช.ส่วนใหญ่ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด มีตำแหน่งว่างอยู่ 2 ตำแหน่ง คือหัวหน้าหมวดสารบรรณ กับวิทยากรตรี ส่วนแผนงาน ถามผมว่าสนใจหรือเปล่า

ผมมันก็ชอบงานชนบทอยู่แล้ว ยิ่งไปอยู่จังหวัดไกล ๆ กันดาร ๆ แบบแม่ฮ่องสอนดูจะเข้าสเปคทีเดียว เพราะที่แม่ฮ่องสอน ใคร ๆ ต่างพากันพูดว่า เป็นเมืองที่สวยงามมากเป็นเมืองในหมอก มีหมอกปกคลุมทั้งปี ทั้งหมอกจริงและหมอกฝุ่น เป็นเมืองมีภูเขาล้อมรอบใครไปอยู่แล้วไปไหนไม่รอด ห่างจากเชียงใหม่ไกลมาก ขนาดนั่งรถออกเข้านัดถึงค่ำมีใคร ๆ เรียกว่า "เรือนจำธรรมชาติ" ที่สำคัญ เป็นเมืองมันส์ ถึงขนาดเพราะแม้แต่รถจักรยานยนต์ก็จอดข้างทาง ยังไม่หนี กลับช่วยกันซ่อม ยกฝาขึ้นตั้งใหม่ ไร้ ในเมื่อถึงหนี ก็หนีไปไม่รอด ไร่จะหนี ไปไหน อยากระนั้นเลย อยู่ในเรือนจำนี่ละสุขกว่า เพราะยังไ้ก็ยังมีข้าวกินอยู่

ผมพอได้ฟังพี่ชาย ซึ่งปัจจุบัน เป็นผู้อำนวยการศูนย์ปฏิบัติการ รพช.จังหวัดลำปางว่า เท่านั้นเอง เกิดนึกสนุกขึ้นในใจ เลยชวนเพื่อนคือ สุวิทย์ พรหมศิริกุล ซึ่งต่อมา โอนย้ายไปเป็นหัวหน้าสำนักงาน จังหวัด ให้ไปสอบคัดเลือกและแข่งขันด้วยกัน

ปรากฏ พอถึงเวลาสอบ มีคนสมัครสอบอยู่เพียง 2 คน เอา 2 ตำแหน่ง ผมกับเจ้าวิทย์ ก็เลยสอบได้ที่ 1 ทั้งคู่ และได้ทำงาน รพช.สมใจนึก บางลำภู จริง ๆ

ช่วงที่ทำงาน รพช. ที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนนี้ นับเป็นช่วงชีวิตที่ประทับใจมาก ยังจำได้ว่า วันแรกที่เข้าทำงาน ตอนนั้น สำนักงานอยู่หลังศาลากลาง เวลาเซ็นชื่อ ต้องไปเขียนบนศาลากลาง ผมกับเจ้าวิทย์ ตื่นแต่เช้า ด้วยความตื่นเต็น ผูกเนคไทเสียโก้ เส้นใหญ่เท่าโบพาย ไปรอเซ็นชื่ออยู่ที่หน้าศาลากลาง ตั้งแต่เวลา 7 โมงเช้า จะเซ็นก็ไม่กล้าเซ็น ต้องรอ 8.30 น.เสียก่อน พอถึงเวลาก็เซ็นทันที

ในสมุดเซ็นชื่อลงเวลา ดูเหมือนจะมีคนเซ็นชื่ออยู่ก่อนหน้านั้นคนเดียว คือ นักการภารโรงของศาลากลาง ต่อจากนั้น ก็เป็นผมกับ เจ้าวิทย์ ซึ่งลงเวลา 08.30 น.ไว้เป็นหลักฐาน เซ็นเสร็จ ก็กระหึ่มยิ้มย่องลงไปทำงานที่สำนักงาน ทำได้พักหนึ่งเท่านั้นเองมีเสมียนคนหนึ่ง วิ่งมาบอกว่า

"พี่ครับพี่ คนเขาคำกันทั้งศาลากลางเลย เขาบอกว่า ไร่ไร้อันที่ไหนสองคนดันไปเซ็นชื่อลงเวลาว่า 08.30 น. เลยทำให้คนทั้งศาลากลางต้องลงเวลาว่า 08.30 น. ยาวพริตเต็มไปหมด"

ผมฟัง ผมก็สะอึก มองหน้าเจ้าวิทย์เล็กเล็ก เพราะเราคือไ้บ้บาสองคนนั้นนั่นเองไม่ใช่ใครที่ไหน

นี่ก็เป็นประสบการณ์ครั้งแรกของผม ที่เพิ่งจะได้ความรู้น่าว่า การเซ็นชื่อลงเวลาขาราชการนั้น ไม่ว่าจะมาเวลาไหนให้เซ็นชื่อเข้า ๆ ไร่ก่อน เพื่อคนอื่นจะได้เซ็นต่อได้ ซึ่งก็นั้นเป็นเหตุการณ์เมื่ออีสิบกว่าปีก่อน สมัยที่แม่ฮ่องสอนยังเป็นเมืองเล็ก ๆ ข้าราชการอยู่แบบสบาย ๆ คงไม่เหมือนสมัยนี้แล้ว

กับอีกประสบการณ์หนึ่งของผม สมัยที่ทำงานอยู่ที่ รพช. จังหวัดแม่ฮ่องสอน ก็คือผมเป็นหน่วยประชาสัมพันธ์ของ รพช. ออกตระเวนฉายหนังกลางแปลง เพื่อให้คนรู้จัก รพช. ว่า หน่วยงานของเรา คืออะไร ทำหน้าที่อย่างไร ช่วยเหลือประชาชนได้โดยวิธีไหน

หนังตอนนั้นของเรา ก็เป็นหนังขนาด 16 มิลลิเมตร จอเล็กสั้น และก็มีแต่หนังขาว ผิดกับของเอกชน ซึ่งตอนนั้น กำลังทำการปรับปรุงโดยนาระบบจอซินีมาสโคป ฉายด้วยเครื่องอาร์ต เลียงโนฟิล์ม แสงสีแพรวพราวมาไ้

แต่แรกก็ไม่เคยท้อ ออกบุกฉายให้ประชาชนทุกหมู่บ้าน ทุกตำบล โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกลกันดาร ซึ่งที่แม่ฮ่องสอนในสมัยก่อนนั้น เส้นทางยากลำบากจริง ๆ ต้องขึ้นเขาลงห้วยตลอดเวลา มีอยู่ครั้งหนึ่ง เคยไปเจอสะพานขาด ผมถามคนขับรถว่า จะทำอย่างไร พวกเขาบอก "ไม่ต้องเป็นห่วง สบายมาก" ว่าแล้วก็ขับรถเบี่ยงไปได้สะพาน วนไปเวียนมาอยู่พักหนึ่ง จึงหักหัวขึ้นมามบนคอสะพานที่ขาดในฝั่งตรงกันข้ามอย่างใจหายใจคว่า ซึ่งผมคำนวณดูแล้ว เพียงสะพานขาดไม่กี่เมตร แต่เราต้องเบี่ยงลงไปถึง 12 กิโลเมตร ไร่เวลาถึงเกือบชั่วโมง แดมฝนยังตกหนัก นี่ถ้าไม่ใช่ฝีมือของนักขับรถระดับ รพช. คงไม่มีทางจะขึ้นมาได้เหมือนกัน

จากการที่หมู่บ้านต่าง ๆ กันดารและยากลำบากต่อการเดินทางอย่างนี้เอง จึงทำให้บางหมู่บ้าน ไม่เคยมีข้าราชการ เจ้าหน้าที่ เข้าไปถึงเลย บริการสาธารณะก็ไม่เคยได้รับแต่เรา รพช. ก็เข้าไปช่วยเขา ทำถนนเข้าไปให้ จัดหาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคให้ ยามเขาเจ็บไข้ได้ป่วยเราก็เอาหมอชาวบ้านแบบหมอเท้าเปล่าที่เรียกกันว่า "พยาบาลชนบท" เข้าไปดูแลรักษาให้ รวมทั้งเข้าไปแนะนำส่งเสริมอาชีพต่าง ๆ ให้ หรือแม้กระทั่งเอาความบันเทิงเล็ก ๆ อย่างหนังกลางแปลงไปฉายให้ชมกัน ก็เรียกว่า เราทำมาโดยตลอด โดยเฉพาะการฉายหนังเพื่อการประชาสัมพันธ์ที่ผมรับผิดชอบอยู่ บางหมู่บ้าน บางคน โดยเฉพาะ ในหมู่บ้านเขา เกิดมาไม่เคยดูหนังเลย เวลาที่เราเอาหนังไปฉาย จึงมีคนมาดูกันมาก และก็ไม่เคยบ่น นั่งดูกันเงียบทั้งที่บางทีไม่รู้เรื่อง เพราะเขาเป็นชาวไทยภูเขา แดมมีแต่หนังขาว หนังสือสารคดี หนังสือไม่มีเลย เพราะเราไม่มีงบประมาณเข้าหนังไปฉาย พวกเขาไ้ไม่ว่าอะไร ขอให้ไ้ดูเท่านั้นเป็นพอ ซึ่งเป็นน้ำใจของชาวชนบทที่น้ารักมาก

จนมีอยู่คราวหนึ่ง เราไปก่อสร้างเส้นทางชนบท แบบมาตรฐาน รพช. ขึ้น เพื่อเชื่อมจังหวัดเชียงใหม่กับแม่ฮ่องสอน สายแม่แตง อำเภอลำปาง พอสร้างเสร็จ เราก็อยากจะทำถนนกัน โดยพวกเราลงทุนกันออกเงินคนละเล็กละน้อย ว่าจ้างสำรวจหาเหาะ ๆ มาร้าให้ชาวบ้านชม พร้อมกับเอา

หน่วยฉายหนังเจ้าเก่าของเราไปด้วย และงานนี้เพื่อเอาใจชาวบ้าน ที่ให้ความร่วมมือในการก่อสร้างถนน เราก็เลยลงทุนเช่าหนังไทยไปฉาย ซึ่งก็เป็นหนังรุ่น “มิตร เพชรฯ” อันเป็นคาราคาซังอยู่ในขณะนั้น เรื่องอะไร ผมจำไม่ได้แล้ว แต่เป็นหนัง 16 มิล ไม่มีเสียงในฟิล์ม ต้องพากย์เอง โดยเจ้าของหนังเขาให้บทพากย์มาเสร็จสรรพ

งานนี้ ผมพาคณะหน่วยประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่รอนแรมจากแม่ฮ่องสอนไปถึงหัวงานที่อำเภอปาย ใช้เวลาเกือบ 2 วัน เพราะไปทางเก่า โดยไต่ไปตามภูเขา ไม่ได้อ้อมเข้าจังหวัดเชียงใหม่ เมื่อไปถึงก็ให้คนงานจัดการกางจอ แล้วหันไปสั่งเจ้าหน้าที่พนักงานฉายมือโปรของเรา ซึ่งเป็นนักพากย์ด้วยว่า ให้จัดการเตรียมการให้ดี ให้ดูบทพากย์ ฟังพากย์ให้คล่อง คินนี่ต้องฉายด้วยพากย์ด้วย อย่าให้เสียหายนะอันขาด

พนักงานฉายฟังแล้วรับคำ “ไม่ต้องห่วง หัวหน้า สบายมาก” ผมก็เลยเบาใจสบายใจ ว่าแล้วก็ชวนพรรคพวกสองสามคนออกเที่ยวเตร่ไปเรื่อย ๆ โดยแวะพบปะเยี่ยมเยียน พูดคุย สอบถามทุกข์สุขกับชาวบ้าน อันเป็นการปฏิบัติภารกิจจิตวิทยานั่นเอง

จนมืดค่ำ ภายหลังอาบน้ำแล้ว ได้ไปตั้งวงฉลอง กินเหล้ากินข้าวกับพรรคพวก และชาวบ้าน จนได้เวลาพอสมควร ออกจะมีน ๆ รวบรวมทุกมุมทั่ว ก็อดไปเที่ยวที่ร้าง และซื้อบัตรขึ้นไปร่วมกับสาวร้าง ซึ่งตอนนั้น ดูเหมือน เพลง “อายุ 15 ได้มาเป็นสาวร้าง มาเปิดกระโปรง วับ ๆ แวม ๆ” ยังไม่ดัง เพราะยังไม่มี

ผมร่วงเสียจนเพลิน จนกระทั่งสามทุ่มกว่า พนักงานขับรถ เกรดเดอร์ วิ่งกระหืดกระหอบขึ้นมาบนเวทีร้าง บอกว่า ขณะนี้หนังยังไม่ฉาย คนรอดูเต็มไปหมด เหตุเพราะพนักงานฉาย กินเหล้าลึชอ ซึ่งเป็นเหล้าข้าวโพด มากไปหน่อย ฟูหลังสลบไม่ตื่น ปลุกแล้วปลุกอีก ก็ไม่เป็นผล

ถึงตอนนี้ ผมก็เลยหายเมา ต้องวิ่งไปแก้ปัญหาเฉพาะหน้า โดยใช้ช่าง คนขับรถแทรกเตอร์ ทำหน้าที่ฉายหนังแทน แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นอีก คือ คนพากย์ไม่มี จะทำอย่างไร ถ้าไม่มีใครก็ไม่มีใครพากย์เป็น และไม่มีใครอาสาจะพากย์แทน ผมก็เลยต้องพากย์เอง ทั้งที่พากย์ไม่เป็นซึ่งไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะถ้าอ่านบท แล้วเงยหน้าขึ้นพากย์จะพากย์ไม่ทัน ต้องใช้วิธี จุดเทียนส่องดูบทแล้วให้เพื่อนอ่าน ส่วนผมฟังอย่างเดียวแล้วก็พากย์ ซึ่งก็พอมีไปได้ ถือเป็นกรแก้ผ้าเอาหน้ารอดไว้ก่อน แต่กว่าหนังจะจบได้ ก็เรียกว่าทำเอาเหงื่อแตกพอสมควร

นี่ก็เป็นประสบการณ์ของผม สมัยที่ทำงานอยู่ รพช. ซึ่งจริง ๆ มีมากกว่านี้ โดยเฉพาะงานในหน้าที่หลัก ๆ ของการเป็น “วิทยากร” การรวมกลุ่ม เพื่อพัฒนาอาชีพการวางแผนงานการติดตามงาน และการประเมินผลงาน ซึ่งส่วนใหญ่ ก็ล้วนสนุกสนานครื้นเครง ทำให้มีชีวิตชีวา ชีวิตเข้มข้น ได้รสชาติจริง ๆ

ผมทำงานอยู่กับ รพช. ได้ปีกว่า ได้ไปสอบปลัดอำเภอทั้งไว้ ระหว่างนั้น ก็ได้รับการคัดเลือก ให้เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตร “หัวหน้าส่วนแผนงาน” ที่ศูนย์ฝึกอบรม รพช. ตำบลบางพูน อำเภอเมืองฯ จังหวัดปทุมธานี ซึ่งพอจบได้ไม่นาน กรมการปกครองก็เรียกบรรจุผมก็เลยต้องอำลาจากงาน รพช. ไปทำงานการปกครอง ตามที่ได้ร่ำเรียนมา ซึ่งพอมาทำงานปกครองเข้าจริง ๆ ก็รู้สึกดี เพราะประสบการณ์จากงาน รพช. ที่อยู่กับชนบท ทำงานได้สารพัด หลากหลาย พอมาอยู่สายปกครอง ซึ่งต้องอยู่กับชาวชนบทเหมือนกัน ก็เลยทำได้สบายมาก แถมยังมีความมั่นใจอย่างมากด้วย ต้องขอขอบคุณ รพช. ด้วยใจจริง

ถึงวันนี้ แม้ผมจะไม่ได้ทำงาน รพช.แล้ว แต่เมื่อพูดถึง รพช. ผมก็อดภูมิใจไม่ได้ทุกครั้ง เพราะ รพช. ได้ทำงานที่เป็นคุณแก่แผ่นดิน แก่พี่น้องประชาชนไว้อย่างมาก ไปที่ไหนโดยเฉพาะกับชาวบ้านชาวชนบท มีแต่ชื่นชอบ ชื่นชม ในความเป็น รพช.ของพวกเราเป็นอย่างยิ่ง

กับผมเอง หากได้ผ่านไปไหน เห็นป้ายประชาสัมพันธ์ รพช. ปักไว้ ว่าถนนนี้ สะพานนี้ เป็นถนน สะพาน รพช.สร้าง อย่างเก็บน้ำ สระน้ำ ถังน้ำ ฝายน้ำล้นนี้เป็นของ รพช.ทำ โครงการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพนี้ รพช.ก่อและสนับสนุน ฯลฯ เท่านั้น ผมก็จะสุขใจเหมือนว่าผมได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการนั้น ๆ ด้วย

ยังกับประชาชนเองก็เหมือนกัน ถ้าเขาขาดแคลนอะไร สมัยเมื่อผมเป็นปลัดอำเภอ นายอำเภอ ไม่ว่าจะถนนหนทาง บ่อน้ำ สระพาน ฯลฯ ถ่านออกอำนาจความสามารถของผม ผมก็จะนึกถึง รพช. และชาวบ้านเองก็เหมือนกัน เขาก็จะคิดถึง รพช.ก่อนอื่นเสมอ

ด้วยเหตุนี้ คำว่า “รพช.” นั้น ในความรู้สึกของผมและชาวบ้าน นอกจากจะหมายความว่า “เร่งรัดพัฒนาชนบท” แล้ว ยังหมายถึง การ “รวมพวกไปช่วย” ชาวบ้าน หรือ ชาวชนบท ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ให้ลืมตาอ้าปาก ให้พ้นจากความยากจน ให้พ้นจากความทุกข์และมีสุข โดยทั่วกันด้วย

ว่ามาถึงตรงนี้ ดูเหมือนเวลาจะผ่านไปไวเหลือเกิน ไม่น่าเชื่อว่า รพช.ของเราจะตั้งมาครบ 30 ปีแล้ว จำได้ว่า เมื่อแรกตั้ง วันที่ 26 มกราคม 2509 ตอนนั้น เรายังเหมือนเด็ก เล็กอยู่มาก แต่ด้วยเลข 9 เลขดี จากปี 2509 - ปี 2539 ในพินิจ ภารกิจหน้าที่กับจำนวนปีที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้เราเป็นหนุ่มแน่น และพร้อมที่จะ “ก้าว” ไปข้างหน้า เพื่อพัฒนาชนบทอย่างไม่หยุดยั้ง

ด้วยเหตุนี้เอง สำหรับผม ผมจึงภูมิใจ ชื่นใจ และสุขใจ ที่ได้ เคยเป็นส่วนหนึ่งของ รพช. และผมคิดว่า ประชาชนเอง ก็คงภูมิใจ ชื่นใจ และสุขใจ เช่นกัน ที่ รพช.ได้เป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเขา

ครับ ขอให้ “รพช.” จงก้าวหน้า สดพร อยู่เคียงข้าง รับใช้ ประชาชน และพัฒนาชนบทของไทย ให้เจริญ ก้าวหน้าสืบไป

สุเมธ แสงนิมิตกุล

ผู้อำนวยการโรงเรียนนายอำเภอ

วิทยาลัยการปกครอง กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

คุณเคยรู้จัก “พลังงานไฟฟ้าจักรวาล” หรือยัง?

ในความเป็นจริง ทุกอนุของอากาศรอบตัวเรามีพลังงานต่าง ๆ อยู่มากมายอย่าง คลื่นวิทยุ หรือคลื่นโทรทัศน์ ส่วนพลังไฟฟ้าจักรวาลนี้ก็พลังงานธรรมชาติชนิดหนึ่งซึ่งปะปนอยู่กับพลังงานต่าง ๆ ในอากาศนั่นเอง

มีคนค้นพบว่าพลังไฟฟ้าจักรวาลมีประโยชน์ต่อมนุษย์ โดยเฉพาะเมื่อร่างกายมนุษย์เปิดรับเอาพลังงาน ชนิดนี้เข้าสู่ร่างกาย พลังไฟฟ้าจักรวาลจะทำหน้าที่หลักในการทำลายเชื้อโรคและสิ่งแปลกปลอมที่อยู่ภายในร่างกาย รวมทั้งไปเสริมสร้างเนื้อเยื่อและเซลล์ต่าง ๆ ของร่างกายให้มีความแข็งแรง ทำให้ร่างกายมีสุขภาพดี หรือหายจากโรคร้าย นอกจากนี้ยังช่วยพัฒนาจิตใจให้เจริญในทางธรรมะสูงยิ่งขึ้นและสร้างความเมตตา กรุณาเกิดขึ้นในจิตใจ

มีคำถามต่อไปว่า มนุษย์จะรับเอาพลังไฟฟ้าจักรวาลนี้เข้าสู่ร่างกายของตนได้อย่างไร?

คำตอบก็คือทาง “จักระ” ตามจุดต่าง ๆ ของร่างกายคนเรา ซึ่งมีอยู่ด้วยกัน 7 จุดด้วยกัน ได้แก่

จักระที่ 1 ตั้งอยู่ระหว่างทวารหนักและอวัยวะสืบพันธุ์

จักระที่ 2 ตั้งอยู่ที่ปลายกระดูกก้นกบ

จักระที่ 3 ตั้งอยู่บนกระดูกสันหลังที่เอวตรงข้ามกับสะดือ

จักระที่ 4 ตั้งอยู่บนกระดูกสันหลังบริเวณสะบ้าตรงกันข้ามกับหัวใจ

จักระที่ 5 ตั้งอยู่บนกระดูกสันหลังข้อสุดท้ายขนานไปกับระดับไหล่

จักระที่ 6 ตั้งอยู่กลางหน้าผากระหว่างคิ้วทั้งสอง

จักระที่ 7 ตั้งอยู่ตรงกลางกระหม่อม

คำว่า “จักระ” นั้น เป็นภาษาอังกฤษหมายถึงวงล้อ อันเปรียบเสมือนประตูที่เปิดให้พลังไฟฟ้าจักรวาลเข้าสู่ร่างกายเราได้ แม้ว่าทุกคนจะมีจักระทั้ง 7 นี้อยู่แล้ว แต่การจะเปิดจักระเพื่อรับพลังไฟฟ้าจักรวาลนั้น ต้องได้รับการเปิดจักระจากอาจารย์ผู้ได้รับการถ่ายทอด มาโดยเฉพาะ และผู้ที่ต้องการจะเรียนรู้พลังไฟฟ้าจักรวาลจะต้องศึกษาตามหลักสูตรซึ่งแบ่งออกเป็นระดับต่าง ๆ ดังนี้

ระดับที่ 1-4 เป็นการเน้นหนักในเรื่องการรักษาโรค โดยในระดับที่ 1-2 นั้น จะได้รับการเปิดจักระจากอาจารย์ผู้สอนเพียง 60% แต่ก็สามารถรักษาโรคได้ในระดับหนึ่ง จนเมื่อจบระดับ 3 จะได้รับการเปิดจักระ 100% จากอาจารย์ใหญ่ เลือง มินห์ ดำง

ส่วนระดับที่ 4 จะเป็นการเรียนเกี่ยวกับการรักษาโรค และระดับ 5 ขึ้นไปจะเป็นการเรียนเกี่ยวกับพัฒนาจิตและวิญญานโดยเฉพาะทั้ง 2 ระดับนี้จะได้รับการสอนจากอาจารย์ใหญ่ เลือง มินห์ ดำง เองโดยตรง

สำหรับอาจารย์ใหญ่ เลือง มินห์ ดำง นั้น เป็นชาวเวียดนาม ที่อพยพไปอยู่ประเทศสหรัฐอเมริกา ปัจจุบันได้โอนสัญชาติเป็นชาวอเมริกันแล้ว ท่านได้รับการถ่ายทอดวิชานี้มาจากพระภิกษุในพุทธศาสนาชาวอินเดีย คนหนึ่งชื่อ ท่านดาลีรา นาราดา และท่านได้นำเอา วิชานี้มาถ่ายทอดให้เป็นประโยชน์กับผู้ที่สนใจ ซึ่งท่านถือว่าเป็นการทำทานบารมีอย่างหนึ่ง

ในเรื่องของการทำสมาธิประกอบระหว่างทำการศึกษาพลังไฟฟ้าจักรวาลอยู่ ก็แบ่งออกตามระดับการศึกษาด้วยเช่นกัน นั่นคือ ผู้ที่ศึกษาระดับ 1-2 จำเป็นต้องทำสมาธิไปด้วย เนื่องจากจักระยังเปิดไม่เต็มที่ และต้องทำสมาธิทุกวันเพื่อหล่อเลี้ยงไม่ให้จักระปิด จนเมื่อศึกษาจบระดับ 3 แล้วก็ไม่จำเป็นต้องทำสมาธิทุกวัน เพราะจักระได้รับการเปิด 100% แล้ว และไม่เป็นเรื่องที่ผิดปกติ หากจะยังคงทำสมาธิประกอบไปด้วยเรื่อย ๆ

ผู้ที่ได้รับการฝึกจะสามารถใช้พลังไฟฟ้าจักรวาลเพื่อรักษาโรคได้ทุกชนิด แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นก็ขึ้นอยู่กับระดับของผู้ที่ศึกษาด้วยว่าได้ศึกษาถึงระดับไหนแล้ว และมีบางโรคที่ไม่สามารถใช้พลังไฟฟ้าจักรวาลรักษาได้ กล่าวคือ

1. โรคที่เป็นมาแต่กำเนิด
2. โรคชรา โดยเฉพาะโรคกระดูกสันหลังโค้งงอ
3. ไล่ตั้งอวัยวะจนถึงขั้นเป็นอันตราย

ในส่วนของค่าใช้จ่ายสำหรับการศึกษาศาสตร์พลังไฟฟ้าจักรวาลนี้ เรียกได้ว่าแทบไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ เลย คือ ในระดับที่ 1-2 นั้น ไม่มีค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น แต่ตั้งแต่ระดับ 3 ขึ้นไปจะมีค่าใช้จ่ายในการ ฝึกอบรม เช่น ค่าเช่าสถานที่ ค่าจัดอุปกรณ์การเรียน การรวบรวมเงินทุนเพื่อสร้างอาคารมูลนิธิและโรงพยาบาลสำหรับรักษาโรคโดยไม่ไ้ยา และการรักษาโรคนั้นมีกฎว่า “ห้ามเรียกหรือเงินค่ารักษา” เนื่องจากถือว่าเป็นการรักษาเพื่อการกุศล และเป็นการทำทานเพื่อสร้างบารมีของแต่ละคน

ผู้ที่สนใจสามารถสอบถามรายละเอียดได้จาก กรรมการมูลนิธิเพื่อฝึกพลังจักรวาล ซึ่งตั้งอยู่เลขที่ 243/91 ซอย 4/4 หมู่บ้านชวนชื่นพาร์ค วิลล์ แขวงจิมพิลย์ เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ 10170 หรือสอบถามทางโทรศัพท์ที่หมายเลข 448-0872 โดยผู้ที่ จะเข้ารับการศึกษาวชิรวิชานี้จะต้องมีอายุตั้งแต่ 14 ปีขึ้นไป ไม่จำกัดเพศ เชื้อชาติ หรือศาสนาแต่อย่างใด

จัดทำโดย กองวิจัยและประเมินผล กองเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท กระทรวงมหาดไทย  
ออกแบบจัดพิมพ์ บริษัท กราฟิคฟอร์แมท (ไทยแลนด์) จำกัด โทร. 559-3342-4



สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท